

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ 4 เรื่อง

การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ
สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

Construction of networks for enhancing the Buddhist vocational
education management which is excellent for learning a new normal.

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธ
ที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

Mechanisms for the development and construction of networks
for enhancing the Buddhist vocational education
management which is excellent for learning a new normal.

โดย

ดร.ญาคุมินท์ อินทร์กรุงเก่า

ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด

พระมหาชำนาญ มหาชาโน, ดร.

พระครูพิศาลสรวิชัย

พระปลัดอาทิตย์ อธิปัตย์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2565

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765006

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ 4 เรื่อง

การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ
สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

Construction of networks for enhancing the Buddhist vocational
education management which is excellent for learning a new normal.

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธ
ที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

Mechanisms for the development and construction of networks
for enhancing the Buddhist vocational education
management which is excellent for learning a new normal.

โดย

ดร.ญาศุภินท์ อินทร์กรู่งเก่า

ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด

พระมหาชำนาญ มหาชาโน, ดร.

พระครูพิศาลสรุจติ

พระปลัดอาทิตย์ ธีรปญโญ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2565

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765006

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research sub-project 4

Construction of networks for enhancing the Buddhist vocational education management which is excellent for learning a new normal.

Under Research Plan

Mechanisms for the development and construction of networks for enhancing the Buddhist vocational education management which is excellent for learning a new normal

BY

Dr.Yasumin Inkrungkao

Asst. Prof. Dr.Anan Upasod

Phramaha Chumnan Mahachano,Ph.D.

Phrakru Pisansorawut

Phrapalad Arthit Theerapanyo

MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity

B.E. 2565

Research Project Funded

by Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800765006

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
ผู้วิจัย:	ดร.ณัฐมินท์ อินทร์กรุงเก่า และคณะ
ส่วนงาน:	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ:	2565
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ 2) นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ 3) การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ งานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กำหนดพื้นที่เป้าหมายคือวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) วิทยาลัยอาชีวศึกษาจตุรมณี จังหวัดศรีสะเกษ 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เครื่องมือวิจัยได้แก่ เครื่องมือแบบสำรวจ (Sue way) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายประเด็นที่สำคัญคือการเปิด Mindset ของผู้บริหารเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเมื่อผู้บริหารวิทยาลัยตระหนักรู้ว่าประโยชน์ที่จะได้รับต่อการสร้างเครือข่ายอาชีวศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งองค์กรและระดับปัจเจกบุคคล โดยเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิทยาลัย ทั้งผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ส่วนนวัตกรรมที่สำคัญนั้น นำเทคโนโลยีมาเป็นฐานในการสร้างเครือข่าย คือ สร้างโลกเสมือนจริง Metaverse เพื่อการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในโอกาสต่อไป

คำสำคัญ : การสร้างเครือข่าย, นวัตกรรมจัดการศึกษา, อาชีววิถีพุทธ

Research Title: Construction of networks for enhancing the Buddhist vocational education management which is excellent for learning a new normal.

Researchers: Dr.Yasumin Inkrungkao

Department: Faculty Education

Fiscal Year: 2565

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

Research study on creating the Construction of networks for enhancing the Buddhist vocational education management which is excellent for learning a new normal. The objectives of this research were 1) to create a network to enhance the excellence in Buddhist vocational education management for learning the new way of life 2) Innovation of excellence in Buddhist vocational education management for learning a new normal 3) Transmission and utilization Excellent Buddhist vocational education management for learning a new normal. This research is qualitative research. The target area is 3 Buddhist Vocational Colleges, namely 1) Chumanee Vocational College Sisaket Province 2) Pak Nam Pho Vocational College Nakhon Sawan Province and 3) Moat Technical College Buriram Province Research tools include Sue way, In-depth Interviews with Key Informants and Focus Group Discussions.

The results showed that Networking is important to open the mindset of executives as the priority. Because when college administrators realize that the benefits of building a vocational network will benefit both the organization and the individual level. By giving all groups the opportunity to participate in the activities of the College. both administrators, teachers, and students. Use technology as a base for networking, which is to create a virtual world of Metaverse for transfer and use to achieve sustainability in the future.

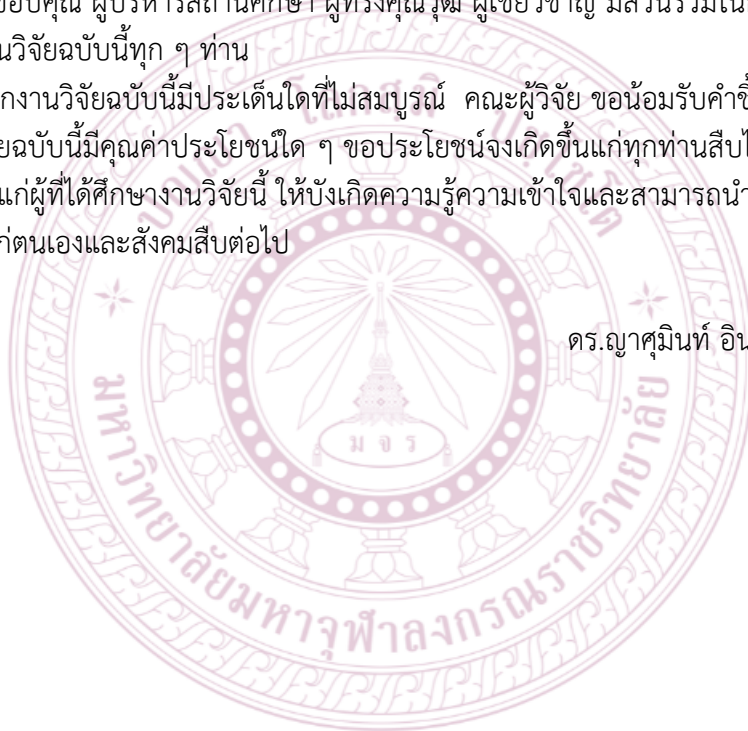
Keywords: Construction of networks, educational management innovation, Buddhist vocational education.

กิตติกรรมประกาศ

การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่องกลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ โดยรับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่ง พระเดชพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ได้ให้การสนับสนุน กอปรกับการได้รับการสนับสนุน เอาใจใส่เป็นอย่างดี จากคณะผู้วิจัย ทั้งผู้อำนวยการแผน และหัวหน้าโครงการย่อยทุก ๆ โครงการ ทั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนจาก ผู้มีอุปการคุณทุกภาคส่วน ทำให้เป็นไปด้วยความราบรื่น ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมโครงการงานวิจัยฉบับนี้ทุก ๆ ท่าน

หากงานวิจัยฉบับนี้มีประเด็นใดที่ไม่สมบูรณ์ คณะผู้วิจัย ขอน้อมรับคำชี้แนะด้วยความเต็มใจ หากงานวิจัยฉบับนี้มีคุณค่าประโยชน์ใด ๆ ขอประโยชน์จงเกิดขึ้นแก่ทุกท่านสืบไป เพื่อส่งต่อความปรารถนาดีแก่ผู้ที่ได้ศึกษางานวิจัยนี้ ให้บังเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมสืบต่อไป

ดร.ญาศุมินท์ อินทร์กรุงเก่า และคณะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ปัญหาที่ต้องการทราบ.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย.....	7
2.2.1 ความหมายของเครือข่าย.....	8
2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่าย	9
2.2.3 เป้าหมายของการสร้างเครือข่าย	11
2.2.4 การบริหารจัดการเครือข่าย	14
2.2.5 การประเมินประสิทธิภาพของเครือข่าย	18
2.2.6 ประโยชน์ของการสร้างเครือข่าย	20
2.2.7 ปัจจัยความสำเร็จการดำเนินงานของเครือข่าย.....	21

สารบัญ (ต่อ)

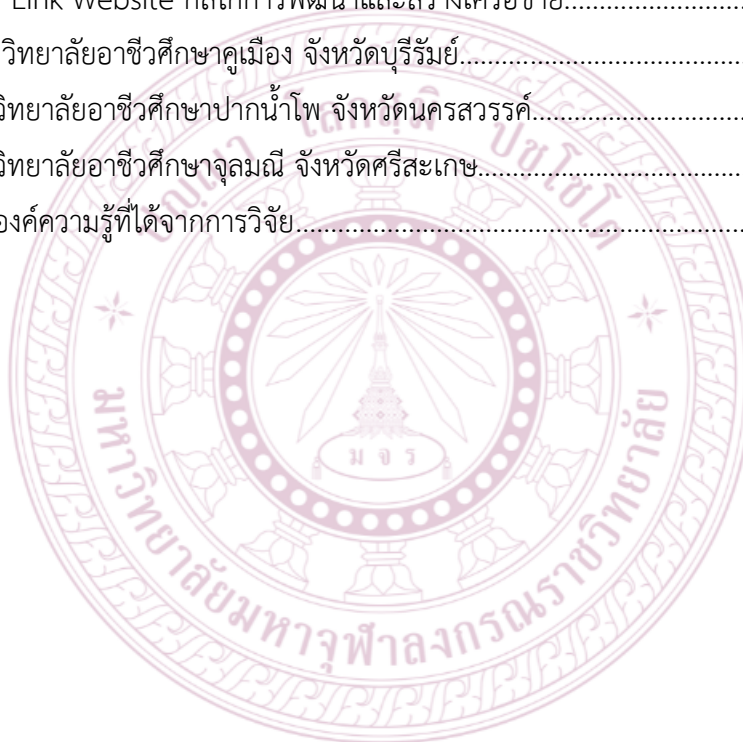
บทที่	หน้า
2.2 การจัดการอาชีวศึกษาในยุคปัจจุบัน.....	24
2.2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี.....	27
2.2.2 จุดมุ่งหมายของการดำเนินงานจัดการศึกษาแบบทวิภาคี.....	28
2.2.3 การดำเนินงานจัดการศึกษาแบบทวิภาคี.....	29
2.2.4 ประโยชน์ที่สถานประกอบการได้รับจากการจัดการศึกษาแบบทวิ.....	37
2.2.5 การจัดการอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษา.....	39
2.2.6 อาชีวศึกษากับเป้าหมายไทยแลนด์ 4.0.....	42
2.2.7 การเรียนการสอนอาชีวศึกษาไทย ยุคไทยแลนด์ 4.0.....	45
2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	49
2.4 แนวทางการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ.....	51
2.5 บริบทพื้นที่วิจัย.....	61
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	80
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	
3.1 รูปแบบการวิจัย	88
3.2 พื้นที่การวิจัย	90
3.3 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	90
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	91
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
3.7 สรุปกระบวนการวิจัย.....	95
3.8 แผนการดำเนินงานการวิจัย.....	96
4 ผลการวิจัย.....	
4.1 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่.....	98
4.2 นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ ยุคชีวิตวิถีใหม่.....	114

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3 การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีพวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่.....	122
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	129
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	129
5.2 อภิปรายผล.....	137
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	145
บรรณานุกรม.....	128
ภาคผนวก	
ชุดที่ 1 แบบสำรวจ	
ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	
ชุดที่ 3 แบบสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ	
ชุดที่ 4 กิจกรรมการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์	
ประมวลภาพกิจกรรม	

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิด.....	6
ภาพที่ 4.1 กิจกรรมวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถิพุทธ.....	113
ภาพที่ 4.2 กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่าย.....	123
ภาพที่ 4.3 Link Website กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่าย.....	124
ภาพที่ 4.4 วิทยาลัยอาชีวศึกษาคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.....	124
ภาพที่ 4.5 วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์.....	125
ภาพที่ 4.6 วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลมนิ จังหวัดศรีสะเกษ.....	125
ภาพที่ 4.7 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	127

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

100

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี¹ เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและมีแนวทางที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และพรอมรองรับประเทศไทยยุค 4.0 โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อกำหนดกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นหรือระยะยาว ได้จัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศให้สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางของการพัฒนากำลังคนตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

จะเห็นได้ว่าการศึกษาอาชีวศึกษานั้น ในยุคปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป้าหมายที่สำคัญของอาชีวศึกษานั้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ตอบตนได้ ใช้ตนเป็น และเห็นตนเอง อันจะทำให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป ทั้งนี้ การจัดการอาชีวศึกษามีความสำคัญในประเด็นสำคัญคือการสร้างและฝึกกำลังให้มีความเข้มแข็งในลักษณะของการสร้างเครือข่าย

คำว่า "เครือข่าย" มีความสำคัญมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ผู้คนพูดถึงเครือข่ายของหน่วยงานการพัฒนา วิจัย ธุรกิจ และในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ คนบางกลุ่มมอง "เครือข่าย" ว่าเป็นเพียงคำที่รู้จักเฉพาะในวงการหนึ่ง ปัจจุบันมีองค์กรจำนวนมากตระหนักว่า "เครือข่าย" เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการพัฒนา แต่เครือข่ายคืออะไร เครือข่ายทำงานอย่างไร ทำไมบางเครือข่ายประสบความสำเร็จ บางเครือข่ายไม่ประสบความสำเร็จ เจ้าหน้าที่พัฒนา

¹ แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ คนในชุมชน และองค์กรชุมชน จะร่วมกันสร้างและพัฒนาเครือข่าย ได้อย่างไร การจัดการภายในของเครือข่ายองค์กรชุมชนควรเป็นอย่างไร เครือข่ายเมื่อสร้างขึ้นมาแล้ว จะทำหน้าที่อย่างไร ชุมชนจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง ล้วนแต่เป็นคำถามที่ยังต้องการกระบวนการ ศึกษาวิจัยอีกมากนัก

เครือข่าย คือ การเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์ และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวมๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน

เครือข่าย ในปัจจุบันมีความหมายประการหนึ่ง คือ ขบวนการทางสังคม อันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความ ต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็น เอกเทศไม่ขึ้นต่อกันอีกประการหนึ่ง หมายถึงวัฒนธรรมองค์กร เป็นกระบวนการที่คนใหม่ที่ทำให้มีการจัด ความสัมพันธ์ภายในองค์กรหนึ่ง ระหว่างคนในองค์กร และระหว่างองค์กรนั้นกับองค์กรอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง โดยการเปลี่ยนจากการจัดการแบบลำดับชั้น (hierarchical) มาเป็นการสร้างเครือข่าย (networking)

กิจกรรมสำคัญที่สุดที่เครือข่ายทุกเครือข่ายทำร่วมกัน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ร่วมกัน ทำให้ด้านหนึ่งหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน อีกด้านหนึ่งทำให้กิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเป็นการประสานพลัง (synergy) เป็นการใช้ทรัพยากร ใช้พลังงาน อย่างประหยัดและมี ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการณรงค์เรื่องต่าง ๆ ถ้าทำเป็นเครือข่ายจะได้ผลมากกว่า

การดำเนินการศึกษาวิถีพุทธ เป็นการนำพุทธธรรมมาใช้ในการจัดการศึกษาทั้งระบบ ทั้งใน การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินผล การแนะแนว และระบบติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะหลักพุทธธรรมทั้งปวง ล้วนเป็นหลักการพัฒนามนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับการศึกษามุ่งดำเนินการอยู่ หลักเป้าหมายของพุทธธรรมต้องการพัฒนามนุษย์ให้ เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้าน กาย สังคม จิตใจและปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่การศึกษาต้องการ พัฒนา เช่นเดียวกัน การดำเนินการศึกษาวิถีพุทธในปัจจุบัน มุ่งให้การจัดการศึกษาแนววิถีพุทธนี้ สำหรับก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างทันท่วงที และมีความใหม่ ไม่ล้าหลัง สามารถบูรณาการให้เข้ากับยุค

สมัยได้อย่าง ดีงาม และหวังว่าการศึกษาวິถีพุทธ จะเป็นนวัตกรรมด้านการศึกษาแก่วงการศึกษาไทย และของโลกสืบไป

วิถีพุทธ คือการดำเนินชีวิตแบบผู้รู้ตามหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยวิถีทางที่ดี และประเสริฐนั้น เรียกว่า มรรค 8 ซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่ให้ผลได้ไม่ จำกัดกาล ครอบอมเข้ามาใส่ตัว จึงพอสรุปได้ว่า วิถีพุทธที่แท้จริง ไม่จำเป็นต้องได้รับคำสั่งจาก หน่วยงานใดจึงจะเป็นวิถีพุทธได้ ถ้าความเป็นพุทธแฝงอยู่ในจิตวิญญาณ การพูด การทำต้องออกมาดี มี เหตุมีผล สังคมไทยมีโรงเรียนให้เด็กได้เรียนรู้วิชาการ แต่ปัจจุบันโรงเรียนต้องเป็นเข้าหลอมทาง ศิลธรรมไปพร้อมกัน เพื่อฝกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีชีวิตแบบพุทธในสถานศึกษา และเกิดการพัฒนางน กลายเป็น "วัฒนธรรม" แล้วนำออกไปใช้ในนอกสถานศึกษา นั่นก็คือบทสรุปเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ด้านต่าง ๆ ที่ไม่ต้องลงทุนอะไรมากมาย โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรม พระพุทธศาสนามาใช้ หรือ ประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลัก ไตรสิกขา อย่างบูรณาการเป็นโรงเรียนที่สอน และฝึกให้ผู้เรียน กิน อยู่ ดู ฟังเป็น ถ้าทำอย่างจริงจัง ต่อเนื่องผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ กาย (กายภาวนา) สังคม (ศีลภาวนา) จิต (จิต ภาวนา)และปัญญา (ปัญญาภาวนา)²

อาจกล่าวได้ว่าเป็นสถานศึกษาที่มีนักศึกษาที่เป็นเด็กและเยาวชน หากนำแนวทางของ โรงเรียนวิถีพุทธเข้าไปดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยในทุกมิติก็จะสามารถทำให้เป็น สถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธ ซึ่งเมื่อทางฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญในการดำเนินการวิถีพุทธ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้านก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร นักศึกษา ประเทศชาติสืบต่อไป ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญมากนั่นก็คือ การสร้างเครือข่ายการยกระดับอาชีวศึกษาวิถีพุทธ เพราะแนวทางที่สำคัญนั่นคือ การสร้างกัลยาณมิตร หรือการสร้างเครือข่ายเพื่อจะเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมกันและกัน เป็นฟันเฟืองเพื่อที่จะขับเคลื่อนการศึกษาทั้งทางฝ่ายคฤหัสถ์และคฤหัสถ์ หรืออาจ กล่าวได้ว่าทางโลกก็ไม่ซ้ำทางธรรมก็ไม่ชุ่น

ในการนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาในประเด็น การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษา อาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เนื่องจากการจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนา ระบบเครือข่าย ให้เกิดความเชื่อมโยงให้เกิดความเข้มแข็งด้วยหลักและ วิธีการสู่ความเป็นเลิศวิถีพุทธต่อไป

² พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และคณะ, โรงเรียนวิถีพุทธ Buddhist oriented School.

(พระนครศรีอยุธยา : ส่วนวางแผนและพัฒนการอบรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562), หน้า 7.

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
- 1.2.2 เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
- 1.2.3 เพื่อการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

1.3 ปัญหาที่ต้องการทราบ

- 1.2.1 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่เป็นอย่างไร
- 1.2.2 นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่เป็นอย่างไร
- 1.2.3 การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่เป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

- 1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา
ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย การจัดการศึกษากับพัฒนาการของการศึกษาไทย การศึกษาระดับสถานศึกษาอาชีวศึกษา การบริหารจัดการการศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธ ทฤษฎีการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีหลักการเกี่ยวกับการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่
สถาบันอาชีวศึกษาวิถีพุทธ จำนวน 3 แห่ง
- 1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร
 - 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัด นครสวรรค์ และ 3) วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
 - 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากประชากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ จำนวน 5 สถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ

โรงเรียน หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ที่ปฏิบัติหน้าที่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิจิตร และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิจิตร

1.5 นิยามศัพท์

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิจิตร หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้วิจิตร พุทธ เศรษฐศาสตร์วิจิตร การฝึกสติภาวนาวิจิตร วัฒนธรรม/มารยาทชาวพุทธ นวัตกรรมครุศาสตร์ โดยมีการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิจิตร 4 พื้นที่ คือ กระบวนการเรียนการสอน และการเรียนรู้วิจิตร พุทธ เศรษฐศาสตร์วิจิตร การฝึกสติภาวนาวิจิตร วัฒนธรรม/มารยาทชาวพุทธ

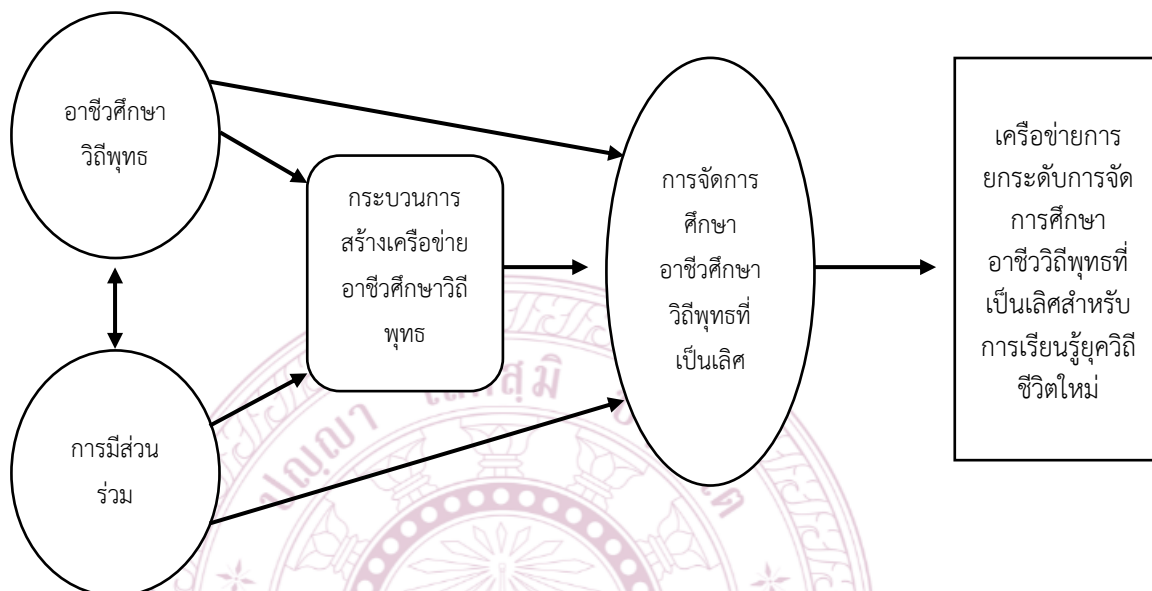
การเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นรูปแบบการสร้างประสบการณ์ (Learning experience) การลงมือทำ หรือการพบปัญหาด้วยตนเอง วิธีเรียนด้วยประสบการณ์เช่นนี้ จะช่วยต่อยอดการเรียนรู้มากขึ้น การทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมทักษะความร่วมมือ การแก้ปัญหา โดยแสวงหาความร่วมมือกับคนอื่น พร้อมกับเคารพในคิด ความต่างของมุมมองที่ไม่เหมือนกัน

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การสร้างระบบเครือข่ายของวิทยาลัยอาชีวศึกษาให้เกิดความเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งด้วยหลักและวิธีการสู่ความเป็นเลิศวิจิตร

อาชีววิจิตรที่เป็นเลิศ หมายถึง สถาบันอาชีวศึกษาที่ได้นำหลักการพัฒนาสถาบันการศึกษา ทั้งด้านการบริหาร บุคลากร นักศึกษา ที่สอดคล้องกับการนำวิจิตรเข้ามาประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นเลิศ

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ มีกรอบการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสร้างเครือข่ายและยกระดับการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีววิถีพุทธ โดยใช้นวัตกรรมมาช่วยในการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศ และทำการผลิตสื่อสารสนเทศ และถ่ายทอดออกไปสู่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดของการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารงานและวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “สร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่” คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อมูลในระดับปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ซึ่งมีรายละเอียดเนื้อหาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องในประเด็นวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย

2.2.1 ความหมายของเครือข่าย

2.1.2 กระบวนการสร้างเครือข่าย

2.1.3 เป้าหมายของการสร้างเครือข่าย

2.2.4 การบริหารจัดการเครือข่าย

2.2.5 การประเมินประสิทธิผลของเครือข่าย

2.2.6 ประโยชน์ของการสร้างเครือข่าย

2.2.7 ปัจจัยความสำเร็จการดำเนินงานของเครือข่าย

2.2 การจัดการอาชีวศึกษาในยุคปัจจุบัน

2.2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี

2.2.2 จุดมุ่งหมายของการดำเนินงานจัดการศึกษาแบบทวิภาคี

2.2.3 การดำเนินงานจัดการศึกษาแบบทวิภาคี

2.2.4 การจัดการอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษา

2.2.5 อาชีวศึกษากับเป้าหมายไทยแลนด์ 4.0

2.2.6 การเรียนการสอนอาชีวศึกษาไทย ยุคไทยแลนด์ 4.0

2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

2.4 แนวทางการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ

2.5 บริบทพื้นที่วิจัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย

เครือข่าย (Network) คือ ขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกัน มีการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยสมาชิกเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกันแนวคิดเรื่องเครือข่ายสัมพันธ์กับแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม (Civil Society) และแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจรัฐ ทั้งนี้ในความหมายที่กว้าง เครือข่าย คือ หัวใจของวิถีชุมชนในอดีตซึ่งผู้คนอยู่ร่วมกัน แบบพึ่งพาอาศัยกันทั้งในชุมชนและกับชุมชนอื่น ๆ มีความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่แสดงออกทางกิจกรรมที่ทำกันสม่ำเสมอ หรือเป็นครั้งคราวเพื่อความอยู่รอดของชุมชนเพราะแม้มีอำนาจรัฐอยู่ แต่ก็ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงวิถีปฏิบัติของชุมชน การสร้างเครือข่ายน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีการบริหารจัดการเครือข่ายที่ดีด้วย

2.2.1 ความหมายของเครือข่าย

คำว่า “เครือข่าย” มีความหมายที่หลากหลายขึ้นอยู่กับมุมมองในลักษณะต่างๆ เช่นการมองในเชิงโครงสร้าง ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Jeremy Boissevain ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน¹

Borgatta, Edgar F.; and Borgatta, Marie. ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ว่าหมายถึง ปรากฏการณ์ทางสังคมในรูปแบบหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดเรียงความสัมพันธ์(Patterned Arrays of Relationship) ระหว่างปัจเจกชน (Individual) ที่ร่วม กระทำการในสังคม²

Alter และ Hage กล่าวว่าเครือข่าย (Network) คือ รูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนการสร้างความสัมพันธ์อันหนึ่งอันเดียว และการร่วมกัน ทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตที่แน่นอนหรือไม่ก็ได้และองค์กร เหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน³

¹ Boissevain, Jeremy, Friends of Friends : Network, Manipulators and Coalitions, Oxford : Basil Blackwell,1974.

² Borgatta, Edgar F.; and Borgatta, Marie, Encyclopedia of Sociology, (Volume 4 : SZIndex), New York : Macmillan Publishing Company,1992.

³ Alter, Cathrin and Hage, Jerald, Organization Working Together, California : Sage, 1993.

Bruce, Steve ; and Yearley, Steven ให้นิยามว่า เครือข่ายทางสังคมคือรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกชน (Individual) ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่า เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกต (Observation) ก่อนจะเขียนออกมาเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์ (Interaction Mapping)⁴

นฤมล นิราทร ได้สรุปไว้ว่า เครือข่ายควรมีกลุ่มบุคคลหรือองค์กร ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มี ปฏิสัมพันธ์ที่ประสานกลุ่มหรือบุคคลเอาไว้สิ่งที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ก็คือ ข่าวสารข้อมูลในรูปแบบ ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์มีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และมีความเป็นอิสระต่อกัน⁵

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่า “เครือข่าย” หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลองค์กร หน่วยงานหรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลง อย่างไม่อย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ⁶

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า เครือข่าย เป็นการร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กรประเภทเดียวกันองค์กรต่างประเภทกัน หรือเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีหลายระดับ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับกลุ่มการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่อกันโดยดำเนินงานภายใต้เป้าหมาย และวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน หรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกันมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและอื่นๆ โดยมีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน และเห็นความตระหนักร่วมกันในเป้าหมายและแผนงานที่จะทำ

⁴ Bruce, Steve ; and Yearley, Steven, The SAGE Dictionary of Sociology, London : SAGE Publication Ltd.,2006

⁵ นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, (กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543).

⁶ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด, 2543).

2.1.2 กระบวนการสร้างเครือข่าย

Starkey ได้เสนอแนวทางในการสร้างเครือข่ายดังนี้⁷

1) เชิญองค์กร และผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมประชุมโดยมีหัวข้อการประชุมที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วมหรือเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกันมอบหน้าที่ในการบริหารจัดการการประชุมให้กับบรรดาผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันรับผิดชอบการหาข้อตกลงร่วมในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ร่วมดังกล่าว

2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทางกิจกรรมหลัก และคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจนโดยให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดด้วย เพื่อป้องกันการครอบงำ จากกลุ่มคนบางกลุ่ม ทั้งนี้ควรมีการทบทวนเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ ของสังคม และความต้องการของสมาชิก

3) จัดตั้งกลุ่มแกนของเครือข่ายที่ปวารณาตัว เข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน จัดการและส่งกำลัง บำรุงให้กับสมาชิกซึ่งต้องไม่ติดอยู่กับกิจกรรมประจำวันขององค์กรตัวเอง และกลุ่มแกนต้องดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่ายเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ ของสมาชิก และป้องกันการผูกขาดอำนาจ

4) ความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ และความผูกพัน ที่เหนียวแน่น มีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจการเลือกกิจกรรม

5) วิธีการทำงานของเครือข่ายในลักษณะประชาธิปไตยและความสามารถในการพึ่งตนเอง ทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงเงินทุนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความรวมไปถึงคุณภาพของสมาชิก วิธีการจัดการแบบมีส่วนร่วมเทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ

6) ทำให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้เครือข่าย และผู้นำเครือข่าย ได้รับการสนับสนุน และความไว้วางใจจากสมาชิกเครือข่าย อีกทั้งยัง ได้สามารถดำเนินงานได้กว้างขวาง อาจมีชื่อและสัญลักษณ์ของเครือข่ายเพื่อให้เป็นที่จดจำได้ง่ายและอาจส่งข่าวสารไปให้กับบุคคลเป้าหมายที่สามารถให้การรับรองเครือข่ายได้

7) สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย เพื่อเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งมีได้ทั้งทางแนวนราบ แนวตั้งหรือในภูมิภาคต่างระดับกันการเชื่อมเครือข่ายทำ ได้ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นการทางการด้วยการมีกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นตัวแทนร่วมกัน ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง และการร่วมกัน ประสานงานการประชุม

8) มีการติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอและถี่ถ้วน โดยดูความสอดคล้อง ของแผนการทำงานกับวัตถุประสงค์ความก้าวหน้า และความสำเร็จของเครือข่ายในแต่ละระยะ ทั้งนี้ ควร

⁷ Starkey, Paul., Networking for Development, IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development), 1997.

ให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดวิธีและเครื่องชี้วัด ประสิทธิภาพของกิจกรรม เครือข่าย และร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการติดตามและประเมินผล

9) มีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการเครือข่ายให้กับองค์กรแกน และผู้นำ เครือข่าย สมาชิกเสมอ

10) ถ้าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดีการเชื่อมโยงภายในเครือข่ายเหมาะสม เอื้อให้เกิด ความเคลื่อนไหวของกิจกรรมและความเข้มข้นของสมาชิก โครงการหรือกิจกรรมมีลักษณะกระจาย อำนาจ ไปให้กับมวลสมาชิกที่ได้รับประโยชน์การดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ในที่สุดการสร้างเครือข่านั้น อาจจำแนกเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย (Realization) เป็นขั้นตอนที่ ผู้ปฏิบัติงานหรือฝ่ายจัด การตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุ เป้าหมาย คำถามที่สำคัญ เหล่านี้จะเกิดขึ้น ได้แก่ จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับองค์กรใด จะได้รับ ประโยชน์หรือจะต้องเสียสละประโยชน์ด้านใดบ้างในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ระยะเวลาในการเข้า ร่วมเป็นเครือข่ายจะนานเท่าใด

ขั้นที่ 2 การติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นสมาชิกหรือภาคีสมาชิก (Courtship) หลังจาก ตัดสินใจ เลือกองค์กรที่เห็นว่าเหมาะสมจะเข้าร่วมเครือข่ายได้แล้ว ก็เป็นขั้นตอนของการติดต่อ สัมพันธ์เพื่อ ชักชวนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการสร้างความคุ้นเคยและการยอมรับ รวมทั้งความไว้วางใจระหว่างกันและถือว่าเป็นขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกัน และ กันอาจเรียกว่าเป็นขั้นตอนการเตรียมกลุ่มหรือเตรียมเครือข่าย (Pre-group)

ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการสร้างพันธกรณีร่วมกัน (Commitment) เป็นขั้นตอนของการสร้างความ ผูกพันร่วมกัน หมายถึง การตกลงในความสัมพันธ์ต่อกันขั้นตอนนี้เป็นการตกลงว่า จะทำงาน ร่วมกัน อาจกระทำได้โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับ องค์กร ภายนอกเช่น ศึกษาดูงาน เชิญวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้เป็นต้น อาจเรียกว่า กลุ่มศึกษาเรียนรู้ (Learning group)

ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ (Building) เป็นขั้นตอนที่การสร้างเครือข่าย ปรากฏ ผลงานเป็นรูปธรรม เป็นขั้นตอนของการเริ่มทำกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน ขณะเดียวกัน มีการ ตกลงร่วมกัน ในการบริหารจัดการกลุ่มโดยการกำหนดวัตถุประสงค์บทบาทสมาชิก เป็นต้นอาจ เรียก ขั้นตอนนี้ว่าขั้นกลุ่มกิจกรรม (Action group)

ขั้นที่ 5 หลังจากขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์จนนำไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกันเมื่อ ผลงาน เป็นที่ปรากฏ องค์กรเครือข่ายรู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการเข้าเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ ของ เครือข่ายจะแน่นแฟ้นขึ้นพร้อมกับการเรียนรู้ร่วมกันหรืออาจปรากฏในรูปของการ

2.1.3 เป้าหมายของการสร้างเครือข่าย

อภิญา เวชชัย ได้เสนอแนะว่าการสร้างเครือข่ายมีเป้าหมาย ดังนี้⁸

1) เพื่อขยายวงความสัมพันธ์ให้กว้างขวางขึ้นเพื่อนำไปสู่การขยายกิจกรรม การขยาย ความช่วยเหลือเกื้อกูล ที่มีต่อกันตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละองค์การให้แสดงบทบาททั้ง “ผู้ให้” และ “ผู้รับ” อย่างเหมาะสม

2) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันโดยผ่านการ ติดต่อกัน โดยตรงระหว่าง บุคคลหรือกลุ่มต่างๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่าย

3) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางวัตถุแก่กัน และเป็นการแบ่งปันทรัพยากร ให้แก่กลุ่มที่ด้อยโอกาสกว่า

4) เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลระหว่างองค์กรตนเอง และยัง ทำให้เกิดการรวมหมู่ที่มีอิทธิพลมากกว่าองค์กรแต่ละองค์การอย่างมากมาย

5) เป็นเวทีสำหรับการปฏิบัติงานร่วมกันในพื้นที่

6) เพื่อรวมตัวกันนำประเด็นปัญหาร้องเรียนสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การเสนอนโยบายที่เหมาะสมมากกว่าเดิม องค์ประกอบของเครือข่าย นักวิชาการหรือผู้รู้ได้กำหนดองค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม ไว้หลายแนวทาง ดังนี้

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์⁹ กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่าย ใช้ตัวอักษรย่อ ภาษาอังกฤษ คือ LINK ซึ่งประกอบด้วย (1) การเรียนรู้(Learning) (2) การลงทุน (Investing) (3) การดูแล (Nursing) และ (4) การรักษา (Keeping)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของเครือข่าย มีดังนี้¹⁰

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common perception) สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้อง มีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาทิมีความเข้าใจในปัญหา และมีส่วนในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาร่วมกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นการรับรู้ร่วมกัน ถือเป็น

⁸ อภิญา เวชชัย, บทบาทขององค์การอาสาสมัครเอกชนในการสร้างสถาบันเกษตรกรเพื่อการพัฒนา : ศึกษากรณีการสร้างกลุ่มธนาคารข้าวขององค์การอนุเคราะห์เด็กเปรี๊ยะเทียบอ้างอิงการสร้างกลุ่ม ธนาคารของกรมการพัฒนาชุมชน, (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2540).

⁹ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, การขับเคลื่อนทางสังคมด้านการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ : ผลการประเมินปี 2548-2549, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริม สุขภาพ (สสส.),2549).

¹⁰ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด, 2543), หน้า 8.

หัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง เพราะหากสมาชิกไม่มีความเข้าใจในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจะทำให้การประสานงาน และการขอความร่วมมือในการดำเนินการเป็นไปอย่างยากลำบากเพราะต่างคนต่างก็ใช้กรอบการมองโลกคนละกรอบเหมือนใส่แว่นตาคันคนละสีย่อมมองปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นไปคนละทิศทาง แต่มิได้ความหมายว่าสมาชิกของเครือข่ายไม่สามารถจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะมุมมองที่แตกต่างกันย่อมมีประโยชน์ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ในการทำงาน แต่ความคิดที่แตกต่างกันนี้สมาชิกเครือข่ายยอมรับกัน มิฉะนั้นความแตกต่างที่มีอยู่จะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common vision) วิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพของจุดหมายหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกันและการมีเป้าหมายที่จะไปด้วยกัน จะช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้ง อันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างกันไปในทางตรงข้าม เมื่อใดที่วิสัยทัศน์หรือเป้าหมายส่วนตัวขัดแย้งกับวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของเครือข่ายพฤติกรรม การปฏิบัติของสมาชิกก็จะเริ่มแตกต่างจากสิ่งที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน ดังนั้น แม้ว่าวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างให้เกิดขึ้นแต่ก็จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้และสมาชิกของเครือข่ายก็ควรมีวิสัยทัศน์ย่อยส่วนตัว ที่สอดคล้องไปด้วยกันกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย แม้อาจไม่ได้ซ้อนทับอย่างแนบสนิทกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย แต่อย่างน้อยก็ควรสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/benefits) เครือข่ายเกิดจากที่สมาชิกแต่ละคนก็มีความต้องการของตนเอง แต่ความต้องการเหล่านั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ทำให้เกิดการรวมตัวกัน บนฐานของผลประโยชน์ร่วม ที่มากเพียงพอจะดึงดูดใจให้รวมเป็นเครือข่าย ดังนั้น การรวมเป็นเครือข่ายจึงต้องตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน ซึ่งผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน อาทิ เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป คือ การที่จะดึงใครเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการเครือข่าย จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม และในหลายกรณีอาจเป็นการพิจารณาล่วงหน้า ก่อนที่เขาจะร้องขอด้วยซ้ำ แม้ผลประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับอาจมีน้อยแตกต่างกัน แต่ทุกคนได้รับผลประโยชน์เมื่อใดสมาชิกได้รับประโยชน์ร่วม หรือเมื่อเขาคิดคำนวณแล้วเขาเสียมากกว่าได้เขาก็จะเริ่มถอยตัวเองออกจากเครือข่ายไป หรือเมื่อเขาได้รับการสนองตอบต่อความต้องการที่มีอย่างสมบูรณ์แล้ว เขาก็จะออกไปจากเครือข่ายในที่สุด ประเด็นสำคัญ อีกประการก็คือ ผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับต้องเพียงพอสำหรับเขาในการที่จูงใจให้เขามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติจริง โดยไม่ได้มีส่วนร่วมแบบประดับที่มีเพียงตำแหน่งหรือรายชื่อในเครือข่ายแต่ไม่มีการเข้าร่วมปฏิบัติจริงในเครือข่าย

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การมีส่วนร่วมของสมาชิกใน เครือข่าย นับเป็นกระบวนการที่สำคัญ มากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะ กระบวนการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายในเครือข่าย ย่อมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วม ตัดสินใจและร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้น สถานะของสมาชิกในเครือข่ายจึงควรเป็นไปใน ลักษณะของความเท่าเทียมกัน ในฐานะของ“หุ้นส่วน”ของเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ ที่เท่าเทียมกัน แทนความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง หมายความว่าหากการรวมตัว เป็นเครือข่ายเกิดขึ้น ระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นหน่วยงานภาครัฐ ก็ต้องวางสถานะของตนเองเทียบเท่ากับประชาชนใน ฐานะของสมาชิก เครือข่ายมิใช่การวางตัวเป็นเจ้านายเหนือประชาชนอย่างไรก็ตาม แม้จะยากในทาง ปฏิบัติในหลาย ๆ กรณีเพราะต้องอาศัยการเปลี่ยนกรอบความคิดของสมาชิกในเครือข่ายและการสร้าง บริบทแวดล้อมอื่นๆ เข้ามาประกอบด้วย แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำหากต้องการสร้าง เครือข่ายที่เข้มแข็ง

5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary relationship) องค์ประกอบที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องก็คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมสร้างซึ่งกัน และกัน โดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยเสริมจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายมากกว่าการไม่สร้างเครือข่ายแต่ต่างคนต่างอยู่ ตัวอย่าง เช่น นักวิชาการที่เข้าใจสภาพท้องถิ่น เข้าไปทำการวิจัยร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น ก็จะช่วยให้เกิดการระดมองค์ความรู้ของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในขณะที่ประชาชนในท้องถิ่นก็ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการศึกษาวิจัย หรือการที่มูลนิธิขององค์กรธุรกิจช่วยสนับสนุนด้านเงินแก่องค์กรประชาชน ขณะเดียวกันความสำเร็จขององค์กรประชาชนก็สร้างชื่อเสียงแก่องค์กรธุรกิจนั้นด้วย

6) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) เนื่องจากธรรมชาติความจำกัดของสมาชิก ในเครือข่ายทั้งด้านทรัพยากร ความรู้เงินทุน กำลัง คน ฯลฯ สมาชิกของเครือข่ายจึงไม่สามารถดำรง อยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเอง การจะทำให้เป้าหมายร่วมสำเร็จได้นั้นสมาชิกต่างจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่ง กัน และกัน ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การจะทำให้สมาชิก หรือหุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันให้แน่นหนา จำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึก ว่า หากเอา หุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกไปจะทำ ให้เครือข่ายล้มลงไปได้การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจึงจำเป็น ต่อการดำรงอยู่ของเครือข่ายซึ่งการพึ่งพิงร่วมกันนี้จะส่งผลทำให้สมาชิกต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง กันโดยอัตโนมัติ

7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) สมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรม ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน เช่น มีการติดต่อกัน ผ่านทางการเขียนหรือ การพบปะพูดคุยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกันเป็น ต้น ซึ่งผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วยปฏิสัมพันธ์ ดังกล่าวจะเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันมิใช่ปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียว ยิ่งสมาชิกมี การ

ปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใด ก็ยิ่งเกิดความผูกพัน ภายในระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะช่วยให้ เกิด การเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ระหว่างกันมากขึ้นจะช่วยให้เครือข่ายเข้มแข็งยิ่งขึ้น องค์ประกอบข้างต้นไม่เพียงจะเป็นประโยชน์ใน การนำไปช่วยจำแนกระหว่างเครือข่ายแท้กับเครือข่ายเทียมเท่านั้น หากยังช่วยแสดงให้เห็นถึงปัจจัย ที่จะมีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายด้วย

2.2.4 การบริหารจัดการเครือข่าย

เครือข่ายเป็นองค์กรประเภทหนึ่ง เครือข่ายจะบรรลุเป้าหมายของการจัดตั้ง ได้ต้องอาศัย การบริหารจัดการที่ดีหากจะถามว่าการบริหารจัดการที่ดีควรมีลักษณะเช่นไร ซึ่งไม่มีคำตอบที่ สำเร็จรูป การบริหารจัดการ เครือข่าย ถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญ ไม่น้อยกว่ากระบวนการอื่น ๆ ของการ ทำงานลักษณะเครือข่าย โดยที่

โรบิน ชาร์ป¹¹ กล่าวว่า การบริหารเครือข่ายงานพัฒนาไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวไม่ มี แม้กระทั่ง แนวทางที่อาจจะยอมรับเอามาใช้ทั่วไปได้เพราะว่าปกติแต่ละเครือข่ายจะประดิษฐ์ คิดค้น วิธีการบริหารของตนเองให้เหมาะสมกับสมาชิก และสภาพการณ์แวดล้อม กระบวนการคิดค้นนี้ มักจะมีลักษณะลองผิดลองถูกแนวทางในการจัดการเครือข่ายมีหลักการที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) การพิจารณาสภาพของเครือข่ายว่าอยู่ในช่วงใดของวงจรชีวิต
- 2) การบริหารที่สร้างโดยภาครัฐและภาคเอกชน/ชุมชน มีเงื่อนไข ค่านิยมและวัฒนธรรม ที่ ต่างกันการก่อรูปเครือข่าย อาจเกิดได้จาก 2 แนวทางใหญ่ ๆ คือ รัฐมีส่วนเป็นผู้ริเริ่ม และเครือข่าย ที่ ประชาชนเป็นแกนนำจัดตั้ง

ปรีดา เรืองวิชาธร¹² ให้ความหมาย “การบริหารองค์กร” ว่า หมายถึง “การจัดการปัจจัย ทั้ง ด้านกำลังคน ซึ่งหมายถึงสติปัญญา จิตใจ ทักษะความสามารถด้านต่างๆ ของแต่ละคน และปัจจัย ด้านวัตถุอุปกรณ์รวมถึงทุนทรัพย์ในการดำเนินงาน แล้วผสมผสานให้ดำเนิน ตามยุทธศาสตร์หรือ แผนงานที่วางไว้อย่างสมดุลลงตัวเพื่อนำไปสู่ผลหรือเป้าหมายที่ต้องการ” ดังนั้น หากนำแนวคิด ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการบริหารเครือข่ายชุมชน ย่อมหมายถึง การที่องค์กรชุมชนที่รวมตัวกัน และ ทำกิจกรรมร่วมกันต้องมีการจัดการปัจจัยกำลังคนด้วยการพัฒนาสติปัญญา ทักษะความสามารถ ใน การดำเนินงาน และพัฒนาความสัมพันธ์ภายในเครือข่าย รวมทั้งการจัดการปัจจัย ด้านวัตถุและ ทุนใน การดำเนินงานของเครือข่ายด้วย ซึ่งทุนในที่นี้น่าจะหมายความรวมทั้งทุนทรัพย์ที่จำเป็นทุน มนุษย์ และทุนทางสังคมด้วย

¹¹ โรบิน ชาร์ป, คู่มือเบื้องต้นการสร้างเครือข่ายงานพัฒนา, แปลโดยกวิณชุดิมา, (กรุงเทพมหานคร, คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, 2533), หน้า 19.

¹² ปรีดา เรืองวิชาธร, งานพลังกลุ่ม และความสุข, (กรุงเทพมหานคร : เพื่อฟ้าพรินต์, 2447), หน้า 15.

Badaracco¹³ เสนอว่า จุดเริ่มต้นในการที่จะเข้าใจการบริหารจัดการเครือข่ายก็คือ การตรวจสอบปัจจัยที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการเกิดประสิทธิผลของเครือข่าย เช่น การสื่อสาร ความเชื่อ และการสร้างความรู้ในการทำงานภายในองค์กร ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญ หรือมีน้ำหนักไม่เท่ากัน ในแต่ละสถานการณ์ขึ้นอยู่กับ

- 1) ความชัดเจนในเป้าหมายของเครือข่าย
- 2) แรงจูงใจที่จะสร้างและแบ่งปันความรู้ในการทำงาน
- 3) การมีทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเพียงพอรวมถึงการมีทรัพยากรที่มีคุณภาพ
- 4) การมีผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย
- 5) การทำงานเป็นทีมและการมีความผูกพันต่อความสำเร็จของเครือข่ายในทุกระดับขององค์กรที่เป็นเครือข่าย
- 6) การสนับสนุนระหว่างกันรวมทั้ง ความพร้อมที่ล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จร่วมกัน
- 7) ความไว้วางใจกัน นอกจากนี้

ชนิภูฐา กาญจนรังษินันท์¹⁴ ได้นำเสนอแนวทางการบริหารงานเครือข่ายไว้ว่า ต้องให้ความสำคัญ ใน 3 เรื่อง คือ

1. การจัดการให้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิก
2. การจัดการให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก
3. การจัดการให้มีความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกอย่างไรก็ตาม การที่จะบ่งบอกว่าการบริหารจัดการ การของเครือข่ายให้บรรลุเป้าหมายได้นั้นจะต้องพิจารณาถึงประเด็นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังขององค์กรสมาชิก ปัญหาในการทำงานเครือข่ายเกณฑ์ที่ใช้วัดประสิทธิผลของเครือข่ายเป็นต้น

ดังนั้น คำถามที่น่าจะต้องถามในการบริหารจัดการเครือข่าย ได้แก่

- 1) ปัญหาในการทำงานเครือข่ายมีอะไรบ้าง
- 2) เกณฑ์อะไรที่จะนำไปใช้ในการวัดประสิทธิผลของเครือข่าย
- 3) จะบริหารจัดการเครือข่ายอย่างไร บทบาทขององค์กรภาคีเครือข่ายควรมีอะไรบ้าง
- 4) มีความแตกต่างกันอย่างไรระหว่างการบริหารเครือข่ายชนิดต่าง ๆ เช่น เครือข่ายตามกิจกรรม เครือข่ายตามพื้นที่หรือเครือข่ายที่มีแม่ข่าย และเครือข่ายที่ไม่มีแม่ข่าย

¹³ Badaracco, Joseph L., Managing Alliances In Strategic Synergy ,pp 193-208 Edited by Andrew Campbell and Kathleen Sommers Luchs ,(London : ITP.1998), pp.193-184.

¹⁴ ชนิภูฐา กาญจนรังษินันท์, (2551), การบริหารงานเครือข่าย, แหล่งที่มา : <http://www.cdd.go.th/chumchon/artical/network/netmangt.doc>, [20 ตุลาคม 2557].

5) องค์ประกอบความสำเร็จในการทำงานแบบเครือข่าย ดังนั้น การบริหารจัดการเครือข่ายจะต้องมีความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาในการทำงานเครือข่าย ปัญหาในการทำงานลักษณะเครือข่ายสามารถแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1) ปัญหาการดำเนินงานภายใน ความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมในการทำงานระหว่างเครือข่าย ความแตกต่างทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถระหว่างบุคคลที่มาร่วมเป็นเครือข่าย ปัญหาที่มักพบในการทำงานประการแรก ได้แก่ การแบ่งหน้าที่ในการทำงานเครือข่าย เนื่องจากสมาชิกทุกคนมีงานประจำอยู่ ไม่มีใครต้องพึ่งพิงเครือข่ายจึงทำให้เครือข่ายอาจไม่มีผลในการเคลื่อนไหวหรือทำกิจกรรมเท่าที่ควร ประการที่สอง เป็นปัญหาเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการเครือข่ายโดยเฉพาะเรื่องการประสานงาน ส่วนปัญหาอื่นๆ เช่น การขาดทุนเพื่อการ

ดำเนิน กิจกรรม ไม่มีทุนสนับสนุน และขาดวิธีการประเมินผลเครือข่าย ฯลฯ

2) ปัญหาของเครือข่ายในภาพรวมปัญหาที่พบ ได้แก่ เครือข่ายมุ่งเน้นความสำเร็จมากเกินไป ทำให้มองข้ามความสำคัญของการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันประการที่สอง เครือข่ายขาดความชัดเจนในกระบวนการทำงาน ขาดความสามารถในการมองสภาพการณ์ทั้งในระดับลึกและระดับกว้าง และขาดการทำงานอย่างต่อเนื่อง ประการที่สาม ขาดแนวร่วมในการทำงาน เนื่องจากเครือข่ายที่จะสามารถทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ต้องมีแนวร่วมที่หลากหลายมิใช่เฉพาะองค์กรประเภทเดียวกันเท่านั้น แต่ต้องมีแนวร่วมในระดับกว้าง เช่น นักวิชาการและสื่อต่าง ๆ และประการที่สี่เครือข่ายขาดผู้นำที่มีความสามารถและมีวิสัยทัศน์ยิ่งไปกว่านั้นปัญหาของเครือข่ายที่ Starkey พบมีหลายประการดังนี้¹⁵

1) เครือข่ายที่ไม่มีทิศทางวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนยากที่จะพัฒนากิจกรรมของเครือข่าย ให้ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง

2) เครือข่ายที่มีสมาชิกหลากหลายประเภทหรือมีความแตกต่างมากระหว่างฐานะขนาดความเข้มแข็งและสถานภาพอื่น ๆ ของสมาชิก หน่วยงานใหญ่มีทรัพยากรมากและสถาบัน ที่เจ้าหน้าที่ มีการศึกษาสูง เชื่อมั่นในตัวเองมีแนวโน้ม ที่จะครอบงำองค์กรที่มีขนาดเล็กกว่า

3) การรวมศูนย์เกิดขึ้นเมื่อผู้ประสานงานของเครือข่าย เลขาธิการ คณะทำงานและคณะกรรมการเริ่มควบคุมและดำเนินการเครือข่ายในนามของตนเองมากกว่าการประสานงานและอำนวยความสะดวกให้กับกิจกรรมของสมาชิก การตัดสินใจถูกรวมศูนย์และการติดต่อสื่อสารภายในเครือข่ายดำเนินการโดยเลขาธิการ

¹⁵ Starkey, Paul, Networking for Development, IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development, 1997), p.19.

4) บ่อยครั้งที่เครือข่ายประสบปัญหาเนื่องจากการขาดเงินทุนสำหรับกิจกรรมและการประสานงานภายในเครือข่าย โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อให้สมาชิกมาร่วมในกิจกรรมของเครือข่าย ส่วนเครือข่ายที่มีทุนก็มักเกิดความเครียดเนื่องจากปัญหาในการจัดการและจัดสรรค่าใช้จ่ายให้กับสมาชิกให้ทั่วถึง

5) เนื่องจากภายในเครือข่ายข้อมูลข่าวสารจะแพร่กระจายไประหว่างคนหนึ่งไปให้กับคนอื่น ๆ ได้เสรีทำให้อาจมีการส่งข่าวสารข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เครือข่ายต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้คนซักถาม หรือวิพากษ์วิจารณ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารภายในเครือข่ายได้

6) เครือข่ายสามารถถูกกระทบจากการแข่งขันของเครือข่าย หรือองค์กรอื่นที่มีงานคาบเกี่ยวกันซึ่งอาจนำไปสู่การร่วมมือกัน แต่ก็อาจนำไปสู่การแข่งขันเพื่อให้ได้รับการยอมรับการสนับสนุนทรัพยากรและการเพิ่มจำนวนสมาชิกได้เช่นกัน แหล่งทุนสามารถใช้จำนวนเครือข่ายที่มีให้เลือกเป็นข้ออ้างที่จะไม่ให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายที่คล้ายคลึงกัน

7) การแข่งขันระหว่างเครือข่ายที่มีขอบเขตการดำเนินงานเหลื่อมซ้อนกันอาจนำไปสู่ ความร่วมมือกันและการช่วงชิงเพื่อให้ได้รับการยอมรับการสนับสนุน และการเข้าเป็นสมาชิกได้ในขณะเดียวกัน ทั้งนี้พบว่า การแข่งขันเป็นตัวการสำคัญ ในการทำลายเครือข่าย

8) การติดตามและประเมินผลเครือข่ายมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากธรรมชาติของเครือข่าย คือ ความเป็นระบบ และมีโครงสร้างหลวมที่มุ่งเน้นความก้าวหน้าในอนาคตไม่ใช่ประสบการณ์ในอดีต นอกจากนี้ยังพบว่าเป็นการยากที่จะนิยามตัวชี้วัดความสำเร็จของเครือข่าย และคุณลักษณะของ ผลและประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายให้มีความเที่ยง

9) เครือข่ายระดับชาติและเครือข่ายระหว่างประเทศหลายแห่งพบปัญหาอุปสรรคทางการเมืองทำให้มีสภาพที่ไม่มั่นคงและถูกควบคุมอย่างเข้มงวดโดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนข่าวสารและการวิจารณ์รัฐบาล

2.2.5 การประเมินประสิทธิผลของเครือข่าย

ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในการประเมินประสิทธิผลของระบบใด ๆ ก็คือ จะประเมินตรงจุดใด ประเด็นใดที่ควรเป็นประเด็นหลักในการประเมิน แนวคิดหนึ่งที่น่าจะใช้ในการประเมิน คือแนวคิดของ Daft¹⁶ ซึ่งใช้ทฤษฎีในการประเมินประสิทธิผลขององค์กรทั้ง 4 ทฤษฎี คือ

- 1) Goal Model ประเมินประสิทธิผลขององค์กรจากระดับของการบรรลุเป้าหมาย
- 2) System-Resource Model ประเมินประสิทธิผลขององค์กรจากความสามารถในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น
- 3) Internal Process Model ประเมินประสิทธิผลขององค์กรจากกระบวนการในการทำงาน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน และเป็นการสื่อสารแบบ

¹⁶ Daft ,Richard L., Organization Theory, (California : Free Press,1998),p.15.

สองทางการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปให้แก่ฝ่ายที่มีข้อมูลสำคัญต่อการตัดสินใจในประเด็นนั้นๆ บรรยาการการทำงานที่เป็นมิตรและปรึกษาหารือกัน โดยสม่ำเสมอ ฯลฯ

4) Strategic Constituencies Model ประเมินประสิทธิผลจากความพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ การประสานงานของเครือข่าย เป็นที่ยอมรับกันว่าไม่มีทฤษฎีการบริหารใดที่เหมาะสมสำหรับทุกสถานการณ์เพราะการ บริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ หลักการสำคัญในการบริหารคือ การเข้าใจเรื่องเป้าหมายขององค์กร โครงสร้าง กระบวนการทำงาน รวมถึงการประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจภาวะผู้นำ ความเข้าใจกระบวนการการบริหารสิ่งเหล่านี้การบริหารจัดการเครือข่ายต้องมีความเข้าใจโดยเฉพาะ ประเด็นของการประสานงาน และหลักในการทำงานเป็นเครือข่าย ในประเด็นของการประสานงาน นั้น ผู้ที่ทำหน้าที่เช่นนี้จำเป็นต้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และคุณสมบัติขององค์กรที่ทำหน้าที่ ประสานและองค์กรเครือข่ายที่เป็นสมาชิกด้วยบทบาทหน้าที่ขององค์กรเครือข่าย

- 1) ร่วมปรึกษาหารือและมีกิจกรรมร่วมกับเครือข่าย
- 2) สนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรสมาชิก
- 3) มีพันธมิตรร่วมกับ เครือข่ายพร้อมที่จะสละประโยชน์บางประการเพื่อส่วนร่วม
- 4) ดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่ได้ร่วมกันวางไว้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่าย
- 5) ให้ข่าวสาร ความรู้ประสานงาน และประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีแนวร่วมกับ เครือข่ายมากยิ่งขึ้น
- 6) จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และระดมสมองเพื่อพัฒนางานของเครือข่าย
- 7) ระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาภารกิจของเครือข่าย
- 8) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะต่อเครือข่ายและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง กับเป้าหมายที่เครือข่ายกำหนดไว้ บทบาทหน้าที่และคุณสมบัติขององค์กรประสานงาน
- 1) แจกจ่ายข่าวสารข้อมูลอย่างสม่ำเสมอต่อเครือข่ายโดยอาจทำในรูปจดหมายข่าว
- 2) เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลสู่สาธารณะซึ่งอาจทำในรูปการจัดประชุมจัดกิจกรรม
- 3) เป็นผู้สรรหากลุ่มสนใจที่อาจเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายโดยชักชวนให้กลุ่มเหล่านั้น เข้าร่วมด้วย
- 4) เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายนอกและสมาชิกเครือข่าย
- 5) สนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรสมาชิกเครือข่าย
- 6) จัดหาทุนสำหรับเครือข่ายรวมทั้งช่วยหาทุนทำกิจกรรมสำหรับองค์กรสมาชิก

7) ริเริ่มและจัดกิจกรรมหลักสำหรับเครือข่าย การประสานงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) มีการสื่อสารระบบเปิด (Open Communication) หมายถึงการสื่อสารอย่างเปิดเผย เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ผู้สามารถโต้ตอบกันได้อย่างมีอิสระ

2) บรรยากาศในการทำงานเป็นแบบสมานฉันท์ (Harmony) ทำงานกันแบบพี่น้องรู้จักวิธีการและมารยาทในการอยู่ร่วมกัน รู้จักให้เกียรติและเคารพซึ่งกัน และกันต้องมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในความคิดของกันและกันระดับหนึ่ง รวมทั้งต้องมีกิจกรรมที่จะรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอันเป็นเงื่อนไขของการสร้างความสมานฉันท์

3) การทำงานสอดคล้องกัน (Synchronize) หมายถึง ผสมผสานกันได้การทำงานจะสอดคล้องกันได้ต้องมีความสมานฉันท์ขณะเดียวกันต้องรู้จักจุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง และผู้ที่ตนทำงานด้วย รู้จักกันนำจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาสร้างเสริมการทำงานของเครือข่าย

4) เป็นไปตามเป้าหมายและทันเวลา (Reaching the Goals with the Time Limitation) เหตุผลหนึ่งที่นำไปสู่การสร้างเครือข่าย คือความจำเป็นด้านประสิทธิภาพ เช่น ความรวดเร็วทันเวลา และประหยัดค่าใช้จ่าย วิธีการธำรงรักษาเครือข่าย เครือข่ายจำเป็นต้องมีความยั่งยืนหรือไม่ จุดประสงค์ของการจัดตั้ง เครือข่ายก็เพื่อดำเนิน กิจกรรม เมื่อกิจกรรมลุล่วงเครือข่ายก็อาจจะสลายตัวไป ในทางปฏิบัติมีทั้งเครือข่ายที่สลายตัวไปเมื่อ งานสำเร็จและเครือข่ายที่สลายตัวไปเพราะเป็นเครือข่ายที่ไม่มีกิจกรรม จึงไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย ที่ตั้งไว้การมองความยั่งยืนของเครือข่ายจึงน่าที่จะมองความสามารถในการขยายเครือข่ายเพื่อสร้าง แนวร่วมในการทำงานรวมทั้ง การขยายกิจกรรม ขยายพื้นที่การทำงานอย่างไรก็ตามการธำรงรักษา เครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องโดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการรักษา เครือข่าย ได้แก่

1) ติดต่อสื่อสารกับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เช่น ผ่านทางจดหมายข่าวหรือการจัดประชุม ประจำปีหรือจัด เวทีสัญจร เป็นต้น

2) ให้ความสำคัญกับเครือข่าย

3) ส่งเสริมให้สมาชิกมีกิจกรรมเพื่อมีปฏิสัมพันธ์กัน อย่างต่อเนื่อง

4) กระตุ้นให้สมาชิกตื่นตัวและสนใจในการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

5) การเปลี่ยนแปลงผู้นำอาจเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการรักษาเครือข่ายไว้

6) อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่สมาชิก

7) การสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

2.2.6 ประโยชน์ของการสร้างเครือข่าย

ในความเป็นจริง หน่วยงานด้านการพัฒนาทางสังคม ไม่ว่า จะเป็นหน่วยงานพัฒนา ภาครัฐต่างหน่วยต่างทำงานกัน ไปไม่เคยเกี่ยวข้องกับ หน่วยงานที่ทำงานคล้ายคลึงกัน ยุ่งอยู่กับการแก้ปัญหาวันต่อวัน เพื่อให้หน่วยงานของตนอยู่รอด มีการทำงานซ้ำซ้อนในพื้นที่เดียวกันการทำงานใช้กรอบความคิดหรือหลักการเฉพาะที่เคยใช้อย่างใดอย่างหนึ่งพัฒนาในสาขาแคบ ๆ และเป็นไปตามนโยบายขององค์กร เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมต้องการเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยนำเข้า อันได้แก่เทคโนโลยีการฝึกอบรม แนวคิดในการวิจัย ข้อเสนอโครงการหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แม้กระทั่งกิจกรรมการพัฒนาบุคคลหรือองค์กรก็จะใช้สิ่งต่าง ๆ ที่พอจะหาได้ใกล้มือและอาจมีการออกแบบใหม่หรือสร้างขึ้นใหม่ถ้าจำเป็น ซึ่งต้องการเวลา วัสดุทัศนประสบการณ์หรือสิ่งเอื้ออำนวยอื่น ๆ ที่จะทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า จำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่จริง ๆ หรือไม่ มีเครื่องมืออื่นที่พอจะหาได้และสามารถจะนำมาใช้ในท้องถิ่นหนึ่งในเวลาที่กำหนดได้อย่างไร เครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับ บุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันดังนั้นการสร้างเครือข่ายสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่องค์กร/หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

- 1) เป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ให้ความช่วยเหลือช่วย แก้ปัญหาช่วยสนับสนุน และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
- 2) สร้างการทำงานเป็นทีม สามารถระดมความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ได้อย่าง หลากหลายก่อให้เกิดพหุปัญญา ทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จที่ดี
- 3) เป็นฐานสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาประเทศ ประชาชนได้มีส่วนร่วมใน การดำเนินกิจกรรมที่สนใจ
- 4) สามารถทำการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานได้อย่างทั่วถึง
- 5) เป็นพลังในการต่อรองเพื่อสิ่งที่ถูกต้องเกิดพลังที่เข้มแข็งในการดำเนินงานผลักดันเรื่อง ที่เครือข่ายสนใจให้ประสบผลสำเร็จ
- 6) ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2.7 ปัจจัยความสำเร็จการดำเนินงานของเครือข่าย

ธนา ประมุขกุล กล่าวว่า ความสำเร็จของเครือข่ายจะต้องประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้¹⁷

- 1) ความเข้าใจ เครือข่ายที่สร้างขึ้น และล้มไปอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา มีสาเหตุสำคัญประการแรกมาจากการที่เครือข่ายไม่สามารถสร้างความเข้าใจให้ตรงกันได้ระหว่างมวลสมาชิกโดยอาจเป็นความไม่เข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของเครือข่าย ตั้งแต่เริ่มต้นหรือเป็นความไม่เข้าใจในบทบาท

¹⁷ ธนา ประมุขกุล, เครือข่าย, วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ปีที่ 24 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2544.

ของสมาชิกที่ตนเองเป็นอยู่นั้นว่ามีบทบาทอย่างไร เป็นบทบาทหลักหรือบทบาทสนับสนุน ดังนั้น เมื่อเครือข่ายที่ตั้งขึ้นได้ดำเนินการไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง สมาชิกที่ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ก็อาจถอนตัวออกไป ด้วยเห็นว่าเครือข่ายไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเองหรือสำหรับสมาชิกที่ไม่เข้าใจบทบาทของแต่ละส่วนก็อาจเกิดเป็นความสับสนว่า กิจกรรมแต่ละกิจกรรม ใครควรเป็นแกนหลัก และใครควรเป็นผู้สนับสนุน เช่น หน่วยงานภาครัฐก็ไปทำบทบาทการเป็นแกนหลัก (แทนที่จะเป็นบทบาทของกลุ่มคน ชุมชนเจ้าของพื้นที่) ในขณะที่ผู้ที่เป็นแกนหลักเองก็อาจจะยังเคยชินกับรูปแบบเดิมของการเป็น “ผู้ร่วมกิจกรรม” ที่รอคอยการนำจากภายนอก

2) ความเป็นประชาธิปไตย การที่สมาชิกทุกคนในเครือข่ายมีอิสระทางความคิดสิ่งที่ ตามมาก็คือความหลากหลายที่มีทั้งคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ของความคิดที่แสดงออกมา ดังนั้น จุดเริ่มต้นที่จะทำให้ความแตกต่างเหล่านี้อยู่ด้วยกันได้อย่างราบรื่นคือ การให้เกียรติยอมรับความ คิดเห็นของกันและกัน ซึ่งเท่ากับเป็น การเปิดโอกาสให้สมาชิกทั้งหลายได้เห็นทางเลือกอื่น ๆ ที่ นอกเหนือไปจากที่ตนคิดเห็นตามประสบการณ์ที่จำกัดของแต่ละบุคคลและเมื่อได้เกิดปฏิสัมพันธ์ทาง ความคิดระหว่างกันแล้วจุดเด่น จุดด้อยของแต่ละทางเลือกจะได้รับการวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นผลจากการหลอมรวมของทุกความคิดมาเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดบน พื้นฐานการยอมรับของสมาชิกโดยรวม

3) ความจริงใจ เนื่องจากการทำงานในเครือข่ายเน้น การประสานงานในแนวนอน ไม่เน้นการบังคับสั่งการ ดังนั้นผู้ที่เป็นสมาชิกจึงต้องเข้า มาด้วยความสมัครใจและมีความจริงใจในการทำงานร่วมกันโดยเห็นประโยชน์ร่วมตามที่เครือข่ายกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ซึ่งบางครั้งประโยชน์ร่วมที่จะเกิดขึ้นได้นั้น อาจหมายถึงผลรวมของการเสียสละที่มาจากสมาชิกแต่ละส่วนนั่นเอง

4) การจัดการ ไม่ว่าในเครือข่ายใหญ่หรือเล็ก สมาชิกมากหรือน้อย การจัดการยังคงเป็น หนึ่ง ในปัจจัย สำคัญประการหนึ่งในความสำเร็จขององค์กรเสมอและสำหรับการจัดการเครือข่ายที่มีพื้นฐานสมาชิกหลากหลายมารวมกัน โดยอิสระโดยไม่ถือการสั่งการเป็นกลไกหลักนั้นการจัดการจะมีความสำคัญยิ่งขึ้นไปอีก ความยืดหยุ่นในการจัดการให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะการณ์ที่เครือข่ายต้องติดต่oprสานงานกับกลุ่มองค์กรภายนอกอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือจากการจัดการของเครือข่าย

5) การสื่อสาร การสื่อสารคือ ตัวกลางที่ทำให้เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกันได้ โดยเป็นที่ทราบกัน เป็นอย่างดีว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่ควรจะเป็นแบบทางเดียว เพราะนั่นคือระบบสั่งการ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในเครือข่ายจะต้องมีลักษณะหลากหลายช่องทาง เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกกันเองได้โดยอิสระ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันให้มากที่สุด แม้ว่าเครือข่ายจะมีระบบการสื่อสารหลักผ่านทางผู้ประสานงานอยู่ก็ตาม แต่ไม่ควรกำหนดเป็นระบบการสื่อสารที่ตายตัวว่าต้องผ่านเป็นขั้นเป็นตอนตามนั้น เพราะการกำหนดเช่นนี้อาจทำ ให้เครือข่าย

ต้องเข้าไปติดอยู่ในระบบที่มากขึ้นตอนที่สร้างขึ้นเองอีก ทั้ง ๆ ที่เครือข่ายก็พยายามจะหลีกเลี่ยงตัวเอง ออกจากกรอบที่เป็นปัญหาของระบบอยู่แล้วนอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง ได้แก่

1) สัมพันธภาพ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพจึงเพิ่มสำคัญยิ่งขึ้นต่อการนำไปสู่ ความสำเร็จของการเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง ถ้าหากสมาชิกมีความเข้าใจและจริงจังในการเข้าร่วม เครือข่ายแล้ว สิ่งที่จะได้ตามมาคือ ความเชื่อมั่นวางใจในเครือข่ายซึ่งจะเป็นพื้นฐานของสัมพันธภาพที่ดีในหมู่ สมาชิก การมีสัมพันธภาพที่ดีนี้ไม่เฉพาะว่าต้องเป็นไปในลักษณะที่ใกล้ชิดกันเท่านั้นจึงเรียกว่า สัมพันธภาพที่ดีเพราะเครือข่ายที่สมาชิกอยู่ห่างไกลกัน ตามสภาพทางภูมิศาสตร์และการสื่อสารยังไม่ สมบูรณ์พร้อม สมาชิกก็อาจจะไม่สามารถสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกันได้เหมือนกับเครือข่ายที่ สมาชิกอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เช่น ที่อยู่ในตำบล หรือในจังหวัดเดียวกัน แต่เครือข่ายที่มีข้อจำกัด ดังกล่าวก็ยังคงสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีได้ในลักษณะของความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความอะลุ่มอล่วย ยืดหยุ่น ในความสัมพันธ์ของสมาชิกที่เป็นไปตามธรรมชาติของกลุ่มที่มีความ เข้าใจและความจริงใจเป็นพื้นฐาน

2) ความชัดเจนของเป้าหมาย การมีเป้าหมายที่ชัดเจนของเครือข่ายสะท้อนให้เห็นความ เป็นเอกภาพทางความคิดเห็นในเครือข่ายเป็นเบื้องต้น ก่อนที่จะนำไปสู่เอกภาพในการดำเนินกิจกรรม ของเครือข่าย ดังนั้น ความชัดเจนของเป้าหมายซึ่งมาจากความคิดเห็นของมวลหมู่สมาชิก จึงสะท้อน ถึงความเข้มแข็ง ของเครือข่ายไปด้วย นอกจากนี้การมีเป้าหมายที่เครือข่ายต้องการบรรลุชัดเจนก็จะ เป็นเสมือนเข็มทิศ นำทางให้สมาชิกในเครือข่ายได้เข้าใจตรงกันและเดินไปในทิศทางเดียวกัน โดยไม่ หลงใช้เวลา และทรัพยากรกับภารกิจที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่าย

3) กระบวนการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ เครือข่ายต้องมีความเป็นประชาธิปไตยซึ่ง จะแสดงออกให้ปรากฏได้อย่างชัดเจนในวาระที่จะต้องเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจหากเครือข่าย ได้ให้โอกาสในการเสนอความคิดเห็นและให้สิทธิในการตัดสินใจแก่สมาชิกอย่างเป็นอิสระเต็มที่แล้ว ย่อมบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการเป็นเครือข่ายในกระบวนการที่ต่างไปจากองค์กรที่มีการ ผากอำนาจสิทธิขาดในการคิดและตัดสินใจไว้กับบุคคลเพียงคนเดียวหรือกับกลุ่มบุคคลใดกลุ่มหนึ่งที่มีได้ แสดงถึงโอกาสและสิทธิของสมาชิกทั้งหมด ผลจากการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และตัดสินใจนี้จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ของหมู่สมาชิกที่จะเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งต่อการระดมสรรพกำลัง เมื่อเครือข่ายมีความต้องการ

4) ลักษณะกิจกรรมและความต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมที่ระบุว่าเป็นกิจกรรมเครือข่ายโดย ที่มีหน่วยงานเจ้า ภาพเป็นผู้จัดให้ภาคีสมาชิกได้มาพบปะกันอยู่ในหลายๆ เวทีซึ่งอาจเป็นจุดเริ่มต้น ของการสร้างเครือข่าย แต่หลังจากนั้น เครือข่ายที่จะมีความเข้มแข็งอยู่ได้ด้วยตนเองจะต้องพยายาม พัฒนาไปสู่การคิดและดำเนินกิจกรรมด้วยเครือข่ายเองเป็นหลักโดยไม่ต้องรอว่าจะมีผู้มาจัดการให้จึง

จะเกิดกิจกรรมของเครือข่ายได้ซึ่งเป็นลักษณะของการพึ่งพิงภายนอกที่ไม่ใช่การอยู่ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ความสม่ำเสมอต่อเนื่องของกิจกรรมเป็นสิ่งที่ช่วยบอกถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายเข้มแข็งด้วยเช่นกัน

5) แหล่งของทรัพยากร/ศักยภาพ トラバใดที่เครือข่ายยังต้องรอคอยผู้รู้และพึ่งพิง ทรัพยากรจากภายนอก トラバนั้น เครือข่ายก็จะได้ชื่อว่าอยู่ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การที่เครือข่าย สามารถแสวงหาและดึงทรัพยากร/ศักยภาพที่มีอยู่ภายใต้เครือข่ายมาใช้ได้มากเพียงไร ความเข้มแข็ง ของเครือข่ายก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น เพราะการกระทำ เช่นนี้นอกจากแสดงถึงการพึ่งพาตนเองได้แล้ว จะยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับ สิ่งที่สมาชิกเป็นและที่เครือข่ายมีอยู่อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ควร เข้าใจตรงกันว่าการแสวงหาทรัพยากร/ศักยภาพจากภายในไม่ได้หมายความว่าเครือข่ายจะปฏิเสธ การสนับสนุนจากภายนอกโดยสิ้นเชิง เพียงแต่ให้สมาชิกทุกคนตระหนักว่า เครือข่ายต้องมุ่งพึ่งพา ตนเอง ก่อนนึกถึงการช่วยเหลือจากภายนอก

6) การเรียนรู้และนวัตกรรม แม้ว่าจำนวนของสมาชิกในเครือข่ายจะทำให้เห็นภาพของขนาดเครือข่ายในเชิงปริมาณ แต่ความเข้มแข็งของเครือข่ายต้องดูที่คุณภาพประกอบและเป็นคุณภาพที่มีความหมายมากกว่าเป็นเพียงการบวกรวมเชิงปริมาณนั้น หมายถึงว่าความหลากหลายที่มารวมกันของสมาชิก ก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่สามารถนำไปสู่การพัฒนา จนเกิดการสร้างสรรค์ นวัตกรรมตามมาคุณภาพใหม่ที่เกิดขึ้นนี้จึงอาจเป็นสิ่งที่เหล่าสมาชิกเกิดเป็นการเรียนรู้ขึ้นในตนเอง อันเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มหรืออาจเป็นผลปรากฏรูปธรรมในกิจกรรมที่มีพัฒนาการไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงการเป็นนวัตกรรมต้นแบบให้กับผู้อื่นต่อไปดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ความร่วมมือขององค์กรสมาชิก/สมาชิก การมีคณะกรรมการที่เต็มใจเข้ามาทำงาน องค์กรสมาชิกมีความผูกพันกัน ทำงานด้วยใจ มีความเอื้ออาทรเป็นการทำงานแบบเพื่อนไม่ใช่การบังคับบัญชา

2.2 การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบัน

การศึกษาด้านอาชีวศึกษา (Vocational Education) นอกจากจะมีการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงอื่นๆ จัดให้มีการศึกษาด้านอาชีวศึกษาอีกด้วย ในที่นี้จะมุ่งเน้นที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการอยู่

ในปัจจุบันมีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จนถึงชั้นปริญญาตรี รวมถึงการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพอื่นๆ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 2551 มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้โดยรูปแบบ (1) การศึกษาในระบบเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลักโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา

หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผล ที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน (2) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่อง การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งใน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานของรัฐ¹⁸ และในมาตรา 9 กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม วิชาชีพ ให้จัดตาม หลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ประกอบด้วย (1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คือหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพระดับฝีมือ (Skill) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 3 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (2) หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) คือหลักสูตรการศึกษา วิชาชีพระดับเทคนิค (Technician) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. หรือ มัธยมศึกษาตอนปลาย เข้า ศึกษาต่ออย่างน้อย 2 ปี ได้รับวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (3) หลักสูตรปริญญาตรี สาย เทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ คือหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพระดับเทคโนโลยี (Technology) รับ ผู้สำเร็จการศึกษา ระดับปวช. หรือเทียบเท่าเข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 4 ปี และรับผู้สำเร็จการศึกษา ระดับปวส. หรือ ปวท. เข้าศึกษาต่อเป็น เวลา 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิปริญญาตรีสาย เทคโนโลยี หรือสายปฏิบัติการ (4) หลักสูตรอื่นๆ เป็นหลักสูตร ที่จัดขึ้นพิเศษเฉพาะพื้นที่เฉพาะสาขา หรือวิธีการพิเศษ เพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มที่มีอยู่ในประเทศให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ทัวถึง เอื้ออำนวย และง่ายต่อการเข้าถึง ดังนี้ หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น เป็นหลักสูตรเพื่อ บริการวิชาชีพให้แก่นักเรียนนักศึกษาประชาชนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพระดับกึ่งฝีมือ (Semi-Skill) จนถึงระดับฝีมือ อาทิ หลักสูตรระยะสั้น 225 ชั่วโมง หลักสูตรระยะสั้นหลากหลายตั้งแต่ 6 ชั่วโมงขึ้นไป หลักสูตรเสริมวิชาชีพมัธยม หลักสูตรภายใต้โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) ในการจัดบริการการศึกษาวิชาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีจัดการเรียนการสอน หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 จำนวน 9 ประเภทวิชา คือ (1) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม (2) ประเภทวิชาศิลปกรรม (3) ประเภทวิชา คหกรรม (4) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม (5) ประเภทวิชา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (6) ประเภทวิชาเกษตรกรรม (7) ประเภทวิชาประมง (8) ประเภทวิชา อุตสาหกรรมสิ่งทอ (9) ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในแต่ละประเภทวิชาแบ่ง

¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557

ออกเป็นสาขาวิชา ต่างๆ ออกเป็นหลายสาขาวิชา ได้ 51 สาขาวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2556) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 จำนวน 9 ประเภทวิชา คือ (1) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม (2) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ (3) ประเภทวิชาศิลปกรรม (4) ประเภทวิชาคหกรรม (5) ประเภทวิชาเกษตรกรรม (6) ประเภทวิชาประมง (7) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (8) ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในแต่ละประเภท วิชา แบ่งออกเป็นสาขาวิชาต่างๆ ออกเป็นหลายสาขาวิชา ได้ 50 สาขาวิชา¹⁹ นอกจากนั้นหลักสูตรอื่นๆ เพื่อบริการประชาชนทั่วไปยังมีอีกหลากหลาย สะดวกเข้าถึงได้ง่าย

การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษามุ่งเน้นการเรียนสอนด้านการปฏิบัติที่มีคุณภาพ คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้สร้างเครื่องมือเพื่อชี้วัดถึงความสำเร็จนั้น ในเชิงประจักษ์ เช่น การกำหนดครุภัณฑ์มาตรฐานในการเรียนการสอนในแต่ละสาขาวิชา การกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาในแต่ละระดับ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน กำหนดให้ผู้เรียนต้องรับการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ เมื่อผู้เรียนได้ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชาตามหลักสูตรในแต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน ต้องครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ²⁰ มีการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ และมาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2559 ประกอบด้วย มาตรฐาน 4 ด้าน คือ (1) ด้านผลการจัดการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม ตามอัตลักษณ์ของ สถานศึกษาคุณธรรม มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาวชิชาชีพของหลักสูตรในแต่ละระดับและแต่ละสาขาวิชา สาขางาน เป็นที่พึงพอใจของตลาดแรงงาน และมีสัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษายกย่องผู้เรียนแรกเข้าตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) ด้านการบริหารจัดการศึกษา มีการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางสถานศึกษาคุณธรรม และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด มีการบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน สมาคม ชมรมสถานประกอบการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (3) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับตามหลักสูตรและระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนของแต่ละหลักสูตร ส่งเสริม สนับสนุนกำกับดูแลให้ครูจัดการเรียนการสอนรายวิชาให้ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มีการพัฒนา

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557

²⁰ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2557

รายวิชาหรือกำหนดรายวิชาใหม่ หรือกลุ่มวิชาเพิ่มเติมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน (4) ด้านการประกันคุณภาพภายในจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและดำเนินการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษาประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในการอาชีวศึกษาที่คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในการอาชีวศึกษากำหนด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นอกจากจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพแล้ว การกำกับดูแลสถานศึกษาให้ดำเนินการอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้นักศึกษาเป็นผลผลิตที่มีประสิทธิภาพตอบสนองสังคมและตลาดแรงงานสร้างความเจริญให้กับประเทศชาติอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องประกอบด้วยประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องหลายประเด็น ซึ่ง ดวงภา มกรานุรักษ์ ได้สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษา ไทยในปัจจุบัน ไว้ 8 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านครูผู้สอน 4. ด้านความร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5. มาตรฐานการอาชีวศึกษา 6. การสนับสนุนของรัฐบาล 7. ค่านิยมในการเรียนอาชีวศึกษา 8. ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งในแต่ละด้านจะประกอบด้วยประเด็นย่อยจะได้นำเสนอต่อไป เห็นได้ว่าการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในปัจจุบัน ก่อนการก้าวข้ามไปสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายประการ ความพยายามที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษามีอยู่ตลอดเวลาทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อให้การผลิตนักเรียนนักศึกษาสายอาชีพออกสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

2.2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี²¹

สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กรมอาชีวศึกษา²² ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training หรือ DVT) คือการจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือกันของสองฝ่าย จึงเป็นรูปแบบของการจัดอาชีวศึกษา ที่อยู่ในลักษณะของความร่วมมือในที่นี้คือ เป็นลักษณะสองฝ่าย ระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษาร่วมกันฝึกพนักงานให้มีคุณภาพ สองสถานที่โรงงาน (เน้นในการฝึกทักษะ) และในชั้นเรียน (เน้นในการเรียนด้านทฤษฎี) เพื่อสองวัตถุประสงค์ ได้ฝึกงานที่เกี่ยวข้องกับทักษะและได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้²³ ได้ให้ความหมายการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี เป็นการ จัดระบบคู่ ดำเนินการฝึกอาชีพให้แก่เยาวชนของชาติ โดยความร่วมมือของสถานศึกษาและ สถานประกอบการ

²¹ <https://sites.google.com/a/kabinburi.ac.th/ngan-thwiphakhi/> เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2564

²² กรมอาชีวศึกษา, 2541, หน้า 2.

²³ เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้, 2541, หน้า 9.

ไอมูว²⁴ กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดฝึกสอง แห่งควบคู่กัน คือ ในสถานประกอบการที่ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพที่จะเรียนรู้ภาคปฏิบัติ และสถานศึกษาสำหรับภาคทฤษฎี

สงวน บุญปัทสน์²⁵ ได้กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ร่วมกันทำกิจกรรม การรับนักเรียน เพื่อจะฝึกร่วมกัน และ เป็นนักเรียนสองเรื่องในตัวคนเดียวกัน คือเป็นทั้งนักเรียนและช่างฝึกอาชีพหรือพนักงานของสถานประกอบการ

ขณะที่ มั่นน²⁶ ได้กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ การเป็นเจ้าของร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและสถานศึกษา ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ร่วมโครงการที่ เท่าเทียมกัน มีการแบ่งอำนาจและความรับผิดชอบในการจัดการ การสนับสนุน ส่งเสริมของทั้งสองฝ่ายมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การจัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษา เป็นความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยสถานศึกษาจะสอนในภาคทฤษฎีและสถานประกอบการจะสอนภาคปฏิบัติ

2.2.2 จุดมุ่งหมายของการดำเนินงานจัดการศึกษาแบบทวิภาคี

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยที่นักเรียนจะมีสถานะเป็นนักเรียนระบบทวิภาคีและนักเรียนฝึกอาชีพซึ่งจะเกิด ผลดีทั้งสองฝ่าย สถานศึกษาบางแห่งได้ดำเนินการจัดการระบบนี้มาตั้งแต่เริ่มต้น ขณะที่บาง สถานศึกษากำลังจะได้เริ่มดำเนินการ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีจุดมุ่งหมายของการดำเนินการ พอสรุปได้ดังนี้²⁷

1. เพื่อจัดเตรียมกำลังคนทางด้านอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน
2. เพื่อผลิตช่างฝีมือผู้มีความชำนาญงานเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
3. เพื่อผลิตกำลังคนที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ
4. เพื่อจัดการสร้างระบบการจัดการศึกษาวิชาชีพระบบนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นการให้โอกาสในการศึกษาวิชาชีพแก่เยาวชนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลในวัยเรียนและวัยทำงานพัฒนาตนเองทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

²⁴ iMOVE, 2002, p.27.

²⁵ สงวน บุญปัทสน์, 2544, หน้า 11.

²⁶ Mann, 1999, p. 6.

²⁷ สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2541; มั่นน, 1999.

6. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับสถานศึกษา ในการเข้าสู่ระบบการปฏิรูปทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

7. เพื่อเป็นการลดปัญหาในเรื่องงบประมาณในการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา

8. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติโดยแท้จริงและมีเนื้อหาที่ทันต่อเทคโนโลยี

9. เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพ การจ้างงานและอาชีพอิสระ

มันน์²⁸ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อประสมประสานการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของสถานประกอบการในการฝึกอาชีพตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นการร่วมมือกันในการจัดการศึกษา

2. เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ ในการผลิตกำลังคนที่เน้นการปฏิบัติงานจริง

3. เพื่อควบคุมและเผยแพร่การจัดการศึกษาที่ไม่เพิ่มค่าใช้จ่ายให้สถานศึกษาและสถานประกอบการ

ขณะที่ เวนเซล²⁹ ก็กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สรุปได้ว่า เพื่อที่สถานประกอบการสามารถเพิ่มคุณค่าเนื้อหาในการฝึกอาชีพที่ เกี่ยวข้องของสถานประกอบการ นอกเหนือไปจากเนื้อหาในหลักสูตรที่กำหนดและเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ของการฝึกอาชีพ/หลักสูตรที่ไม่จำเป็น และตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

และสำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี³⁰ จากการประเมินผลระยะสุดท้ายของโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้กล่าวถึง สิ่งที่ทำหายในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่จะต้องพิจารณาต่อไปคือ

1. แนวคิดในการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการอาชีวศึกษาเป็นสิ่งใหม่สำหรับสถานประกอบการส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าจะประสบความสำเร็จในอดีต แต่ก็ยังมีความต้องการอย่างต่อเนื่องในการสนับสนุน และแนะนำสถานประกอบการแก่บุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต้องการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการแบบใหม่ สถานประกอบการเป็นหุ้นส่วนการดำเนินการอาชีวศึกษาและฝึกอาชีพอย่าง

²⁸ Mann, 1995, p. 8-9.

²⁹ Wenzel, 2000, p. 8.

³⁰ สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.2545, หน้า 4.

แท้จริง เพื่อให้วิธีการใหม่นี้ทำได้ผล จึงเป็นขบวนการเปลี่ยนแปลงระยะยาว ซึ่งจะต้องใช้เวลาและความพยายามเพิ่มขึ้น

2.2.3 การดำเนินงานจัดการศึกษาแบบทวิภาคี

การดำเนินการจะเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการที่จะผลิตช่างฝีมือออกไปสู่ตลาดแรงงานให้มีคุณภาพที่ตรงตามความต้องการ ฉะนั้น ต้องมีการกำหนด หน้าที่ ความรับผิดชอบของสถานศึกษาและสถานประกอบการให้ชัดเจน ศูนย์นิเทศอาชีวศึกษาภาคเหนือ³¹ กล่าวถึงหน้าที่ของสถานศึกษาในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หน้าที่ของสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการให้ความรู้ทางด้านทฤษฎีและจะเป็นผู้ที่สอนในวิชาทั่วไปและวิชาชีพเฉพาะซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในระบบทวิภาคี เพื่อจะเป็นพื้นฐาน เบื้องต้น ก่อนที่นักเรียนจะออกไปเรียนที่สถานประกอบการได้เข้าใจลักษณะงานและบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีคนหนึ่งของประเทศ ดังนั้น สถานศึกษาจะต้องดำเนินการในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. การรับนักเรียน

1.1 คัดเลือกสถานประกอบการ เพื่อเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1.2 ร่วมกับสถานประกอบการกำหนดเป้าหมายการรับนักเรียน

1.3 ประสานงานให้กับสถานประกอบการ เพื่อดำเนินการรับสมัครสอบคัดเลือก นักเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 ขึ้นทะเบียนนักเรียนที่ ทำสัญญาการฝึกอาชีพกับสถานประกอบการแล้ว เป็น นักเรียนของสถานศึกษา

2. การจัดบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้แก่

2.1 หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.2 เจ้าหน้าที่งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.3 อาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 อาจารย์นิเทศก์

2.5 พนักงานธุรการ

3. การจัดการเรียน สถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการร่วมจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียน ตามความต้องการของสถานประกอบการ

³¹ ศูนย์นิเทศอาชีวศึกษา ภาคเหนือ, 2541, หน้า 29.

3.1 งานหลักสูตรและการสอน จัดทำแผนการเรียนในสถานศึกษา

3.2 ครูฝึกประจำสถานประกอบการ ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์แต่ละสาขาวิชา รวมทั้งงานหลักสูตรและการสอนจัดทำแผนการเรียนและเขียนคำอธิบายรายวิชาที่จะฝึกในสถานประกอบการ

3.3 งานหลักสูตรและการสอน จะต้องควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอนให้จำนวนหน่วยกิตครบถ้วนตามโครงสร้างหลักสูตร

4. การสอนนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

4.1 สถานศึกษาสอนวิชาพื้นฐาน วิชาชีพพื้นฐาน วิชาเลือกเสรี สัปดาห์ละ 1-2 วัน ตลอดหลักสูตร

4.2 สถานประกอบการสอนวิชาชีพเฉพาะ วิชาชีพเลือก กิจกรรมและโครงการ หรือ โครงการวิชาชีพ สัปดาห์ละ 3-4 วัน ตลอดหลักสูตร

4.3 รายวิชาใด หากสถานประกอบการไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตร ให้สถานศึกษาจัดสอนเพิ่มเติมให้จนครบหลักสูตร

5. ความร่วมมือกับสถานประกอบการในรูปของคณะกรรมการ

5.1 คณะกรรมการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้ควบคุมการฝึก ครูฝึก อาจารย์นิเทศก์ และบุคลากรของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่บริหารจัดการการเรียนการสอน ทั้งในสถานประกอบการ และสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5.2 คณะกรรมการประเมินผล ประกอบด้วยคณะกรรมการร่วมระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 7 คน โดยผู้แทนจากสถานประกอบการทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนจากสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการสอบมาตรฐานฝีมือและกรรมการสอบมาตรฐานฝีมือ เฉพาะสาขาไม่น้อยกว่าสาขาละ 3 คน

6. การติดตามและการประเมินผล

6.1 จัดอาจารย์นิเทศก์ไปนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

6.2 ประสานงานและให้ความรู้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรายวิชาที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการแก่ครูฝึก

6.3 ติดตามผลการเรียนทุกภาคเรียน

6.4 ประสานงานเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล

6.5 ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา ทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ

6.6 ต้องผ่านการประเมินผลการเรียนจบหลักสูตร การสอบมาตรฐานฝีมือ

6.7 ส่งแบบสำรวจข้อมูลไปยังผู้สำเร็จการศึกษา

6.8 ติดตามผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานประกอบการ

จากสรุปผลการประเมินการประชุมเรื่อง การจัดและประเมินผลในระบบทวิภาคี จังหวัด เชียงราย, ลำปาง, เชียงใหม่ จุดอ่อนของการประเมินผล การสอบภาคปฏิบัติในระบบทวิภาคี³² คือ

1. ขาดมาตรฐานในการวัดและประเมิน
2. ขาดการประสานงานระหว่างสถานประกอบการสถานศึกษาในรายละเอียดในเรื่องการวัดและประเมินผล

3. แบบประเมินผลของสถานศึกษาไม่ตรงกับสถานประกอบการเพราะสถานประกอบการเน้นที่เนื้อหาของงานที่ฝึก

และในขณะเดียวกันก็ได้กล่าวถึง การที่จะทำให้การวัดและประเมินผลนักเรียนทวิภาคีให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันได้ ดังนี้

1. จัดอบรมหรือแนะแนวทางให้ครูฝึกของสถานประกอบการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. สร้างเกณฑ์มาตรฐานของแต่ละหน่วยงานให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร
3. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเกณฑ์วัดและประเมินผลร่วมกันในกลุ่มสถานประกอบการที่มีภาระงานใกล้เคียงกันและประเภทเดียวกัน
4. มีมาตรฐานในการตรวจสอบความถูกต้องในการวัดและประเมินผลโดยให้เป็นเดียวกัน เช่น ลำดับขั้นตอน วิธีปฏิบัติ เวลาและคุณภาพของชิ้นงาน
5. จัดทำคู่มือมาตรฐานการวัดและประเมินให้กับสถานประกอบการถือปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

สำหรับเฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้³³ กล่าวว่า หน้าที่ของสถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการให้มากขึ้น
2. ปรับปรุงบทบาทหน่วยงานสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. วิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง
4. ร่วมมือกับภาคเอกชนในการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา
5. พัฒนารูปแบบการจัดและดำเนินการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เหมาะสมกับประเทศไทย
6. เร่งรัดการออกกฎหมายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

³² ศูนย์นิเทศอาชีวศึกษาภาคเหนือ, 2545, หน้า 1-3.

³³ เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้, 2541, หน้า 11.

และจรรยา ชูลาภ³⁴ ก็ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจให้ครูในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการชี้แจงถึงความจำเป็น หลักการ และแนวคิดในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
2. สร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองว่า การเรียนทางด้านอาชีวศึกษาเป็นการเรียนที่เน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี
3. สร้างความเข้าใจให้นักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนที่มาเรียนในระบบนี้ เกิดความรักและความมุ่งมั่นในสาขาที่จะเรียน เพื่อออกไปประกอบอาชีพ

ในขณะเดียวกัน สุราษฏร์ พรหมจันทร์³⁵ ก็ได้กล่าวถึง ความพร้อมของสถานศึกษาที่จะจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ว่าต้องมีความพร้อมดังนี้

1. สามารถที่จะแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กรอื่น ๆ ได้ดีไม่เฉพาะแต่เพื่อการศึกษาเท่านั้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสนใจ มีความเข้าใจ และมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างจริงจัง
3. สามารถให้คำแนะนำ ชี้แจงหลักการ วิธีการจัดการ และรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างชัดเจน
4. มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยเฉพาะ และสามารถติดต่อประสานงานได้อย่างรวดเร็ว
5. ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เป็นที่น่าเชื่อถือแก่สังคมในระยะเวลาอันสมควร
6. มีปัจจัยการดำเนินงานที่พร้อมสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นในด้าน

บุคลากร งบประมาณหรือสถานที่

7. การนำเสนอโครงการจัดการศึกษา ควรมีเอกสารประกอบการนำเสนอแต่ละสาขา และกรมอาชีวศึกษา³⁶ ให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จึงมีโครงการความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นโครงการสนับสนุนโดยให้งบประมาณโดยตั้งอยู่ในงานนโยบายและแผน (กองแผนงาน) หมวดรายจ่ายอื่นๆโดยมีกิจกรรมดำเนินงาน คือ

1. สร้างความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีหรือการประชาสัมพันธ์
2. อบรมครูฝึกในสถานประกอบการ
3. อบรมครู-อาจารย์ในสถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี

³⁴ จรรยา ชูลาภ, 2543, หน้า 10-11.

³⁵ สุราษฏร์ พรหมจันทร์, ม.ป.ป., หน้า 4.

³⁶ กรมอาชีวศึกษา, 2545, หน้า 1-3.

4. การนิเทศติดตามผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

5. ประเมินผลการดำเนินงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

หน้าที่ของสถานประกอบการ

สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี³⁷ ได้กำหนดไว้ว่า สถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต้องมีความพร้อมดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ประกอบการและประกอบกิจการที่ดำเนินการฝึกอาชีพได้
2. มีความพร้อมในการฝึกอาชีพตามสาขาวิชานั้น
3. สามารถจัดให้มีผู้ควบคุมการฝึกและครูฝึก ทำหน้าที่ประสานงานดูแลการฝึกอาชีพให้นักเรียนได้
4. สามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพได้
5. สามารถจัดการฝึกปฏิบัติได้ตลอดระยะเวลา 3 ปี หรือจนจบหลักสูตร ปวช.
6. สามารถจัดส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนากับสถานศึกษาได้
7. สามารถจัดสวัสดิการ ตลอดจนมาตรการเกี่ยวกับสวัสดิภาพให้นักเรียนที่เข้ารับการฝึก

วิญญู เล้าพูนพิทยะ³⁸ ได้กล่าวถึง สถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต้องมีความพร้อม ดังนี้

1. ด้านการสื่อสาร และการประสานงาน
2. การปรับกลยุทธ์และวิธีการ ตลอดเวลา
3. ความสม่ำเสมอในการรับนักเรียนระบบทวิภาคี
4. ข้อมูลที่ชัดเจนในการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
5. การประเมินผลการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
6. การปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

ขณะที่ วิทยา งานทวี³⁹ ก็ได้กล่าวไว้ว่า สถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจะต้องมีความพร้อมดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรที่ชัดเจนและสอดคล้องกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
2. การประเมินผลการเรียนการสอน และจัดทำร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

ประกอบการ

³⁷ สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2541, หน้า 23.

³⁸ วิญญู เล้าพูนพิทยะ, 2544, หน้า 30.

³⁹ วิทยา งานทวี, 2543, หน้า 26.

3. การประเมินผลการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างสม่ำเสมอและให้ดำเนินทุกด้านทั้งสถานศึกษา สถานประกอบการ นักเรียนและผู้ปกครอง

ในขณะเดียวกันสถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต้องตระหนักว่า เป็นเสมือนสถานศึกษาแห่งที่สองของนักเรียน/นักศึกษา จึงต้องดำเนินการดังต่อไปนี้⁴⁰

1. การรับนักเรียน/นักศึกษา

1.1 แจ้งจำนวนนักเรียน/นักศึกษาที่ต้องการรับให้สถานศึกษาทราบ

1.2 ประกาศรับสมัครนักเรียน/นักศึกษา

1.3 คัดเลือกและประกาศผล

1.4 ทำสัญญาการฝึกอาชีพเพื่อการเป็นนักเรียน/นักศึกษาของสถานประกอบการอย่างสมบูรณ์

1.5 ส่งนักเรียน/นักศึกษาที่ทำสัญญาการฝึกอาชีพแล้ว ไปขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน/นักศึกษาที่สถานศึกษา

2. จัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการฝึกและครูฝึก

2.1 จัดให้มีผู้ควบคุมการฝึก ทำหน้าที่ประสานงานกับสถานศึกษาและรับผิดชอบดูแลการฝึกอาชีพและอบรมให้แก่ นักเรียน/นักศึกษา

2.2 จัดให้มีครูฝึกทำหน้าที่ฝึกอาชีพและอบรมให้แก่ นักเรียน/นักศึกษา

2.3 ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองและสถานศึกษาในการฝึกอาชีพและดูแลความปลอดภัยของนักเรียน/นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ทำสัญญาการฝึกอาชีพ ต้องทำสัญญาเป็นหนังสือกับนักเรียน/นักศึกษา โดยได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองและในสัญญาการฝึกต้องประกอบด้วยรายละเอียดที่ครบถ้วนที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

4. จัดการฝึกอาชีพ

4.1 จัดทำแผนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการร่วมกับสถานศึกษา

4.2 จัดให้มีการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามแผนการฝึกที่จัดทำร่วมกันกับสถานศึกษา

4.3 จัดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ให้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการฝึกอาชีพ

4.4 ดูแลให้คำแนะนำแก่นักเรียน/นักศึกษาในการบันทึกสมุดรายงานการฝึกอาชีพและตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

4.5 กำหนดระเบียบข้อปฏิบัติในการฝึกอาชีพให้กับนักเรียน/นักศึกษา

4.6 วัดผลและประเมินผลการฝึกอาชีพตามเกณฑ์ที่สถานประกอบการและสถานศึกษากำหนดร่วมกัน

⁴⁰ สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2541, หน้า 24-25.

4.7 หากสถานศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ ให้สถานประกอบการจัดการสอนเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

5. ส่งผู้ควบคุมการฝึกและครูฝึกเข้าร่วมประชุมสัมมนากับสถานศึกษา

5.1 เพื่อทำความเข้าใจในหลักการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

5.2 เพื่อทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง

5.3 เพื่อจัดทำแผนการเรียนและหลักเกณฑ์วัดผลและประเมินผลการเรียน

5.4 เพื่อดำเนินการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับหลักสูตร

5.5 เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการฝึกอาชีพ

ซึ่ง ดำรง วรรณโชติธาวะ⁴¹ กล่าวว่า การจัดสัมมนาให้กับครูฝึก ผู้ควบคุมการฝึกของสถานประกอบการ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาและถือว่าประสบความสำเร็จบางส่วน

ขณะที่พิมพ์ธิดา ตีบุกด้า⁴² กล่าวว่า การที่สถานประกอบการได้เข้ารับการอบรมจากวิทยากร ทำให้สถานประกอบการรู้ถึงหลักการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี วิธีการสอนและการจัดทำแผนการฝึกอาชีพ

สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี⁴³ กล่าวว่า การที่จะทำให้การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและในทิศทางเดียวกัน จึงได้เสนอหลักสูตรการฝึกอบรมอันประกอบด้วย หลักการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แผนการเรียนและการฝึกอาชีพ เทคนิคการสอนงานและการวัดและประเมินผลในระบบทวิภาคี

6. ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่และพนักงานของสถานประกอบการทราบถึงการเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานศึกษา

7. จัดปฐมนิเทศให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน/นักศึกษา

8. ออกใบรับรองการผ่านงานให้กับนักเรียน/นักศึกษาเมื่อสิ้นสุดการฝึกอาชีพและสำเร็จการศึกษา

มันน์⁴⁴ ได้กล่าวถึง หน้าที่ของสถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พอสรุปได้ดังนี้

1. ประสานงานในกิจกรรมต่าง ๆ กับสถานศึกษา

2. เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการประสานงานการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

⁴¹ ดำรง วรรณโชติธาวะ, 2545, หน้า 11.

⁴² พิมพ์ธิดา ตีบุกด้า, 2545, หน้า 21.

⁴³ สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2544, หน้า 2.

⁴⁴ Mann, 1999, p. 11.

3. เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการประเมินผล
4. เสนอความช่วยเหลือต่าง ๆ ให้กับสถานศึกษา
5. ให้การฝึกอาชีพ โดยการรวมนักเรียนระบบทวิภาคีเข้าไปสู่ระบบการทำงาน ด้วยการสอนและหากจำเป็นอาจจะมีการจัดสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการ
6. จัดหมุนเวียนนักเรียนระบบทวิภาคีเพื่อฝึกอาชีพในหน้าที่และในหน่วยงานต่าง ๆ
7. จัดทำแผนการฝึกอาชีพร่วมกับสถานศึกษา

ในขณะเดียวกัน สุราษฎร์ พรหมจันทร์⁴⁵ ก็ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสถานประกอบการที่จะจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ควรพิจารณาในประเด็นสำคัญ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นสถานประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพนั้น ๆ
2. มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านบุคลากร

3. มีผู้ประสานงาน สามารถจะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง
4. มีงานต่าง ๆ ที่สามารถให้นักเรียนระบบทวิภาคีได้ฝึกอาชีพอย่างกว้างขวางตามหลักสูตร

5. มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันต่อยุคสมัย มีการปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงเครื่องมืออุปกรณ์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

6. สภาพแวดล้อมของสถานประกอบการและสภาพทั่ว ๆ ไป ในการฝึกอาชีพ มีความสะดวกและปลอดภัย

7. การทำงานในสถานประกอบการสามารถหมุนเวียนหน้าที่กันได้ไม่ประจำอยู่ตรงงานใดงานหนึ่ง

8. การปฏิบัติงานมีความยืดหยุ่นสามารถให้นักเรียนระบบทวิภาคีเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก

9. มีการดำเนินงานที่คำนึงถึงมาตรฐาน คุณภาพและปริมาณควบคู่กันไปโดยตลอด
10. มีนโยบาย แผนงาน ที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความก้าวหน้าในงานอาชีพอยู่แล้ว

2.2.4 ประโยชน์ที่สถานประกอบการได้รับจากการจัดการศึกษาแบบทวิ

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาที่ให้ประโยชน์กับทุกฝ่ายทั้งต่อนักเรียนเอง ผู้ปกครอง สถานศึกษา และสถานประกอบการ ต่างก็ได้รับผลประโยชน์ สำหรับประโยชน์ที่สถานประกอบการจะได้รับจากการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สรุปได้ดังนี้⁴⁶

⁴⁵ สุราษฎร์ พรหมจันทร์, ม.ป.ป., หน้า 2-3.

⁴⁶ สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2541, หน้า 30.

1. สามารถจัดวางแผนกำลังคนในระยะยาวได้ในสาขาวิชาที่ขาดแคลนและต้องใช้ความชำนาญ
2. ช่วยคัดเลือกผู้สมัครที่เหมาะสม เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษา แล้วมีคุณภาพตอบสนองความต้องการอันแท้จริงของสถานประกอบการ และได้เรียนรู้พนักงานก่อนที่จะมีการจ้างงาน โดยเฉพาะในเรื่องระเบียบวินัยความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์
3. พัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานกับเทคโนโลยีขั้นสูงได้ การจัดการในระบบนี้เป็นการจัดร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ จึงมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่าง ครูสอนในสถานศึกษาและครูฝึกประจำสถานประกอบได้ง่ายขึ้น
4. การวางแผนกำลังคนเป็นระบบนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของงานเข้าสู่ระบบสากล เมื่อสถานประกอบการต้องรับผิดชอบในการฝึกภาคปฏิบัติจะช่วยให้เกิดการปรับปรุงบุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์
5. ผลผลิตงานมีคุณภาพมากขึ้น ได้รับความเชื่อมั่นจากลูกค้า
6. บุคลากรมีความจงรักภักดีและผูกพันกับสถานประกอบการ นักเรียนระบบทวิภาคีจะมีความผูกพันกับสถานประกอบการมากกว่าพนักงานที่มาจากการเลือกสรรของสถานประกอบการ
7. ลดจำนวนการลาออกของพนักงาน
8. สถานประกอบการสามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาในการฝึกอบรมพนักงานใหม่
9. สามารถปรับตัวเข้ากับสภาวะเศรษฐกิจ
10. เป็นการช่วยเหลือสังคมอีกประการหนึ่งด้วย

สำหรับ ประเวศ มุลทองสงศ์⁴⁷ กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีว่า การรับนักเรียนระบบทวิภาคี เป็นการวางแผนกำลังคนในระยะยาว ซึ่งทำให้สามารถขยายศูนย์บริการรถยนต์ได้ครบทุกภาคของประเทศ และได้นักเรียนที่มีความสามารถโดย ที่สถานประกอบการไม่ต้องมาปูพื้นฐานวิชาชีพใหม่

นอกจากนี้ จรูญ ชูลาภ⁴⁸ ก็ได้กล่าวว่า ประโยชน์ที่สถานประกอบการจะได้รับจากการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พอสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนเกิดความชำนาญและมีทักษะในการทำงาน ทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ
2. ได้แรงงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

⁴⁷ ประเวศ มุลทองสงศ์, 2543, หน้า 8.

⁴⁸ จรูญ ชูลาภ, 2542, หน้า 15.

และ มานน์⁴⁹ กล่าวว่า ประโยชน์ที่สถานประกอบการจะได้รับจากการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีดังต่อไปนี้

1. เตรียมแรงงานที่มีความสามารถทางด้านทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้
2. สร้างความพร้อมให้สถานประกอบการในการกำหนดความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่
3. ทำให้พนักงานมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร
4. เกิดทัศนคติที่ดีในการทำงาน
5. ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี
6. สร้างความพร้อมและสนับสนุนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2.5 การจัดการอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษา

กรมอาชีวศึกษาได้ให้ความสนใจในระบบการฝึกอาชีพของประเทศเยอรมนี และได้นำมาเป็นรูปแบบการฝึกอาชีพให้แก่นักเรียนระบบทวิภาคีในประเทศไทย โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเยอรมนี ในปี พ.ศ. 2531 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้เริ่มเปิดตัวขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเป็นโครงการนำร่องระหว่างวิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงฯ ไซเมนต์ไทย อนุสรณ์กับสถานประกอบการคือ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด⁵⁰ ปีต่อๆ มา การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้ขยายโครงการไปยังวิทยาลัยต่าง ๆ มีสถานประกอบการหลายแห่งเข้าร่วมโครงการ

ในปี พ.ศ. 2538 กรมอาชีวศึกษาได้มียุทธวิธีในการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี สรุปได้ดังนี้ (ประธาน กิจจะวัฒนะ, 2538, หน้า 16)

1. ให้ทุกสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามศักยภาพ โดยให้จัดเป็นหน้าที่ปกติ
2. ให้ทุกสถานศึกษาจัดตั้งสำนักงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีหัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบและมีแผนภูมิการทำงานที่ชัดเจน
3. ปรับปรุงหลักสูตรเดิมซึ่งผู้สำเร็จจะได้รับประกาศนียบัตรผู้ชำนาญาน เป็นประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตร ปวช.
4. ให้สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีออกติดตามผลการดำเนินการโดยเฉพาะเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 และหาแนวทางแก้ไข

⁴⁹ Mann, 1999, p. 7.

⁵⁰ วิจิตร ตีจันทิก, 2544, หน้า 7.

5. ให้นักศึกษานิเทศก์ ดำเนินการจัดทำหลักสูตร ปวส. ระบบทวิภาคี เพื่อ
รองรับ การศึกษาต่อของนักเรียนระบบทวิภาคีในระดับ ปวช.

สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี⁵¹ กล่าวถึง การจัดการศึกษา อาชีวศึกษาระบบ
ทวิภาคีในระยะแรกได้เปิดสอนเพียงหนึ่งสาขาวิชาในประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม จนถึงปัจจุบันได้
เปิดสอนถึง 40 สาขาวิชาหรือใน 4 ประเภทวิชาคือ ช่างอุตสาหกรรม คหกรรม พณิชยกรรมและ
ศิลปกรรม

จากบทสรุปผลงานวิจัย เรื่อง การกำหนดจุดเด่นของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและ
สถานประกอบการในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี⁵² พบว่าปัจจุบันจุดเด่นของการจัดการ
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สรุปได้เป็น 2 ลักษณะคือ จุดเด่นของโครงการจัดการอาชีวศึกษาระบบ
ทวิภาคี และจุดเด่นที่สนับสนุน โครงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1. จุดเด่นของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีดังนี้

1.1 ประโยชน์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีต่อทุกฝ่ายที่
เกี่ยวข้อง เช่น สถานประกอบการ สถานศึกษา และนักเรียน

1.2 สถานศึกษาสามารถรับนักเรียนได้มากขึ้น หลังจากทีนักเรียนระบบทวิภาคีถูกส่ง
เข้ารับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

1.3 ผู้สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคี ตอบสนองความต้องการของสถาน
ประกอบการ ในเรื่องของความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และนิสัยการทำงาน

1.4 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีก่อให้เกิดการรับรู้ของครูในสถานศึกษา
เพื่อ ตอบรับกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และความต้องการของตลาดแรงงานในขณะเดียวกัน ก็กระตุ้นให้
สถานประกอบการพัฒนาครูฝึกประจำสถานประกอบการของตน รวมถึงเครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่ง
อำนวยความสะดวกต่าง ๆ

1.5 ผู้สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคีจะมีความมั่นใจในตนเองมากกว่านักเรียนปกติ
และมีความผูกพันกับสถานประกอบการ

1.6 สถานประกอบการสามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาในการฝึกอบรม
พนักงานใหม่

1.7 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและ
ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ความพยายามนี้จะนำไปสู่การมีมนุษย
สัมพันธ์และในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนา

2. จุดเด่นที่สนับสนุนความก้าวหน้าของโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีดังนี้

⁵¹ สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2543, หน้า 3.

⁵² สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2543, หน้า 3-4.

2.1 ลักษณะเด่นด้านนโยบายของกรมอาชีวศึกษาและผู้บริหารระดับสูงที่ให้ การสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.2 มีกระบวนการที่สำคัญหลายประการต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กระบวนการดังกล่าวคือ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยใช้งบประมาณของกรมอาชีวศึกษา จุดเด่นที่สำคัญที่สุด คือ การรวมหน่วยงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเข้าไว้ในผังการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของประเทศเยอรมนี ได้ถูกปรับเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและค่านิยมของสังคมไทย การปรับเปลี่ยนชื่อระบบโรงเรียน-โรงงาน เป็นการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การเปลี่ยนชื่อประกาศนียบัตรจากประกาศนียบัตรช่าง ฝีมือ เป็นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เหมือนกับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับ ปวช. ปกติ หลักสูตร พ.ศ. 2538 วิชาชีพเลือกสามารถยืดหยุ่นได้ จะตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการและการใช้กฎระเบียบการประเมินผลนักเรียนทวิภาคีที่เหมือนกัน คณะกรรมการประเมินผลประกอบด้วยครูในสถานศึกษาและตัวแทนจากสถานประกอบการ ซึ่งรับผิดชอบในการประเมินผลครั้ง หลักสูตรและการประเมินผลสิ้นสุดหลักสูตร การเตรียมการในการศึกษาต่อเนื่องของนักเรียนระบบทวิภาคีจากระดับ ปวช. ไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและการเทียบโอนหน่วยกิต นอกจากนี้ ยังเป็นการร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างกรมอาชีวศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของครูฝึกประจำสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระบบนี้อย่างใกล้ชิดคือ ครูฝึกประจำสถานประกอบการ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอนและฝึกอาชีพ เตรียมอุปกรณ์ประกอบการสอนและฝึกงานอาชีพ วัดและประเมินผลการเรียนการสอนรายวิชาที่ฝึกวิชาชีพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรขณะเดียวกัน เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้⁵³ ได้กล่าวถึง ครูฝึกประจำสถานประกอบการควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ได้รับการตรวจสอบความสามารถในด้านอาชีพมาแล้วจากสถานประกอบการหรือสมาคมวิชาชีพ
2. ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสาขานั้น ๆ หรือได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพ
3. มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพที่จะฝึกอาชีพ
4. ได้รับมอบหมายจากสถานประกอบการ โดยความเห็นชอบของสถานศึกษาที่ให้ ความร่วมมือในสาขานั้น ๆ
5. มีความมุ่งมั่นที่จะสอนและฝึกอาชีพให้แก่นักเรียนให้เป็นคนดี มีทักษะในการประกอบอาชีพ
6. มีความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนปฏิบัติและเข้าใจในพฤติกรรมวัยรุ่นตามสมควร

⁵³ เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้, 2541, หน้า 10.

7. มีความรู้ในด้านการวัดและประเมินผล

8. ซื่อสัตย์และรักษาภาพพจน์ของสถานประกอบการ

สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี⁵⁴ กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ครูฝึกประจำสถานประกอบการ คือ

1. ประสานงานกับสถานศึกษา เตรียมแผนการสอน การฝึกอาชีพและติดต่อกับผู้ปกครองของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ

2. ถ่ายทอดความรู้ เตรียมแผนงานใบงานฯ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ เริ่มถ่ายทอดตั้งแต่พื้นฐานอาชีพ

3. ประเมินผลนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอาชีพ

สำหรับ เมธี ปิณฑนันทน์⁵⁵ ได้กล่าวว่า การฝึกอาชีพจะมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับครูฝึกประจำสถานประกอบการ ซึ่งจะต้องมีประสบการณ์วิชาชีพในการประยุกต์ทักษะ ความรู้ในการฝึกอาชีพและขบวนการทำงานในสิ่งที่ตนสอน และการสร้างนิสัยการปฏิบัติงานจะได้ผลต่อเมื่อครูฝึกประจำสถานประกอบการได้ให้นักเรียนระบบทวิภาคีได้ทำงานจริง ไม่ใช่ทำแบบฝึกหัดหรือทำงานปลอม ขณะเดียวกันแหล่งของเนื้อหาสาระที่เชื่อถือได้ของการฝึกอาชีพเฉพาะแต่ละอาชีพ มาจากแหล่งเดียวกันเท่านั้น คือ ประสบการณ์ของผู้ชำนาญงานของอาชีพนั่น

ขณะที่ วิทยา งานทวี⁵⁶ กล่าวถึงครูฝึกประจำสถานประกอบการว่า จะต้องรู้ฐานะของตนเองว่าเป็นครูคนหนึ่ง ต้องมีการหมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ และเข้าใจในเนื้อหาและหลักสูตรที่สอน

ส่วนพิมพ์ธิดา ดีบุกคำ⁵⁷ กล่าวว่า สถานประกอบการไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ ทุกคนเป็นมืออาชีพ คือ ถ้าใครทำอะไรแบบเดียวซ้ำ ๆ กัน 10 ปี ถือว่ามีประสบการณ์ทั้งถูกและผิดที่จะสอนตัวของเขาเองและ สุราษฎร์ พรหมจันทร์⁵⁸ ก็ได้กล่าวถึง คุณสมบัติที่ครูฝึกประจำสถานประกอบการจะต้องมี พอสรุปได้ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินการโครงการความร่วมมือเป็น อย่างดี ทั้งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับด้านเทคนิคหรือด้านวิชาชีพ

2. ต้องเคยทำงานโดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับงานวิชาชีพมาแล้วพอสมควร สามารถนำประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้ในการสอนได้

3. เป็นคนสุภาพ น่าเชื่อถือ มีไหวพริบ ทำงานเป็นทีมได้

⁵⁴ สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2541, หน้า 15.

⁵⁵ เมธี ปิณฑนันทน์, 2530, หน้า 149.

⁵⁶ วิทยา งานทวี, 2543, หน้า 33.

⁵⁷ พิมพ์ธิดา ดีบุกคำ, 2545, หน้า 16.

⁵⁸ สุราษฎร์ พรหมจันทร์, ม.ป.ป., หน้า 6.

4. รู้จักเทคนิคการนำเสนอเนื้อหา เรียงลำดับเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่องผสมผสานกัน
5. ใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ได้ดีและมีการปรับแต่งความรู้และตอบปัญหาข้อซักถามได้

2.2.6 อาชีวศึกษากับเป้าหมายไทยแลนด์ 4.0

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จากยุคการปฏิวัติทางการเกษตรสู่ยุคสังคมอุตสาหกรรม เข้าสู่ สังคมดิจิทัลจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรมการดำรงอยู่เป็นสังคมคาร์บอนต่ำ สังคมสะอาด ทั้งการบริโภคและการดำรงชีวิต วัฒนธรรม การดำเนินธุรกิจด้วยการเอื้ออำนวยจากระบบดิจิทัลทำให้บริษัทที่ประกอบธุรกิจขนาดเล็กมีโอกาส ดำเนินธุรกิจได้มากขึ้น แทนที่ธุรกิจเดิมซึ่งยึดหลักการการผลิตมากต้นทุนจะต่ำลง มีการคิดค้น นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าด้วยนวัตกรรมในผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมในกระบวนการผลิต รวมถึงนวัตกรรม ในธุรกิจของผู้ประกอบการ วัฒนธรรมของการทำงาน จากการทำงานประจำจะลดน้อยลงถูกแทนที่ ด้วยหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เทคโนโลยีจากระบบดิจิทัลทำให้สามารถผู้คนสามารถทำกิจกรรม หลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน วัฒนธรรมการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ มีผล ต่อการเรียนรู้ คือ ไม่มีการผูกขาดความรู้และข้อมูลมีการรวมแยกตัว การรวมตัวของเทคโนโลยีและ นวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้จึงเปลี่ยนแปลงเป็นจะเรียนรู้อย่างไรให้เกิดการสร้างสรรค นวัตกรรมเป็นผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือโมเดลทางเศรษฐกิจในหลายประเทศ ซึ่งประเทศ ไทยของเราจะต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน อาชีวศึกษามีภารกิจใน การสร้างแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การก้าวสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 สร้าง ความร่วมมือร่วมใจเพื่อผลักดันประเทศให้หลุดพ้นจาก 3 กับดัก ประเทศรายได้ปานกลาง ความ เหลื่อมล้ำและความไม่สมดุลของการพัฒนา ถือว่าเป็นวาระแห่งชาติที่อาชีวศึกษาต้องกระทำกันอย่าง มุ่งมั่นและจริงจัง เป้าหมายของไทยแลนด์ 4.0 เพื่อหลุดพ้น 3 กับดัก เข้าสู่การเป็น “ประเทศในโลกที่ หนึ่ง ภายในปี 2575” กลไกในการ ขับเคลื่อนที่สำคัญคือ การหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปาน กลาง ด้วยนวัตกรรมปัญญาเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ (Competitive Growth Engines) เพื่อก้าวสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยเปลี่ยนจาก “ทำมากได้น้อย” เป็น “ทำน้อยได้มาก” การหลุดพ้น จากกับดักความเหลื่อมล้ำด้วยการกระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม (Inclusive Growth Engine) โดยเน้นการปรับเปลี่ยนจากความมั่งคั่งที่กระจุกเป็นความมั่งคั่งที่กระจาย ด้วยหลัก คิดที่ว่า “เราจะเดินหน้าไปด้วยกัน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” การหลุดพ้นจากกับดักความไม่สมดุล ของการพัฒนาด้วยการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth Engine) ปรับเปลี่ยนจาก การพัฒนาที่ไม่สมดุลสู่ “การพัฒนาที่สมดุล” รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายการยกระดับคุณภาพมนุษย์ ใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพฝีมือแรงงานไว้ว่ายกระดับคุณภาพฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ

ต้องการและทิศทางการพัฒนาของประเทศ จำนวน 500,000 คน ภายใน 5 ปีทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้⁵⁹ ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างแรงบันดาลใจมีความมุ่งมั่น เพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างมีพลังและมีความหมาย (Purposeful Learning) โดยปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จาก

1.1 แบบเฉื่อยชา (Passive Learning) เป็นการเรียนด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning)

1.2 ตามภาคบังคับ (Duty-Driven) เป็นการเรียนที่เกิดจากความอยากรู้ อยากทำ และอยากเป็น (Passion-Driven)

1.3 ตามมาตรฐาน (Standardized) เป็นการเรียนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล (Personalized)

2. การปรับเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ (Generative Learning) โดยปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จาก

2.1 การเรียนรู้ในห้องเรียน ในโรงเรียน และในระบบ เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน นอกโรงเรียน และนอกระบบ

2.2 ข้อเท็จจริง (Fact-Based) เป็นการเรียนที่เริ่มจากการใช้ความคิด (Idea-Based)

2.3 การคิดในกรอบ (In the Box) เป็นการคิดนอกกรอบ (Out of the Box)

2.4 การเรียนแบบถ่ายทอด (Transmitting) เป็นการเรียนแบบชี้แนะ (Mentoring)

3. การปรับเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึก ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (Mindful Learning) โดยปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จาก

3.1 การเน้นผลประโยชน์ร่วม (Common Interest) เป็นการเน้นสร้างคุณค่าร่วม (Sharing Value)

3.2 การมุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ในรายบุคคล (Individual Creating) เป็นการมุ่งเน้นการระดมความคิดสร้างสรรค์แบบกลุ่ม (Common Creating)

3.3 การให้รางวัลจากการแข่งขัน (Competing Incentive) เป็นการให้รางวัลจากการทำงานร่วมกัน (Sharing Incentive)

4. การปรับเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อมุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Result-Based Learning) โดยปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จาก

4.1 การเรียนโดยเน้นทฤษฎี เป็นการเรียนที่เน้นการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา

4.2 การเรียนแบบฟังบรรยาย เป็นการทำโครงงานและแก้ปัญหาโจทย์ในรูปแบบต่างๆ

⁵⁹ มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559.

4.3 การวัดความสำเร็จจากระบบการนับหน่วยกิต เป็นการวัดความสำเร็จจากการบรรลุผลสัมฤทธิ์

4.4 ปรับเปลี่ยนจากการเรียนเพื่อวุฒิการศึกษาเป็นการเรียนเพื่อการประกอบอาชีพ รัฐบาลจะวางระบบเพื่อบูรณาการการศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพให้คนไทยปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงและกำหนดเส้นทางชีวิตสู่ออนาคต โดยกำหนดเป้าหมายไว้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) ช่วยบุคคลให้รู้ถึงทางเลือกในการศึกษาฝึกอบรม และพัฒนาอาชีพ
2) พัฒนาระบบการศึกษาฝึกอบรม และพัฒนาทักษะให้ตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

3) ส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางวิชาชีพบนฐานทักษะและความเชี่ยวชาญ

4) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โดยการสร้างโปรแกรมพัฒนาทักษะอาชีพ ใน 3 ระดับด้วยกันประกอบด้วย

1. โปรแกรม In School อาชีพ Education & Career Guidance, Enhanced Internship, Individual Learning Portfolio และ Young Talent Program

2. โปรแกรม Starting Work อาชีพ Education & Career Guidance, Earn & Learn Program, Skill Development Credit และ Individual Learning Portfolio

3. โปรแกรม Growing Your Career อาชีพ Education & Career Guidance, Skills-Based Modular Course, Mid-Career Enhanced Subsidy, Sectoral Manpower Plan, Leadership Development Program, Skill Development Credit และ Individual Learning Portfolio

จากเป้าหมายไทยแลนด์ 4.0 อาชีวศึกษาในการฝึกผลิตคนเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และสังคม โดยขยายต่อไปจากภายในประเทศสู่ภายนอกประเทศให้สอดคล้องกัน

2.2.7 การเรียนการสอนอาชีวศึกษาไทย ยุคไทยแลนด์ 4.0

การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเพื่อให้เกิดผลต่อผู้สำเร็จการศึกษามีความสัมพันธ์กับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอน ความร่วมมือจากหน่วยงาน มาตรฐานวิชาชีพ และการสนับสนุนจากรัฐบาล จากนโยบายวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาวของรัฐบาลผ่านไทยแลนด์ 4.0 แล้ว การเรียนการสอนวิชาชีพสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาเอกสารของหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและฝึกอบรมครูผู้สอน ทำข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้สอน ในด้านการเรียนรู้และทักษะฝีมือที่จำเป็น มีหน่วยงานภายในเพื่อกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา การกำกับดูแลการประกัน

คุณภาพภายในกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การทำงานไว้อย่างสืบเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานอาชีวศึกษา 4.0 ควรดำเนินการให้บรรลุผลในด้านต่างๆ 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย

1.1 เป็นผู้มีความสามารถทางทักษะวิชาชีพเฉพาะทางที่ตนศึกษามาอย่างลึกซึ้ง มีทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพที่หลากหลาย เข้าใจในศัพท์เทคนิคในวิชาชีพที่ตนเองจบการศึกษามา สามารถปฏิบัติงานตามคู่มือซ่อมได้อย่างถูกต้องแม่นยำ มีความสามารถพูด อ่าน เขียน นอกเหนือจากภาษาแม่มากกว่า 2 ภาษา

1.2 มีความรู้ทางทฤษฎีในสาขา และระดับที่ตนจบการศึกษามาอย่างลึกซึ้ง

1.3 มีความสามารถสื่อสารทาง Social Network ได้ มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยี สาขาวิชาชีพที่ตนศึกษามา มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และโปรแกรมสำเร็จรูปพื้นฐานเพื่อการสืบค้นข้อมูลทาง Internet ได้เป็นอย่างดี

1.4 มีทักษะชีวิต ในทักษะกระบวนการด้านต่างๆ เช่น ทักษะกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Skills) มีความสามารถทางสมองดำเนินการคิดให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทักษะกระบวนการทางสังคม (Social Skills) สามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การแก้ปัญหาหารือร่วมกับผู้อื่น การจัดปัญหา การลดความขัดแย้ง ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม (Group Process Skills) มีทักษะในการร่วมงานกับผู้อื่น การเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทักษะกระบวนการสื่อสาร (Communicating Skills) มีความรู้ ความชำนาญในกระบวนการ วิธีการ รับและส่งสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะกระบวนการปฏิบัติ (Performance Skills) มีความรู้ ความชำนาญในวิธีการปฏิบัติหรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติหรือการกระทำนั้นๆ

1.5 มีความพร้อมที่จะรับการฝึก การพัฒนาตนเอง มีความตั้งใจ ขยัน ใฝ่รู้ ซื่อสัตย์ สุจริต มีระเบียบ วินัย ตรงต่อเวลารับผิดชอบตนเอง ครอบคลุม สังคม คำนึงถึงความปลอดภัย และปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยเสมอ หรืออาจเรียกได้ว่ามีนิสัยอุตสาหกรรม

1.6 ความมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (Mindful)

1.7 มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ ต่องานที่ทำ ต่องานที่รัก รักงาน ภูมิใจในอาชีพตน เชื่อมั่นว่าการเรียนอาชีวศึกษาทำให้มีชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการในชีวิต สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ เป็นเจ้าของกิจการได้

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

2.1 หลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนที่ตั้งสถานศึกษา มีความยืดหยุ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้มีการบูรณาการได้ทันเทคโนโลยี เช่น ตลาดแรงงานต้องการช่างซ่อมบำรุงรถไฟฟ้า ก็สามารถนำหลักสูตรหลายๆ หลักสูตรนำมาแยกตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของ

หลักสูตร (การวิเคราะห์) แล้วนำมารวมเป็นหลักสูตรใหม่ (การสังเคราะห์) ที่ตลาดแรงงานต้องการได้อย่างรวดเร็วทันเวลา โดยยังยึดหลักเน้นการปฏิบัติไว้เสมอ

2.2 ความทันสมัยของเครื่องมือและวัสดุ ความพร้อมของวัสดุ สื่อการเรียน นอกเหนือจาก สถานศึกษาจัดซื้อเองแล้ว การเรียนแบบความร่วมมือสามารถนำมาใช้ได้อีกด้วย

2.3 กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จให้ครอบคลุม พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด เช่น การบูรณาการวิธีสอนหลายๆ แบบในรายวิชาเดียว การใช้ผู้สอน ร่วมกันในรายวิชาเดียว การใช้โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) การใช้คอมพิวเตอร์เป็น ฐาน (Computer-Based Instruction) การทำวิจัย 5 บทประกอบชิ้นงานหรือโครงการ เป็นต้น

2.4 การเรียนรู้ต่อเนื่องและตลอดชีวิต มีความหลากหลายในการเรียนอาชีวศึกษา นอกจากจำนวนรายวิชาสาขาวิชาแล้ว ระบบการเรียนต้องหลากหลายและเข้าถึงได้ง่ายอีกด้วย เช่น การเรียนระบบทวิภาคี การเทียบ โอนประสบการณ์ การเรียนทางไกล การเรียนด้วยระบบ e – learning ด้วย

2.5 ทำความเข้าใจ เข้าถึงเพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาน ประกอบการ นักศึกษา ผู้ปกครองนักศึกษา ในการเรียนแบบความร่วมมือในและนอกระบบโรงเรียน เช่น ระบบทวิภาคี ระบบเทียบ โอนประสบการณ์ ในหลักการ วิธีการ การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้อาชีวศึกษา 4.0 มีการเรียนแบบทวิภาคีที่สมบูรณ์

3. ด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย

3.1 คุณลักษณะของครูอาชีวศึกษา 4.0 ต้องเป็นผู้ทำงานเชิงรุกอยู่เสมอ สร้างโอกาส ให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาแผนการสอนให้ สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ปฏิบัติกิจกรรม ทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ประเมินความต้องการของผู้เรียน วางแผนและจัดเตรียมการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ ใช้ จิตวิทยาการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้เรียนเสมอ มีสมรรถนะในหน้าที่หลักและสมรรถนะ ความ เชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ และต่อผู้รับบริการ⁶⁰ นอกจากนั้นยังต้องมี ความรู้ความสามารถในการแนะแนว การช่วยเหลือนักเรียนด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถเลือกใช้วิธีสอนที่หลากหลายตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

3.2 ประสบการณ์วิชาชีพ มีระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพเฉพาะสาขาอย่างชัดเจน และเข้มข้น โดยส่งเข้าฝึกงานในสถานประกอบการเสมือนจริง เพื่อให้สามารถสอนแบบการเน้น ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องปลอดภัยเป็นสำคัญ ได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยให้ฝึกคิด อย่างเป็นระบบและคิดเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาทางาน และพัฒนางาน

⁶⁰ อร่ามศรี อาภาอดุล, 2554.

3.3 ทักษะคติในอาชีพครูควรได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมตามเกณฑ์ความสามารถ ทั้งครูอาชีวศึกษาในภาครัฐและเอกชน

3.4 คุณภาพครูอาชีวศึกษา วัดคุณภาพเชิงประจักษ์ จากประสบการณ์ในวิชาชีพ นอกเหนือไปจากวุฒิการศึกษา

4. ด้านความร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากสถานประกอบการหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ให้สามารถมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน รวมถึงการสนับสนุนเครื่องมือขยายความร่วมมือสู่ตลาดแรงงานและการค้าเสรีทั้งในและนอกประเทศ โดยมีข้อตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐ หรือกฎหมายรับรองในกรณีความร่วมมือภายในประเทศ

5. มาตรฐานการอาชีวศึกษา ตัวชี้วัดที่สำคัญคือ ผลผลิตจากการอาชีวศึกษาที่ได้รับการตอบรับหรือความพึงพอใจที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษานั้น โดยใช้เครื่องมือที่สำคัญ คือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การทดสอบมาตรฐานสมรรถนะแห่งชาติ การกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพในรูปของคณะกรรมการ ทั้งผู้ผลิต ผู้นำไปใช้ และผู้กำหนดนโยบายด้านพัฒนาแรงงานที่เชื่อมโยงกับนานาชาติ

6. การสนับสนุนของรัฐบาลที่ส่งผลต่อการอาชีวศึกษา คือ งบประมาณรัฐควรจัดสรรงบประมาณในปริมาณที่เหมาะสมอย่างแท้จริง มีการวิจัยหาตัวเลขที่ใช้จริงที่ส่งผลถึงผู้เรียนและผลงาน แทนการคำนวณค่าหัวนักเรียนรายบุคคล เช่น ปัจจุบันในการอุดหนุนเงินแก่การศึกษาเอกชน ควรแยกเป็นส่วนถึงผู้เรียน และส่วนอื่นๆ อย่างชัดเจน แทนการระบุเป็นประเภทเงินตามระบบบัญชีราชการ อาจทำให้ผู้เรียนเสียโอกาสได้ ทั้งนี้โดยมีนโยบายกำหนดทิศทางอาชีวศึกษาอย่างชัดเจน กำหนดสัดส่วนการรับผู้เรียนสายสามัญศึกษาและสายอาชีวศึกษาที่เป็นจริงสามารถปฏิบัติได้จริงตามศักยภาพที่มี ภายหลังจากมีการรวมอาชีวศึกษาเอกชนเข้าไปไว้ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแล้ว ควรดำเนินให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งโอกาสของครูผู้สอนและความเสมอภาคทางการศึกษา

7. ค่านิยมในการเรียนอาชีวศึกษา จากการที่มีผู้เรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีวศึกษา ส่งผลต่อสภาพการขาดแคลนแรงงานฝีมือ การแก้ไขเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ สื่อมวลชน สถานประกอบการรวมถึงผู้เรียนเองด้วย โดยเปลี่ยนความคิดจากการยกย่องปริญญาบัตรหรือวุฒิปัตร ควบคุมค่าใช้จ่ายการเรียนอาชีวศึกษาให้อยู่ในกรอบการจ่ายที่ผู้ปกครองยอมรับได้ โปร่งใสและตรวจสอบได้ แสดงให้เห็นประจักษ์ถึงความสำเร็จของคนทำงานให้สังคมได้รับทราบ

8. ด้านการบริหารจัดการ

8.1 ส่วนกลางทำหน้าที่กำกับดูแลนโยบายและประเมินคุณภาพ เมื่อให้เกิดความสมดุลในการบริหารจัดการระหว่างชุมชนกับนโยบายของรัฐกระจายอำนาจการบริหารงานสู่สถาบันอาชีวศึกษาตามขนาดของพื้นที่แต่ละพื้นที่

8.2 สถาบันการอาชีวศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาและพัฒนาอาชีวศึกษาทุกระดับการศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี จัดสร้างศูนย์ผลิตสื่อการเรียนการสอนอาชีวศึกษาตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้หลักสูตรเกิดความยืดหยุ่นหลากหลาย สามารถเรียนได้ทั้งเต็มเวลา นอกเวลา และทางไกล

8.3 สถานศึกษาอาชีวศึกษาจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชนให้อยู่ในการกำกับดูแลขึ้นอยู่กับชุมชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้งในห้องเรียนและการศึกษาในสถานประกอบการให้มีการแข่งขันกันระหว่างสถานศึกษา

8.4 การจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารบุคคลเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม

2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ประวัติของโคลเบอร์ก

ลอเรนส์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ผู้สนใจความประพฤติ ถูก-ผิด-ดี-ชั่วของมนุษย์ ทฤษฎีของโคลเบอร์กได้ชื่อทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพือาเจต์ แต่โคลเบอร์กได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้วิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10 -16 ปี และได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กมีทั้งหมด 6 ขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม จะพบในเด็ก 2-10 ปี โคลเบอร์กแบ่งขั้นพัฒนาการระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ระดับจริยธรรมของผู้อื่น ในขั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่า พฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชมเด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 ระดับจริยธรรมของผู้อื่น ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะให้”

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎหมายเกณฑ์สังคม จะพบในวัยรุ่นอายุ 10 -16 ปี โคลเบิร์กแบ่งพัฒนาการ ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 การยอมรับของกลุ่มหรือสังคม ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับ โดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี พบในวัยรุ่นอายุ 10 -15 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้เขาพอใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบของสังคม จะใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม โดยปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม พบในอายุ 13 -16 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหน้าที่ของสังคม โดยบุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของเขาในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดให้ หรือคาดหวังไว้

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมอย่างมีวิจารณญาณ

เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจารณญาณของตนเอง

โคลเบิร์กแบ่งพัฒนาการ ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” และ “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของลอว์เรนซ์ โคลเบิร์ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์กทำให้ครูได้ทราบว่าในช่วงก่อน 10 ขวบเด็กจะเรียนด้านจริยธรรมจากผลของการกระทำของตนเอง ในช่วงวัยนี้เราควรชี้แจงถึงสิ่งที่ถูกต้องอย่างเหมาะสม มีการใช้คำชมเชย ของรางวัลกับเด็กที่กระทำตนเป็นเด็กดี และมีการว่ากล่าวตักเตือนเด็กเมื่อทำผิดไม่ใช่ปล่อยเพราะคิดว่ายังเยาว์วัยอยู่ ในการว่ากล่าวตักเตือนต้องอธิบายถึงสิ่งที่เด็กทำผิดด้วย

ในระดับตามกฎเกณฑ์เด็กจะเรียนจากสังคมกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน และจะเรียนรู้จากบุคคลอื่นๆ หรือมีการเลียนแบบ ผู้ปกครองและครูควรเป็นแบบอย่างที่ดี และควรหาแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง เช่น การเล่าถึงผู้ที่ทำความดี การเล่านิทานที่ให้แง่คิด เป็นต้น ในระดับนี้ครูควรเริ่มสอนเรื่องบทบาท หน้าที่ และกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคม แต่ควรใช้วิธีที่เข้าใจง่ายเพื่อให้เด็กสนใจ เช่น การให้ดูวิดีโอเกี่ยวกับกฎหมาย บทลงโทษ เป็นต้น

ระดับเหนือกฎเกณฑ์เด็กเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดที่อิสระมากขึ้น เด็กเริ่มเป็นผู้ตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดด้วยตนเอง ในช่วงวัยนี้ครูควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากกรณีศึกษาต่างๆ ให้เด็กได้คิดวิเคราะห์และร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นๆ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะไปในทางที่ถูกต้อง

2.4 แนวทางการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ

การดำเนินการศึกษาวิถีพุทธ เป็นการนำพุทธธรรมมาใช้ในการจัดการศึกษาทั้งระบบ ทั้งในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินผล การแนะแนว และระบบติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะหลักพุทธธรรมทั้งปวง ล้วนเป็นหลักการพัฒนามนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับการศึกษามุ่งดำเนินการอยู่ หลักเป้าหมายของพุทธธรรมต้องการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้าน กาย สังคม จิตใจและปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่การศึกษาต้องการพัฒนาเช่นเดียวกับการดำเนินการศึกษาวิถีพุทธในปัจจุบัน มุ่งให้การจัดการศึกษาแนววิถีพุทธนี้สำหรับก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างทัน่วงที และมีความใหม่ ไม่ล้าหลัง สามารถบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยได้อย่างดีงาม และหวังว่าการศึกษาวิถีพุทธ จะเป็นนวัตกรรมด้านการศึกษาแก่วงการศึกษไทยและของโลกสืบไป⁶¹

⁶¹ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และคณะ, โรงเรียนวิถีพุทธ Buddhist oriented School,

(พระนครศรีอยุธยา : ส่วนวางแผนและพัฒนการอบรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562) หน้า 3.

2.4.1 แนวปฏิบัติที่ดีของอัตลักษณ์ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ⁶²

ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติที่ดี (หมายเลข คือเกณฑ์ให้คะแนน)
1.มาตรฐานด้านกายภาพ 1. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ คำนิยาม: ป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีลักษณะดังนี้ โรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขนาด 1.5 ม. x 80 ซม.	1.มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้ภายในห้องใดห้องหนึ่ง 2.มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้หน้าอาคารใดอาคารหนึ่ง 3.มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้หน้าบริเวณโรงเรียน 4. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้หน้าบริเวณโรงเรียน เห็นเด่นชัด * ป้ายโรงเรียนวิถีพุทธมีรายละเอียดในกรอบถ้วน ดังตัวอย่าง
2. มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน	1.มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน 2.มีพระพุทธรูปอยู่ในซุ้มบริเวณหน้าโรงเรียน 3.มีพระพุทธรูปอยู่ในซุ้มบริเวณหน้าโรงเรียนและเครื่องบูชา 4.มีพระพุทธรูปอยู่ในซุ้มบริเวณหน้าโรงเรียนมีเครื่องบูชาและให้นักเรียนไหว้ทุกวัน
3. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน	1.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียนหรือภาพพระพุทธรูป 2.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียนอยู่ด้านหน้าในที่ที่สมควร 3.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียนอยู่ด้านหน้าในที่ที่สมควรและมีการทำความสะอาด 4. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียนอยู่ด้านหน้าในที่ที่สมควร มีการทำความสะอาดและมีการเคารพพระพุทธรูปเป็นประจำ
4. มีพระพุทธรูปศาสนสุภาษิตวาทะธรรมพระราชดำรัส ติดตามที่ต่างๆ	1.มีพุทธรูปศาสนสุภาษิต วาทะธรรม พระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ

⁶² อ้างแล้ว, หน้า 64.

ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติที่ดี (หมายเลข คือเกณฑ์ให้คะแนน)
	2.มีพุทธศาสนสุภาษิต วาเทธรรมพระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ และมีการปรับปรุงอยู่เสมอ 3.มีพุทธศาสนสุภาษิต วาเทธรรมพระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ และมีการปรับปรุง อยู่เสมอโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ 4.มีพุทธศาสนสุภาษิต วาเทธรรมพระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ และมีการปรับปรุงอยู่เสมอโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างต่อเนื่อง
5. มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น	1.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน 2.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 3.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนักเรียนมีส่วนร่วม 4.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนักเรียนมีส่วนร่วมทุกคน
6. มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรม	1.มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรม 2.มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรมและมีตารางการใช้ 3.มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรมมีตารางการใช้ มีการใช้จริง 4.มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรมมีตารางการใช้ มีการใช้จริง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา
7. ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ 100%	1.มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียนระหว่าง40 -50 % 2.มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียนระหว่าง20 -39 % 3.มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียนระหว่าง10 -19 % 4.ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน 100 %
2.มาตรฐานด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน	

ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติที่ดี (หมายเลข คือเกณฑ์ให้คะแนน)
8.รักษาศิล 5	1.ผู้บริหาร ครู นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติได้ ครบ 5 ข้อ 2.ผู้บริหาร ครู นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติได้ ครบ 5 ข้อ 3.ผู้บริหาร ครู นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติได้ ครบ 5 ข้อ 4.ผู้บริหาร ครู นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติได้ ครบ 5 ข้อ
9.ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม	1.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
10. ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ	1.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
11. ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และ สิ่งของ	1. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
12. มีนิสัยใฝ่รู้ สู้งาน	1.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
3.มาตรฐานด้านกิจกรรมประจำวันพระ	

ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติที่ดี (หมายเลข คือเกณฑ์ให้คะแนน)
1.ใส่เสื้อสีขาวทุกคน ทุกวันพระ	1.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
2. ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์	1.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
3. รับประทานอาหารมังสวิรัตในมื้อกลางวัน ทุกวันพระ	1.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
4. สวดมนต์แปล ทุกวันพระ	1.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
4.มาตรฐานด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ	
1. ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน	1.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนเป็นบางวัน 2.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนทุกวัน 3.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนทุกวัน แต่นักเรียนนำมาเอง 4.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนทุกวัน และ ปลุกฝังให้นักเรียนไม่ซื้ออาหารขายนอกโรงเรียน
2. ไม่ดูดำนักเรียน	1.ครู ผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.ครู ผู้บริหาร ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.ครู ผู้บริหาร ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ

ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติที่ดี (หมายเลข คือเกณฑ์ให้คะแนน)
3. ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน	1.ปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจ 2. ปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจและทำตามคำสั่ง 3. ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ 4. ปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจ เห็นคุณค่า และโน้มน้าวให้นักเรียนทำความดี
4. โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึกเช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี	1.ปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจ 2. ปฏิบัติโดยไม่เต็มใจและทำตามคำสั่ง 3. ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ 4. ปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจ เห็นคุณค่า และโน้มน้าวให้นักเรียนดี
5. ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี	1.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
6. ครู ผู้บริหาร และนักเรียนสอบได้ ธรรมชาติศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย	1.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3. ครู บริหาร นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
7. บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง	1.ครูและปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจ 2. ครูและปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจและทำตามคำสั่ง 3. ครูและปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจ 4. ครูและปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจและเห็นคุณค่า
8. มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ	1.นักเรียนได้เรียนกับพระ ต่ำกว่าร้อยละ 50 2. นักเรียนได้เรียนกับพระ ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3. นักเรียนได้เรียนกับพระ ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4. มีนักเรียนได้เรียนกับพระ ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
5.มาตรฐานการเรียนการสอน	

ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติที่ดี (หมายเลข คือเกณฑ์ให้คะแนน)
1. บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เช้า – ป้าย ทั้งครู และนักเรียน	1.นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.ครูและนักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.ครูและนักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครูและนักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
2. บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและใน วันสำคัญทางพุทธศาสนา	1.มีครู ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.มีครูร้อยละ ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.มีครู ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.มีครู ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
3. ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม หรือกิจกรรมจิตอาสา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	1.มีครู ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.มีครู ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.มีครู ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.มีครู ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
4. ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนไป ปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัด เป็นแหล่งเรียนรู้	1.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ
5. ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนเข้าค่าย ปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปฏิบัติ 2.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 50 -69 ปฏิบัติ 3.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 70 -89 ปฏิบัติ 4.ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ 90-100 ปฏิบัติ

2.4.2 คู่มือมาตรฐานการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน พ.ศ.2558 สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ⁶³

กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาทุก
ด้านอย่างองค์รวม โดยมีการส่งเสริมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พร้อมทั้งจัดทำเอกสารแนวทางการ
ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อเป็นเครื่องมือในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

⁶³ อ้างแล้ว, หน้า 72.

โรงเรียนวิถิพุทธ โดยกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธไว้อย่างชัดเจน ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายคณะแล้ว ตัวชี้วัด จะประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ

1. มาตรฐานด้านปัจจัยนำเข้า

2. มาตรฐานด้านกระบวนการ

3. มาตรฐานด้านผลผลิต

4. มาตรฐานด้านผลกระทบ

เอกสารตัวชี้วัดฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนและครู สามารถตรวจสอบ ทบทวนและประเมินผลการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

มาตรฐานที่ 1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	
องค์ประกอบหลักที่ 1.1 บุคลากรมีคุณลักษณะที่ดี	
องค์ประกอบย่อย 1.1.1 ผู้บริหาร	
ตัวชี้วัดที่ 1.1.1.1 มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิก อบายมุข) ถือศีล 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	
ตัวชี้วัดที่ 1.1.1.3 มีความซื่อสัตย์ จริงใจในการทำงาน	
ตัวชี้วัดที่ 1.1.1.4. มีความเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย นับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนา	
องค์ประกอบย่อยที่ 1.1.2 ครู	
ตัวชี้วัดที่ 1.1.2.1 มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิก อบายมุข) มีศีลธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	
ตัวชี้วัดที่ 1.1.2.2 มีพรหมวิหารธรรม มีความเป็นกัลยาณมิตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามตามหลักไตรสิกขา	
ตัวชี้วัดที่ 1.1.2.3 รู้ เข้าใจ หลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา	
องค์ประกอบหลักที่ 1.2 การบริหารจัดการดำเนินการอย่างมีระบบ	
องค์ประกอบย่อยที่ 1.2.1 ระบบบริหาร	
ตัวชี้วัดที่ 1.2.1.1 มีวิสัยทัศน์หรือปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญหรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นใน การพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ	
ตัวชี้วัดที่ 1.2.1.2	แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา หรือคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธและบริหารการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (บ ว ร) มีส่วนรวม
ตัวชี้วัดที่ 1.2.1.3	ปลูกฝังศรัทธา สร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง
ตัวชี้วัดที่ 1.2.1.4	ร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน
ตัวชี้วัดที่ 1.2.1.5	มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธอย่างต่อเนื่อง
ตัวชี้วัดที่ 1.2.1.6	มีระบบตรวจสอบประเมินผล และเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
องค์ประกอบย่อยที่ 1.2.2 ระบบหลักสูตรสถานศึกษา	
ตัวชี้วัดที่ 1.2.2.1	มีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้และแผน การจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการพุทธธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

องค์ประกอบหลักที่ 1.3 กายภาพและสิ่งแวดล้อมจัดอย่างรอบคอบองค์ประกอบย่อยที่ 1.3.1 สภาพแวดล้อม
ตัวชี้วัดที่ 1.3.1.1 จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนเหมาะสม
ตัวชี้วัดที่ 1.3.1.2 มีป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญคุณธรรม จริยธรรมโดยทั่วไป ในบริเวณโรงเรียน
ตัวชี้วัดที่ 1.3.1.3 สภาพโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่น เรียบง่ายใกล้ชิดธรรมชาติ
ตัวชี้วัดที่ 1.3.1.4 บริเวณโรงเรียนปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด
มาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการ (Process)
องค์ประกอบหลักที่ 2.1 การเรียน การสอนที่บูรณาการไตรสิกขา
องค์ประกอบย่อยที่ 2.1.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้
ตัวชี้วัดที่ 2.1.1.1 จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
ตัวชี้วัดที่ 2.1.1.2 ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา
ตัวชี้วัดที่ 2.1.1.3 จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
องค์ประกอบย่อยที่ 2.1.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้
ตัวชี้วัดที่ 2.1.1.4 จัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้
ตัวชี้วัดที่ 2.1.1.5 จัดกิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญา ทั้งในการเรียนการสอนและในกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน
องค์ประกอบย่อยที่ 2.1.2 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้
ตัวชี้วัดที่ 2.1.2.1 ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองอยู่เสมอ
ตัวชี้วัดที่ 2.1.2.2 นิมนต์พระสงฆ์ หรือเชิญวิทยากรภูมิปัญญาทางพุทธศาสนา สอนนักเรียนสม่ำเสมอ
ตัวชี้วัดที่ 2.1.2.3 จัดให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่วัด หรือที่ศาสนสถานที่ใช้แหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
องค์ประกอบย่อยที่ 2.1.3 การวัดประเมินผล
ตัวชี้วัดที่ 2.1.3.1 มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมตามหลักภาวา 4 (กาย ศีล จิต ปัญญา) โดยมีจุดประสงค์เน้นเพื่อพัฒนานักเรียนต่อเนื่อง
องค์ประกอบหลักที่ 2.2 บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร
องค์ประกอบย่อยที่ 2.2.1 บรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น
ตัวชี้วัดที่ 2.2.1.1 ส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันยิ้มแย้มมีเมตตาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครอง
ตัวชี้วัดที่ 2.2.1.2 ส่งเสริมบรรยากาศใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่สร้างสรรค์
ตัวชี้วัดที่ 2.2.1.3 ส่งเสริมบุคลากรและนักเรียน ให้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่น
ตัวชี้วัดที่ 2.2.1.4 ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู ผู้ทำดี
องค์ประกอบหลักที่ 2.3 กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต
องค์ประกอบย่อยที่ 2.3.1 กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตประจำวัน
ตัวชี้วัดที่ 2.3.1.1 ฝึกฝนอบรมให้เกิด การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น(รู้เข้าใจเหตุผล และได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ตามหลักไตรสิกขา)

ตัวชี้วัดที่ 2.3.1.2 ส่งเสริมกิจกรรม การรับผิดชอบดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ จนเป็นนิสัย
องค์ประกอบย่อยที่ 2.3.2 กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
ตัวชี้วัดที่ 2.3.2.1 ส่งเสริมปฏิบัติกิจกรรมพระพุทธ ศาสนาอย่างเห็นคุณค่า รู้เข้าใจเหตุผล
ตัวชี้วัดที่ 2.3.2.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการระลึก และศรัทธาในพระรัตนตรัย เป็นประจำ และในโอกาสสำคัญอย่าง ต่อเนื่อง เป็นวิถีชีวิต
ตัวชี้วัดที่ 2.3.2.3. ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และคุณค่าในการรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา
มาตรฐานที่ 3 ด้านผลผลิต (Output)
องค์ประกอบหลักที่ 3.1 พัฒนา กาย ศีล จิต และปัญญา อย่างบูรณาการ (ภavana 4)
องค์ประกอบย่อยที่ 3.1.1 กาย (กายภาพ)
ตัวชี้วัดที่ 3.1.1.1 บริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม ได้คุณค่าแท้
ตัวชี้วัดที่ 3.1.1.2 การดูแลร่างกาย และการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย
ตัวชี้วัดที่ 3.1.1.3 ดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม
องค์ประกอบย่อยที่ 3.1.2 ศีล
ตัวชี้วัดที่ 3.1.2.1 มีศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
ตัวชี้วัดที่ 3.1.2.2 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์
ตัวชี้วัดที่ 3.1.2.3 สามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต
องค์ประกอบย่อยที่ 3.1.3 จิต
ตัวชี้วัดที่ 3.1.3.1 มีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ
ตัวชี้วัดที่ 3.1.3.2 มีจิตใจ เมตตา กรุณา (เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน)
ตัวชี้วัดที่ 3.1.3.3 ทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร
ตัวชี้วัดที่ 3.1.3.4 มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริงเบิกบาน
องค์ประกอบย่อยที่ 3.1.4 ปัญญา
ตัวชี้วัดที่ 3.1.4.1 มีศรัทธา และความเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย
ตัวชี้วัดที่ 3.1.4.2 รู้บาป- บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์
ตัวชี้วัดที่ 3.1.4.3 ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาแสวงหาความจริง และใฝ่สร้างสรรค์พัฒนางานอยู่เสมอ
ตัวชี้วัดที่ 3.1.4.4 รู้เท่ากัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานได้ด้วยสติปัญญา
มาตรฐานที่ 4 ด้านผลกระทบ (Outcome/Impact)
องค์ประกอบหลักที่ 4.1
บ ว ร ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ
องค์ประกอบย่อยที่ 4.1.1 บ้าน (ผู้ปกครองและชุมชน)
ตัวชี้วัดที่ 4.1.1.1 บ้านและชุมชนมีสมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้น
ตัวชี้วัดที่ 4.1.1.2
ชุมชนมีผู้ช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น
องค์ประกอบย่อยที่ 4.1.2 วัด

ตัวชี้วัดที่ 4.1.2.1

วัดได้ศาสนาทายาทและกำลังช่วยงานส่งเสริมพระพุทธ ศาสนามากขึ้น

องค์ประกอบย่อยที่ 4.1.3 โรงเรียน**ตัวชี้วัดที่ 4.1.3.1**

โรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื้อมนั ศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง (บ้าน วัด ราชการ)

แนวปฏิบัติที่ดีของอัตลักษณ์ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ และคู่มือมาตรฐาน การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน พ.ศ.2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นเกณฑ์การประเมินเพื่อที่จะยกระดับจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่ เป็นเลิศ ฉะนั้น เมื่อสถาบันอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเครือข่ายได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ดังกล่าวก็จะทำให้ ระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธนั้นมีประสิทธิภาพ

2.4 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเครือข่าย

คณะผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาริบทของวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นต้นแบบ ประกอบไป ด้วยวิทยาลัยอาชีวศึกษาทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ 1) วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดย ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่อาชีวศึกษาต้นแบบ แต่ละแห่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิศรีสะเกษ เดิมชื่อ โรงเรียนอาชีวศึกษาจุลฉนิกันทรารมย์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2547 โดยมีแม่ชี ดร.ระเบียบ ธิรญาณี เป็นประธานโครงการจัดตั้ง และเป็นผู้รับใบอนุญาต ต่อมาในปีการศึกษา 2555 ได้ขออนุญาตเปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาลัย อาชีวศึกษาจุลฉนิศรีสะเกษ”

วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิศรีสะเกษ ได้ดำเนินการจัดการบริหารการศึกษา วิชาการงาน อาชีพ และคุณธรรมจริยธรรม แก่เด็กและเยาวชน เป็นวิทยาลัยประเภทอาชีวศึกษาแนววิถีพุทธ เน้น ให้ผู้เรียนมีสติ มีสมาธิ มีปัญญา นำไปพัฒนาทักษะวิชาการงานอาชีพด้วยคุณธรรม ดำรงชีวิตในสังคม อย่างถูกวิธี จึงได้รับพิจารณาคัดเลือกให้เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทาน เมื่อปี 2560 ปัจจุบันมีนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 1,200 คน (หนึ่งพันสองร้อยคน)

แนวทางการขับเคลื่อน น้อมนำหลักพุทธธรรมเข้าไปบูรณาการกับหลักสูตรการจัดการ เรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักถึงคุณค่าของการดำเนินชีวิต ตามหลักธรรมใน พระพุทธศาสนาอย่างเป็นวิถีชีวิต ตลอดจนมีทักษะวิชาชีพควบคู่กับทักษะชีวิตที่มีพุทธธรรมเป็นฐาน

เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมรอบด้านทั้งพฤติกรรม จิตใจ ปัญญา ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

1) ปรัชญา วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ พันธกิจ

1.1) ปรัชญา

ไตรสิกขาสรางคนดี จุลมณีสรางสัมมาชีพ

1.2) วิสัยทัศน์

“อาชีวะวิสุทธ วิถีพุทธสร้างปัญญา จิตอาสาบริการ มาตรฐานสิ่งประดิษฐ์ ฝึกคิดสร้างสรรค์ แข่งขันวิชาการ สรางรากฐานให้ชุมชน เพียรสร้างตนด้วยเศรษฐกิจพอเพียง”

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเลิศด้านคุณธรรมนำการศึกษา มีทักษะวิชาชีพในการพัฒนาบริการชุมชน ได้มาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้คิดเป็น ทำเป็น มุ่งสู่การเป็นพลเมืองดีของสังคม มีทักษะในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1.3) อัตลักษณ์

“รอบรู้ปรีดี เชี่ยวชาญปฏิบัติ ถนอมใช้ปัญญา จิตอาสาเพื่อชุมชน”

วิถีพุทธ หมายถึง ผู้เรียนใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต ดังนี้ “บูชาบูชาบูชญาจารย์สวณนต์ให้ว้พระ ฝึกปฏิบัติเจริญจิตภาวนา เป็นกัจจวัตรทุกวัน พร้อมสละแบ่งปัน”

1.4) เอกลักษณ์

วิถีธรรม นำชีวิต

1.5) พันธกิจ

- 1.5.1) จัดการศึกษาวิชาชีพอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน
- 1.5.2) ส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรม งานวิจัยโครงการ สิ่งประดิษฐ์
- 1.5.3) พัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐาน
- 1.5.4) บริการชุมชนและสังคม

2) วิธีการหรือการกำกับดูแลบุคคล

2.1) ด้านการบริหารบุคคล

- ผู้นำ มีความเข้าใจ ใส่ใจ เมตตา นำหลักธรรมมาพัฒนา/ปฏิบัติ
- คณะครู ครูประจำชั้น / ธุรการดูแลเด็ก บริหารตนเอง
- นักเรียน มีวิชาชีพ วิชาการ และวิชาชีพชีวิต
- ผู้สนับสนุน สร้างเครือข่าย สนับสนุนด้านการศึกษา
- หน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ สนับสนุน และรับนักเรียนเข้าทำงาน

2.2) ด้านกายภาพ

- กิจกรรมหน้าเสาธง

- กิจกรรมทำความดีระหว่างวัน
- กิจกรรมก่อนเลิกเรียน
- กิจกรรมประจำสัปดาห์
- กิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา
- กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ (14 ประการ)

3) การศึกษาเงื่อนไขการพัฒนาต่อยอด

3.1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน จุลมณีโมเดล

หลักสูตรการอาชีวศึกษา

- 3.1.1) หลักธรรมนำการเรียนรู้ ได้แก่ หลักไตรสิกขา
 - 3.1.2) ความมุ่งหมาย เน้นความรู้คู่คุณธรรม
 - 3.1.3) กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมสร้างสรรค์และบูรณาการ
 - 3.1.4) การวัดและประเมินผล ได้แก่ 4 มิติสัมฤทธิ์ผลเชิงบูรณาการ
 - 3.1.5) สารเนื้อหา ได้แก่ ความรู้เชิงพุทธบูรณาการ
 - 3.2) การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการ
 - 3.2.1) ความดีถึงพร้อม
 - ด้านคุณลักษณะ ผู้มีความเป็นคนดี
 - ด้านคุณภาพ ผู้มีเป็นคนเก่ง
 - ด้านคุณธรรม ผู้มีความกตัญญูกตเวที
 - 3.2.2) 4 คุณลักษณะพิสัย
 - Cognitive Domain พุทธพิสัย
 - Affective Domain จิตพิสัย
 - Psychomotor Domain ทักษะพิสัย
 - Characteristic Domain อุปนิสัย
 - 3.2.3) 3 ถึงพร้อม
 - ด้านวิชาชีพ
 - ด้านวิชาการ
 - ด้านวิชาชีพ
- นำมาซึ่งการเป็นเยาวชนที่ดีของชาติ และเป็นเยาวชนที่ดีของแผ่นดิน
- 3.3) จุดมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้เชิงพุทธ
 - 3.3.1) ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา
 - เน้นศีลภาวนา

- เน้นกายภาวนา
- เน้นจิตภาวนา

3.3.2) มุ่งพัฒนา

- ความเป็นคนดี ด้วยคุณธรรม
- มีความเก่ง ด้วยปัญญา
- มีความสุข ด้วยอริยทรัพย์

3.3.3) ส่งเสริม 3 วิชา

- วิชาชีพ มีงานทำ ทำงานสุจริต เศรษฐกิจพอเพียง
- วิชาการ มีปัญญารู้อรอบ มีความพัฒนาตน มีความใฝ่รู้อยู่เสมอ
- วิชาชีวิต มีคุณธรรมนำชีวิต มีภูมิคุ้มกันภัย มีความกตัญญูเสียสละ

นำมาซึ่งคนดีของแผ่นดิน สร้างสังคมให้เข้มแข็ง และสร้างประเทศชาติให้มั่นคง

4) การบูรณาการหลักธรรมกับการเรียนการสอน

4.1) หลักธรรมไตรสิกขา

- หลักธรรมศีล
- หลักสมาธิ
- หลักปัญญา

4.2) บูรณาการ

- ความมุ่งหมายของหลักสูตร
- เนื้อหาวิชา
- กิจกรรมการเรียนรู้
- สื่อการเรียนรู้
- พลังเชิงบวกการเรียนรู้

4.3) สัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้

- พุทธิพิสัย
- จิตพิสัย
- ทักษะพิสัย
- อุปนิสัยใฝ่รู้

4.4) ผลลัพธ์

- ทักษะความสามารถวิชาการ
- ทักษะความสามารถวิชาชีพ
- ทักษะความสามารถวิชาชีวิต

2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ ยึดหลักธรรมะสู่การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ โดยผู้ใดอยากจะสัมผัสกับผลคือมรรคผล นิพพานจำเป็นจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ คือสุปะฏิปันโน อุสุปะฏิปันโน ญายะปะฏิปันโน สามิจิปะฏิปันโน ปฏิบัติดีก็คือปฏิบัติเต็มร้อย เต็มที่ ถ้าเป็นนักเรียนก็ไม่ขาดเรียน ไม่ขาดส่งการบ้านทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายให้ทำและสอบทุกครั้งก็สอบได้ที่ 1 เรียกว่าปฏิบัติดี ปฏิบัติอย่างเต็มที่ตลอดเวลาตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่มีเวลาใดที่ไม่ปฏิบัติไม่ว่ากำลังทำภารกิจงานอะไรก็ตาม ก็ปฏิบัติควบคู่กับการทำงานเหล่านั้น

วิทยาลัยเชื่อว่าคุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้างผู้เรียน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม สภาพคุณงามความดีและความถูกต้องซึ่งบุคคลควรยึดมั่นไว้เป็นหลักการในการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่าคุณธรรม คือ จริยธรรมที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น การเป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ และมีความรับผิดชอบ และมุ่งมั่นให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ และอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างปกติสุข

1) ปรัชญา วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ พันธกิจ

1.1) ปรัชญา

คุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาชีวิต

1.2) วิสัยทัศน์

“ผลิตนักศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ ของทักษะวิชา ด้วยปัญญาธรรม”

วิทยาลัยจะผลิตนักศึกษา ให้เป็นผู้มีความสามารถ ทั้งทางด้านวิชาชีพพื้นฐาน วิชาชีพ และทักษะ ต่าง ๆ มีความมั่นใจในตนเอง เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน และสังคม มีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ โดยมุ่งมั่นกระบวนการเรียนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักศึกษาใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างมีความสุข รู้เท่าทันเทคโนโลยี และวิทยาการใหม่ ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นหลักฐานที่ดีต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป และสามารถเป็นผู้ร่วมพัฒนาสังคมประเทศชาติให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

1.3) อัตลักษณ์

จิตอาสา คู่ จริยธรรม

1.4) เอกลักษณ์

ประพฤติดี มีคุณธรรม

1.5) พันธกิจ

1.5.1) ผลิตนักเรียน นักศึกษาที่มีทักษะทางด้านวิชาชีพและสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง

1.5.2) จัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยพิจารณาความพร้อมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล บนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา ความเสียสละ เพื่อประโยชน์ของนักเรียน

1.5.3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม มีความประพฤติดี มีความกตัญญูทักท้วงที่ซื่อสัตย์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น

1.5.4) จัดหาเครื่องมือ และส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อวัสดุ-อุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน

1.5.5) พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้การศึกษาต่อเนื่อง และเข้าร่วมประชุมอบรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ ตลอดจนให้ขวัญและกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

1.5.6) พัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมโดยรอบบริเวณให้ร่มรื่น สวยงาม ทันสมัยอยู่เสมอ

1.5.7) พัฒนาระบบบริหาร และการจัดการ เพื่อให้ดำเนินการของวิทยาลัยฯเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2) วิธีการหรือการกำกับดูแลบุคคล

2.1) ด้านพัฒนาบุคลากร

- ผู้บริหาร ครู ที่รับเข้าอบรมพัฒนาตนเองและพัฒนางานเกี่ยวกับสถานศึกษาอาชีวศึกษา
วิทยาลัย

- ผู้บริหารและครูทุกคนแต่งชุดขาวในวันพระและวันวิชาการ 5 เป็นนิจ

2.2) ด้านกายภาพ

- มีพระประจำวิทยาลัย

- บรรยายภาศรมรีน สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย

- ลานธรรม

- ห้องปฏิบัติธรรม

2.3) พัฒนาด้านกิจกรรม

- วิทยาลัยปราศจากสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ กีฬาต่อต้านยาเสพติด

- นักศึกษาและบุคลากรยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม

- มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

- ครูและนักศึกษาพึงธรรมจากพระสงฆ์ มีการไหว้พระ สวดมนต์ ทำสมาธิก่อนเข้าเรียน

- มีการนั่งสมาธิก่อนการประชุมทุกครั้งอย่างน้อย 5 นาที
- สวดมนต์แปลประจำวันพระ
- ผู้บริหารและคณะครูเข้า สบธรรมศึกษา
- วิทยาลัยมีโครงการคุณธรรมอย่างน้อย 10 โครงการ

3) การศึกษาเงื่อนไขการพัฒนาต่อยอด

- 3.1) นักศึกษามีโครงการงานคุณธรรมทุกห้องเรียน ๆ 1 โครงการงาน
- 3.2) ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา
- 3.3) ใช้สื่อ เผยแพร่เกี่ยวกับโทษของการใช้ยาเสพติด
- 3.4) นักศึกษาสามารถสวดมนต์และประกอบ ศาสนพิธีชาวพุทธพื้นฐานได้
- 3.5) มีชมรมพุทธศาสนา

“การศึกษาในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต ต่างมีการปรับให้เข้ากับยุคและสมัยของผู้คนในแต่ละยุค ปัจจัยที่ทำให้การศึกษามีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงนั้นมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศ อย่างเช่น ปัจจัยภายในเกิดจากความต้องการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญและทันสมัย ปัจจัยภายนอกเกิดจากกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในด้านต่าง ๆ ซึ่งประเทศเราเองก็มีวิวัฒนาการทางการศึกษาด้วยเช่นกัน แต่สุดท้ายแล้วนั้นการศึกษาจะมุ่งเน้นการใช้ชีวิตในสังคมให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด” สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ

“การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการทำกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมและการเรียนรู้เรื่องพระรัตนตรัย โดยความร่วมมือของสถาบันหลักในสังคมไทยคือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) กิจกรรมการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือในเชิงปริมาณ มีสถานศึกษา และนักเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ในเชิงคุณภาพ พบว่าโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่งต่อ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ด้านศีลธรรมของนักเรียน” สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ

“การเชื่อมโยงต่อการพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธต้นแบบไปขับเคลื่อนเชิงนโยบายการจัดการศึกษาสายอาชีพ อาจเป็นการพัฒนา ในการเรียนการสอนของสายอาชีพที่ทำให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ได้เป็นอย่างดีการวิจัยการสังเคราะห์และถอดบทเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย เป็นการพัฒนาและส่งเสริมสายอาชีพให้มีประสิทธิภาพมาก

ยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับสถานประกอบการต่างๆ ที่ต้องการให้พนักงานมีคุณธรรมจริยธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น” สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ

4) การบูรณาการหลักธรรมกับการเรียนการสอน

4.1) ธรรมะสู่การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ

ผู้ใดอยากจะมีสัมผัสมงคลคือมรรคผล นิพพานจำเป็นจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ คือสุปะฏิปันโน อุชุปะฏิปันโน ญายะปะฏิปันโน สามิจิปะฏิปันโน ปฏิบัติดีก็คือปฏิบัติเต็มร้อยเต็มที่ ถ้าเป็นนักเรียนก็ไม่ขาดเรียน ไม่ขาดส่งการบ้านทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายให้ทำและสอบทุกครั้งก็สอบได้ที่ 1 เรียกว่าปฏิบัติดี ปฏิบัติอย่างเต็มที่ตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นจนหลับ ไม่มีเวลาใดที่ไม่ปฏิบัติไม่ว่ากำลังทำภารกิจงานอะไรก็ตาม ก็ปฏิบัติควบคู่กับการทำงานเหล่านั้น

“หลักจริยธรรมที่ควรยึดในการศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ หัวใจนักปราชญ์ และอิทธิบาท 4 ซึ่งหลักจริยธรรมสำหรับปลูกฝังตัวเอง” สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ

4.2) คุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้างผู้เรียน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม

สภาพคุณงามความดีและความถูกต้องซึ่งบุคคลควรยึดมั่นไว้เป็นหลักในการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่าคุณธรรม คือ จริยธรรมที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น การเป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ และ มีความรับผิดชอบ

4.3) จิตสาธารณะ ร่วมกับชุมชน

การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ เป็นต้นซึ่งคำเหล่านี้ มีผู้ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกันเมื่อแยกศึกษาความหมายของจิตสำนึกและจิต สาธารณะมีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย

4.4) กฎินบุญ ส่งเสริมกิจกรรม เพื่อพัฒนาจิตอันเป็นกุศล

การกระทำที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับจิตใจให้ดีขึ้น ปรับปรุงจิตใจให้ดีขึ้น มากกว่าทำความดีเฉย ๆ การกระทำใด ๆ หากทำแล้วมีผลต่อสภาวะจิตใจของตนเปลี่ยนไปในทางที่สูงขึ้น จึงเรียกว่ากุศล หากการกระทำนั้น ๆ ไม่ได้มีผลเปลี่ยนแปลงจิตใจตนเองเลย ไม่เรียกว่ากุศล แต่เรียกว่ากรรมดี

4.5) ทานน้ำใจแก่ชุมชน

“เราเรียนรู้ที่จะให้คนอื่น ไม่ใช่เพราะเรามีเหลือมากมาย แต่เพราะเราเรียนรู้ว่า ‘การไม่มี’ เป็นอย่างไร” ความสำคัญของ ‘การให้’ การให้ความหมายของการหยิบยื่นบางสิ่งบางอย่างแก่ผู้อื่น

ที่กำลังขาดหรือด้อยกว่า โดยไม่ต้องรอคอยให้ถึงวันที่ตัวเองมีเหลือเฟือ มีคนเคยกล่าวเอาไว้ว่า ‘การให้สามารถทำได้เสมอ โดยไม่ต้องรอให้ถึงวันที่ร่ำรวยเหลือล้น เพราะเราให้ผู้อื่นได้ในหลายนัย

4.6) การกีฬาพัฒนาศักยภาพ ให้นักศึกษาห่างไกลอบายมุข

อบายมุข 6 ได้แก่ ตีมน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านทำงาน

“การถอดแบบเรียนกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสู่การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ กำหนดเป้าประสงค์การสร้างจิตสำนึกในการประพฤติชอบให้ยึดมั่นในหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความสุจริต ซื่อตรง เพื่อให้มีการทำงานด้วยความสุจริต โปร่งใส ประหยัด ใช้หลักความรู้ หลักเหตุผล ตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบัน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ให้เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข เพื่อให้เป็นผู้ที่คุณธรรมจริยธรรมพร้อมทั้งพัฒนาสมรรถนะให้เป็นคนเก่งสามารถทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุขในการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน” สัมภาษณ์ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ

3) วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง เป็นสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งวิทยาลัยเทคนิคคูเมือง เป็นสถานศึกษาวิถิพุทธ ที่มีหลักการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสนา โดยมีบรรยากาศสงบเงียบ เรียบง่าย ร่มรื่น สะอาด มีระเบียบ ปลอดภัย สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีการปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ สถานศึกษาวิถิพุทธจะมีลักษณะเกื้อกูลและใกล้ชิดกับชุมชน โดยโรงเรียนจะมีการร่วมมือกับบ้านวัด และสถาบันต่างๆ ในชุมชนที่จะพัฒนาทั้งนักเรียนและสังคมตามหลักธรรมในพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน

1) ปรัชญา วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ พันธกิจ

1.1) ปรัชญา

มีวินัย ใฝ่ศึกษา พัฒนาฝีมือ ยึดถือคุณธรรม

1.2) วิสัยทัศน์

วิทยาลัยเทคนิคคูเมืองเป็นสถานศึกษาแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพและชุมชน

1.3) อัตลักษณ์

มีวินัย มีใจบริการ เติบโตงานฝีมือ

1.4) เอกลักษณ์

จิตบริการ

1.5) พันธกิจ

1.5.1) จัดและส่งเสริมและพัฒนากิจการอาชีวศึกษาและการอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

1.5.2) พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานด้านอาชีพเป็นไปตามมาตรฐานอาชีวศึกษา

1.5.3) ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพด้านวิชาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงานและภาคอุตสาหกรรม

1.5.4) วิจัย ค้นคว้า สร้างนวัตกรรมทางด้านอาชีพที่สนองต่อชุมชนและสังคม

1.5.5) ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของสถานศึกษาสู่ชุมชน 6. ส่งเสริมคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) วิธีการหรือการกำกับดูแลบุคคล

2.1) ด้านการบริหารบุคคล

- ผู้บริหาร ครู ที่รับเข้าอบรมพัฒนาตนเองและพัฒนางานเกี่ยวกับสถานศึกษา อาชีวศึกษาวิถิพุทธ

- นักศึกษาเข้ารับการอบรมแห่งละ 10 คน
- นักศึกษาแกนนำขยายผล อบรม ปวช.1-3 ตามลำดับ
- ตัวแทนครูคณะครูแผนกวิชาเข้ารับการอบรม
- นักศึกษาที่เป็นตัวแทนห้อง เข้าอบรมนักศึกษา ต้นแบบคุณธรรม
- ตัวแทนครูครูทุกสาขาวิชา
- ผู้บริหารและครูทุกคนแต่งชุดขาวในวันพระและรักษาศีล 5 เป็นนิจ

2.2) ด้านกายภาพ

- มีพระประจำวิทยาลัย
- มีบรรยากาศราบรื่น
- มีลานธรรม-ห้องปฏิบัติธรรม
- มีปรัชญา วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์วิถิพุทธประจำสถาบัน

2.3) ด้านการพัฒนากิจการกรม

- วิทยาลัยปราศจากสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่
- นักศึกษาและบุคลากรยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม
- มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
- กิจกรรมประจำวันพระ
- มีการนั่งสมาธิก่อนการประชุมทุกครั้งอย่างน้อย 5 นาที

- สวดมนต์แปลประจำวันพระ
- วิทยาลัยมีโครงการคุณธรรมอย่างน้อย 10 โครงการ

3) การศึกษาเงื่อนไขการพัฒนาต่อยอด

3.1) ด้านพัฒนาบุคลากร

- คณะครูทุกคนเข้าอบรมโครงการอบรมพัฒนาผู้บริหาร ครู สู่การพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา วิทยาลัยวิถิพุทธ

3.2) พัฒนาด้านกิจกรรม

- นักศึกษามีโครงการงานคุณธรรมทุกห้องเรียน ๆ 1 โครงการงาน
- นักศึกษาสามารถสวดมนต์และประกอบ ศาสนพิธีชาวพุทธพื้นฐานได้
- มีชมรมพุทธศาสนา

4) การบูรณาการหลักธรรมกับการเรียนการสอน

- ทำแผนการจัดกระบวนกรเรียนรู้รายชั่วโมง

ตารางที่ 2.1 สรุปวิทยาลัยอาชีววิถิพุทธต้นแบบ

อาชีววิถิพุทธต้นแบบ	ปรัชญา วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ พันธกิจ	วิธีการหรือการ กำกับดูแลบุคคล	การศึกษา เงื่อนไขการ พัฒนาต่อยอด	การบูรณาการ หลักธรรมกับ การเรียนการ สอน
วิทยาลัย อาชีวศึกษาจุ ลมนิ จังหวัดศรี สะเกษ	ปรัชญา ไตรสิกขาสร้าง คนดี จุลมนิสร้าง สัมมาชีพ วิสัยทัศน์ “อาชีวะวิสุทธิ์ วิถิพุทธสร้าง ปัญญา จิตอาสา บริการ มาตรฐาน สิ่งประดิษฐ์ ผักคิด สร้างสรรค์	ด้านการบริหาร บุคคล - ผู้นำ มีความ เข้าใจ ใส่ใจ เมตตา นำ หลักธรรมมา พัฒนา/ปฏิบัติ - คณะครู ครู ประจำชั้น / ธุรการดูแลเด็ก บริหารตนเอง	รูปแบบการ จัดการเรียนการ สอน จุลมนิ โมเดล 1) หลักธรรมนำ การเรียนรู้ได้แก่ หลักไตรสิกขา 2) ความมุ่งหมาย เน้นความรู้คู่ คุณธรรม	หลักธรรม ไตรสิกขา - หลักธรรม ศีล - หลักสมาธิ - หลัก ปัญญา บูรณาการ - ความมุ่ง หมายของ หลักสูตร

	แข่งขันวิชาการ สร้างรากฐานให้ชุมชน เพียรสร้างตนด้วยเศรษฐกิจพอเพียง” อัตลักษณ์ “รอบรู้ปรีชาติ เชี่ยวชาญปฏิบัติ ถนัดใช้ปัญญา จิตอาสาเพื่อชุมชน” เอกลักษณ์ วิถีธรรม นำชีวิต พันธกิจ 1) จัด การศึกษาวิชาชีพ อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน 2) ส่งเสริมและ พัฒนานวัตกรรม งานวิจัยโครงการ สิ่งประดิษฐ์ 3) พัฒนาการ บริหารจัดการ สถานศึกษาให้ได้ ตามมาตรฐาน 4) บริ การ ชุมชนและสังคม	- นักเรียน มี วิชาชีพ วิชาการ และวิชาชีพ - ผู้สนับสนุน สร้างเครือข่าย สนับสนุนด้าน การศึกษา - หน่วยงาน/ องค์กรต่าง ๆ สนับสนุน และรับ นักเรี ยน เข้า ทำงาน ด้านกายภาพ - กิจกรรมหน้าเสาธง - กิจกรรมทำ ความดีระหว่างวัน - กิจกรร มก่อนเลิกเรียน - กิจกรร มประจำสัปดาห์ - กิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา - กิจกรร มพิเศษอื่น ๆ (14 ประการ)	3) กิจกรรมการ เรียนรู้ ได้แก่ กิจกรร มสร้างสรรค์และ บูรณาการ 4) การวัดและ ประเมินผล ได้แก่ 4 มิติสัมฤทธิ์ผล เชิงบูรณาการ 5) สาระเนื้อหา ได้แก่ ความรู้เชิง พุทธบูรณาการ การวัดและ ประเมิน ผลสัมฤทธิ์การ เรียนรู้เชิงบูรณาการ 1) ความดี ถึงพร้อม - ด้านคุณลักษณะ ผู้มีความ เป็นคนดี - ด้านคุณภาพ ผู้มีความเป็นคน เก่ง - ดั าน คุณธรรม ผู้มี ความกตัญญู กตเวที 2) 4 คุณลักษณะ พิสัย	- เนื้อหาวิชา - กิจกรรม การเรียนรู้ - สื่อการ เรียนรู้ - พลังเชิง บวกการเรียนรู้ สัมฤทธิ์ผลการ เรียนรู้ - พุทธิพิสัย - จิตพิสัย - ทักษะพิสัย - อุปนิสัยใฝ่รู้ ผลลัพธ์ - ทัก ษะ ความ สามารถ วิชาการ - ทัก ษะ ความ สามารถ วิชาชีพ - ทัก ษะ ความ สามารถ วิชาชีวิต
--	--	--	---	---

			- Cognitive Domain พุทธพิสัย - Affective Domain จิตพิสัย - Psychomotor Domain ทักษะพิสัย - Characteristic Domain อุปนิสัย 3) 3 ถึงพร้อม - ด้านวิชาชีพ - ด้านวิชาการ - ด้านวิชาชีพ จุดมุ่งเน้นกระบวนการการเรียนรู้เชิงพุทธ 1) ไตรสิกขา ศีลสมาธิ ปัญญา 2) มุ่งพัฒนาความเป็นคนดีด้วยคุณธรรม 3) ส่งเสริม 3 วิชา - วิชาชีพ มีงานทำ ทำงานสุจริต เศรษฐกิจพอเพียง - วิชาการ มีปัญญารู้อบ มี	
--	--	--	---	--

			ความพัฒนาตน มีความใฝ่รู้ อยู่ เสมอ - วิชาชีวิต มี คุณธรรมนำชีวิต มีภูมิคุ้มกันภัย มี ความกตัญญู เสียสละ	
วิทยาลัย อาชีวศึกษา ปากน้ำโพ จังหวัด นครสวรรค์	ปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม ใน สถานศึกษา เพื่อ การพัฒนาชีวิต วิสัยทัศน์ “ผลิตนักศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถ ของ ทักษะวิชา ด้วย ปัญญาธรรม” อัตลักษณ์ จิตอาสา คู่ จริยธรรม เอกลักษณ์ ประเพณีดี มี คุณธรรม พันธกิจ 1) ผลิต นักเรียน นักศึกษา ที่มีทักษะทางด้าน วิชาชีพ และ	ด้านพัฒนา บุคลากร - ผู้บริหาร ครู ที่รับเข้าอบรม พัฒนาตนเองและ พัฒนางาน เกี่ยวกับ สถานศึกษา อาชีวศึกษาวิถี พุทธ - ผู้บริหารและ ครูทุกคนแต่งชุด ขาวในวันพระ และรักษาศีล 5 เป็นนิจ ด้านกายภาพ - มีพระประจำ วิทยาลัย - บรรยากาศ ร่มรื่น สะอาด เป็นระเบียบ เรียบร้อย - ลานธรรม	1) นักศึกษามี โครงการ คุณธรรมทุก ห้องเรียน ๆ 1 โครงการ 2) ให้ความรู้ เกี่ยวกับเรื่อง เพศศึกษา 3) ใช้สื่อ เผยแพร่ เกี่ยวกับโทษของ การใช้ยาเสพติด 4) นักศึกษา สามารถสวดมนต์ และประกอบ ศาสนพิธีชาว พุทธพื้นฐานได้ 5) มีชมรมพุทธ ศาสนา	1) ธรรมะสู่การ ปฏิบัติดี ปฏิบัติ ชอบ 2) คุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้าง ผู้เรียน และ ส่งเสริมการอยู่ ร่วมกันในสังคม 3) จิตสาธารณะ ร่วมกับชุมชน 4) กฐินบุญ ส่งเสริม กิจกรรม เพื่อ พัฒนาจิตอัน เป็นกุศล 5) ทานน้ำใจแก่ ชุมชน 6) การกีฬา พัฒนาศักยภาพ ให้ นักศึกษา ทั่ว ำ ง ไ ก ล อบายมุข

	สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง 2) จัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยพิจารณาความพร้อมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล บนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา ความเสียสละ เพื่อประโยชน์ของนักเรียน 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม มีความประพฤติดี มีความกตัญญูกตเวที ซื่อสัตย์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น 4) จัดหาเครื่องมือ และส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อวัสดุ-อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาพัฒนา	- ห้องปฏิบัติธรรม พัฒนาตัวนักเรียนกิจกรรม - วิทยาลัยปราศจากสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ กีฬาต่อต้านยาเสพติด - นักศึกษาและบุคลากรยิ้มง่าย ใจดี สบายกราบงาม - มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา - ครู และนักศึกษาพึงธรรมจากพระสงฆ์ มีการไหว้พระ สวดมนต์ ทำสมาธิก่อนเข้าเรียน - มีการนั่งสมาธิก่อนการประชุมทุกครั้ง อย่างน้อย 5 นาที - สวดมนต์แปลประจำวัน พระ		
--	---	--	--	--

	คุณภาพ การเรียน การสอน 5) พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้การศึกษาต่อเนื่อง และเข้าร่วมประชุมอบรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ ตลอดจนให้ขวัญและกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ 6) พัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม โดยรอบบริเวณให้ร่มรื่นสวยงาม ทันสมัยอยู่เสมอ 7) พัฒนาระบบบริหาร และการจัดการ เพื่อให้ดำเนินการของวิทยาลัยฯเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น	- ผู้บริหารและคณะครูเข้า สอบธรรมศึกษา - วิทยาลัยมีโครงการคุณธรรม อย่างน้อย 10 โครงการ		
--	--	---	--	--

วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์	ปรัชญา มีวินัย ใฝ่ศึกษา พัฒนาฝีมือ ยึดถือคุณธรรม วิสัยทัศน์ วิทยาลัยเทคนิคคูเมืองเป็นสถานศึกษาแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพและชุมชน อัตลักษณ์ มีวินัย มีใจบริการ เติบโตงานฝีมือ เอกลักษณ์ จิตบริการ พันธกิจ 1) จัดและส่งเสริมและพัฒนาการอาชีวศึกษาและการอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 2) พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และ	ด้านการบริหารบุคคล - ผู้บริหาร ครูที่รับเข้าอบรมพัฒนาตนเองและพัฒนางานเกี่ยวกับสถานศึกษา อาชีวศึกษาวิถีพุทธ - นักศึกษาเข้ารับการอบรมแต่ละ 10 คน - นักศึกษาแกนนำขยายผลอบรม ปวช.1-3 ตามลำดับ - ตัวแทนครู คณะครูแผนกวิชา เข้ารับการอบรม - นักศึกษาที่เป็นตัวแทนห้องเข้าอบรม นักศึกษา ต้นแบบคุณธรรม - ตัวแทนครูครูทุกสาขาวิชา - ผู้บริหารและครูทุกคนแต่งชุดขาวในวันพระ	ด้านพัฒนาบุคลากร - คณะครูทุกคนเข้าอบรมโครงการอบรมพัฒนาผู้บริหารครู ส่งการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา วิทยาลัยวิถีพุทธ พัฒนาด้านกิจกรรม - นักศึกษามีโครงการงานคุณธรรมทุกห้องเรียน ๆ 1 โครงการงาน - นักศึกษาสามารถสวดมนต์และประกอบศาสนพิธีชาวพุทธพื้นฐานได้ - มีชมรมพุทธศาสนา	ทำแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้รายชั่วโมง
---	---	---	---	---

	จริยธรรมในการปฏิบัติงานด้านอาชีพเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ 3) ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพด้านวิชาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงานและภาคอุตสาหกรรม 4) วิจัย ค้นคว้า สร้างนวัตกรรมทางด้านอาชีพที่สนองต่อชุมชนและสังคม 5) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาสู่ชุมชน 6) ส่งเสริมคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	และรักษาศีล 5 เป็นนิจ ด้านกายภาพ - มีพระประจำวิทยาลัย - มีบรรยากาศสบาย - มีลานธรรม-ห้องปฏิบัติธรรม - มีปรัชญาวิสัยทัศน์ อัตลักษณ์วิถิพุทธประจำสถาบัน ด้านการพัฒนากิจกรรม - วิทยาลัยปราศจากสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ - นักศึกษาและบุคลากรยิ้มง่าย ไหว้สวยกราบงาม - มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา - กิจกรรมประจำวันพระ - มีการนั่งสมาธิก่อนการประชุมทุกครั้ง อย่างน้อย 5 นาที		
--	---	---	--	--

		- สวดมนต์ แปลประจะวัน พระ		
		- วิทยาลัยมี โครงการคุณธรรม อย่างน้อย 10 โครงการ		

ตารางที่ 2.2 กระบวนการการสังเคราะห์และถอดบทเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิสุทธิพัฒนูปถัมภ์ในประเทศไทย

ปรัชญา วิสัยทัศน์ อัต ลักษณ์ เอกลักษณ์ พันธกิจ	วิธีการหรือการกำกับ ดูแลบุคคล	การศึกษาเงื่อนไขการ พัฒนาต่อยอด	การบูรณาการ หลักธรรมกับการ เรียนการสอน
ปรัชญา วิสัยทัศน์ อัต ลักษณ์ เอกลักษณ์ - มีคุณธรรม - มีจริยธรรม พันธกิจ - มีทักษะด้าน วิชาชีพ - ส่งเสริมให้มี คุณธรรมและ จริยธรรมในการ ประกอบอาชีพ	ด้านการบริหารบุคคล - ผู้บริหารและ คณะครูต้องเข้าอบรม โครงการอาชีวศึกษา วิสุทธิพัฒนูปถัมภ์ ด้านกายภาพ - มีพระประจำ วิทยาลัย - บรรยากาศร่มรื่น สงบ สะอาด เป็น ระเบียบ ด้านพัฒนากิจกรรม - ปราศจากสิ่งเสพ ติด เหล้า บุหรี่ - มีการสวดมนต์ ประจำวัน	- สามารถสวดมนต์ และประกอบศาสนพิธี ชาวพุทธพื้นฐาน - โครงการคุณธรรมทุก ห้องเรียน ห้องละ 1 โครงการ	- นำหลักไตรสิกขามา ใช้ในการเรียนการ สอน - ส่งเสริมธรรมะ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันใน สังคม

	- มีโครงการ คุณธรรมอย่างน้อย 10 โครงการ		
--	---	--	--

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างเครือข่าย

กษेत्र์ กิ่งชนะ⁶⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดเชียงราย และ 2) ประเมินการใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย แหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ดูแลโครงการ ของสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 จังหวัดเชียงรายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา 2) คุณภาพของครูผู้สอน (3) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28 เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีความเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพของครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 4.31 รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.30 ด้านคุณภาพของผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ย 4.29 ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.27 และด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.25 ตามลำดับงานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาวิทยาลัยการอาชีพเทิง สำนักงาน

⁶⁴ กษेत्र์ กิ่งชนะ, รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562), หน้า 75-76.

คณะกรรมการอาชีวศึกษา 3. ผลการประเมินการใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย ในด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.37 และทุกด้านมีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.44, 4.39 และ 4.30 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวชี้วัด พบว่าผลการประเมินทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากและทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 3.51

สุวิทย์ สวัสดิ์และ ชัยยุทธ ศิริสุทธ์⁶⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3) พัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาโดยใช้วิธีผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี (PNImodified) ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความร่วมมือสถานประกอบการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศ 4) การวัดผลประเมินผล 2. สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. การพัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความสัมพันธ์และติดต่อประสานงานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย กลยุทธ์ที่ 5

⁶⁵ สุวิทย์ สวัสดิ์และ ชัยยุทธ ศิริสุทธ์, กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2564) หน้า 139-140.

เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี กลุ่มทอที่ 6 ส่งเสริมพัฒนากระบวนการวัดผลประเมินผล

เรวัช ศรีแสงอ่อน⁶⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพ การจัดการอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี 3) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ตอน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เครือข่ายความร่วมมือ รวม 248 คน ได้มาโดยการเลือกสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัยพบว่า

สภาพและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า สถานศึกษาควรร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา กลไกขับเคลื่อนคุณภาพด้วยเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา การขับเคลื่อนคุณภาพด้วยเครือข่ายความร่วมมือ และการประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา

รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา 2) กลไกขับเคลื่อนคุณภาพด้วยเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา 3) การดำเนินงานขับเคลื่อนคุณภาพด้วยเครือข่ายความร่วมมือ 4) การกำกับ ติดตามประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา

ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการดำเนินการตามโครงการ จำนวน 7 โครงการ มีผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าร่วมโครงการโดยการประเมินตนเองก่อนและหลังเข้าร่วม ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มขึ้นจากความรู้ ความเข้าใจระดับปานกลาง เป็นระดับมากที่สุด

⁶⁶ เรวัช ศรีแสงอ่อน, รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพ การจัดการอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี, วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (2021): เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน 2021, หน้า 44.

4. ผลการประเมินการใช้รูปแบบ พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการใช้รูปแบบ คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนหลังใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ 2) ความสำเร็จของการพัฒนา รูปแบบโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบโดยภาพรวมมี ความคิดเห็นต่อรูปแบบในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด 4) มีจำนวนเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงาน สถานประกอบการเพิ่มขึ้น จำนวน 30 เครือข่าย 5) รางวัลที่ได้จากการดำเนินการตามรูปแบบ ซึ่งผลจากการดำเนินงานตามรูปแบบ ทำให้ สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เรียนได้รับรางวัล จำนวน 28 รายการ

สมศักดิ์ เอี่ยมดี⁶⁷ ได้ศึกษา การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบที่มีประสิทธิผล ของระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เป็นเครือข่ายผสมผสานระหว่างบุคคลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอย่างไม่เป็น ทางการและเป็นทางการช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย 1) องค์การ ของเครือข่าย 2) การจัดการเครือข่าย 3) การใช้ประโยชน์จากเครือข่าย 4) การธำรงรักษาเครือข่าย 2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่าย โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเป็น ประโยชน์ความ เป็นไปได้ความเหมาะสม และความถูกต้องในระดับมากที่สุด ยกเว้น องค์ประกอบที่ 3 การใช้ ประโยชน์จากเครือข่ายความ เป็นไปได้และองค์ประกอบที่ 4 การธำรงรักษาเครือข่าย ความเป็นไปได้ ความถูกต้องในภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินผลการใช้ระบบการ บริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ความสำเร็จในภาพรวมมีความสำเร็จในระดับมาก ที่สุด การพัฒนาระบบสามารถนำไปปรับใช้ให้ เหมาะสมกับเครือข่ายการจัดการศึกษาได้มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ความพึงพอใจภาพรวมมีความพึงพอใจใน ระดับ มากที่สุด การพัฒนาระบบมีการจัดศูนย์ ประสานงาน ติดต่อสื่อสาร และพัฒนาความรู้และ ทักษะระหว่างสมาชิกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความต่อเนื่อง ภาพรวมมีความต่อเนื่องในระดับมากที่สุด การ พัฒนาระบบมีการกำหนดคู่มือการ บริหารงานอย่าง ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

แกลนเซล (Glanzel)⁶⁸ ได้วิเคราะห์เครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยในระดับประเทศ และ ระหว่างประเทศของนักวิจัยจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจำนวน 50 ประเทศ โดยใช้บทความที่ ตีพิมพ์ ในช่วง ค.ศ.1995 - 1996 เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศซึ่งมีทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว

⁶⁷ สมศักดิ์ เอี่ยมดี, การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556 : 216-217.

⁶⁸ Glanzel, W., National Characteristics in International Scientific Co-authorship Relations, Scientometrics.2001,51(1): 69-115.

และประเทศกำลังพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า บทความระดับนานาชาติหรือบทความที่มีผู้แต่งร่วมจากต่างประเทศมีจำนวนการอ้างอิงมากกว่าบทความระดับท้องถิ่นซึ่งมีผู้แต่งร่วมมาจากประเทศเดียวกัน

Syed Shah Alam⁶⁹ ศึกษาเรื่อง Assessing Knowledge Sharing Behaviour among Employees in SMEs: An Empirical Study พบว่าองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กรได้แก่ ระบบการสร้างแรงจูงใจ วัฒนธรรม ความเชื่อใจ และ เทคโนโลยี นอกจากนี้การที่บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันนั้นจะช่วยให้เกิดความรู้และ ความคิดใหม่ในการพัฒนาองค์กร

2.6.2 งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาวิชิพุทธ

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน)⁷⁰ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน โรงเรียนวิชิพุทธ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน รูปแบบการดำเนินงาน โรงเรียนวิชิพุทธ และ 2) พัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิชิพุทธ เป็นงานวิจัยรูปแบบพัฒนา โดยดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัย จากการวิเคราะห์เอกสาร 2) ศึกษาสภาพ และปัญหาใช้แบบสอบถาม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นผู้บริหาร จำนวน 379 คน 3) ศึกษารูปแบบ และร่างรูปแบบใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นตัวแทนจากโรงเรียนวิชิพุทธ จำนวน 21 คน เพื่อนำมาร่างรูปแบบโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการและตรวจสอบโดยการ สัมมนานักผู้เกี่ยวข้อง และ 4) พัฒนารูปแบบโดยสนทนากลุ่ม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นตัวแทน จากโรงเรียนวิชิพุทธ จำนวน 10 คน ใช้สถิติค่าร้อยละค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัจจุบันคือ โรงเรียนวิชิพุทธมีการดำเนินงานอยู่ 3 ระดับ ได้แก่ 1.1) โรงเรียนวิชิพุทธทั่วไป 1.2) โรงเรียนวิชิพุทธชั้นนำ และ 1.3) โรงเรียนวิชิพุทธพระราชทาน มีการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ 3) การดำเนินการพัฒนาตามระบบ ไตรสิกขา 4) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง และ 6) การประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และ 2) พัฒนารูปแบบโดยนำหลักธรรมมาสนับสนุน มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) ศรัทธาและฉันทะ 2.2) ปัญญาอุทิศธรรม 2.3) ไตรสิกขา 2.4) กัลยาณมิตร 2.5) อิทธิบาท 4 อุปัญญาธรรม 2 และ 2.6) ปิติและชื่นชมร่วมกัน และรูปแบบดำเนินการ มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ระบบ

⁶⁹ Syed Shah Alam, Assessing Knowledge Sharing Behaviour among Employees in SMEs: An Empirical Study. International Business Research. 2,2 (April 2009).

⁷⁰ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน), การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิชิพุทธ Vol.8 No.1 (January 2021) ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม 2564 ,หน้า 245-246.

เครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ 2) การสร้างแกนนำเยาวชนวิถีพุทธ และ 3) การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ เพื่อส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานบริหารโรงเรียนวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพขึ้น

บุญถม ธรรมศิริ⁷¹ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติ ปัญหา และแนวทางการปรับปรุงการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ และ (2) พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ด้วยระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เทคนิคการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 42 คน ครู 293 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นพื้นฐาน 252 คน รวม 587 คน และกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อศึกษาบริบทโรงเรียนวิถีพุทธดีเด่น 3 ขนาด เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครู 23 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 18 คน และผู้เรียน 6 คน รวม 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นบนฐานแนวคิดทฤษฎีของตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยตรวจสอบแบบสามเส้า ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. สภาพการปฏิบัติการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 พบว่าในภาระงานหลัก 5 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และด้านการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการบริหารในภาระงานหลัก 5 ด้านนั้น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แนวทางการปรับปรุงการบริหารที่สำคัญได้แก่ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดหาสื่ออินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างพอเพียง ใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชน จัดห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิตโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และฝึกอบรมผู้เรียนให้รู้จักวางแผนชีวิตอยู่บนพื้นฐานตามกรอบของศีล สมาธิ ปัญญาเป็นสำคัญ 2. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นการผสมผสานรูปแบบเดิมของโรงเรียนวิถีพุทธกับกลยุทธ์การบริหารตามระบบแนวคิดวงจรเดมิง คือ การวางแผน (P-Plan) การปฏิบัติตามแผน (D-Do) การประเมินผล (C-Check) และการปรับปรุงแก้ไข (A-Act) และใช้แนวทางการดำเนินงาน 4 ขั้น คือ กลไก ขั้นตอน โครงการ/กิจกรรม และตัวชี้วัด โดยได้ผลการพัฒนารูปแบบที่สำคัญ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3) การ

⁷¹ บุญถม ธรรมศิริ, การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 6, หน้า 1054-1055.

ประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การวางแผนการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ 2) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ 3) การประเมินผลการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดบรรยากาศโรงเรียน 2) การจัดบรรยากาศโรงเรียน 3) การประเมินผลการจัดบรรยากาศโรงเรียน และ 4) การปรับปรุงแก้ไขการจัดบรรยากาศโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต 2) การจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต 3) การประเมินผลการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต 4) การปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และด้านการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา 2) การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา 3) การประเมินผลการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และ 4) การปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัย ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานการใช้กลไก ขั้นตอน โครงการ/กิจกรรม และตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะมีโครงการและกิจกรรมอย่างหลากหลายที่เชื่อมโยงระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ซึ่งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ในสภาพจริงของโรงเรียนวิถิพุทธ

ยศสรัล ยศบุญเรือง⁷² ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานและคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ : ศึกษากรณีโรงเรียนประชาชาวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนวิถิพุทธและเพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนประชาชาวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู จำนวน 20 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของโรงเรียนประชาชาวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2556 จำนวน 230 คน รวมทั้งสิ้น 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ การดำเนินงานของโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนประชาชาวิทยา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมตามกรอบตัวชี้วัดของโรงเรียนวิถิพุทธในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวัน และด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นด้านที่ได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด พบว่า โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์แบบ

⁷² ยศสรัล ยศบุญเรือง, การดำเนินงานและคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ : ศึกษากรณีโรงเรียนประชาชาวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง, วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพายัพอีสเทอร์น ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มิถุนายน 2556 – พฤษภาคม 2557, หน้า 702-703.

กัลยาณมิตร ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครองมีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุดส่วนคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ โดยรวมได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมตามกรอบตัวชี้วัดของโรงเรียนวิถิพุทธในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากเช่นเดียวกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกายภาพ (กายภาพ) ด้านศีล (สังคม) ด้านจิต (จิตใจ/อารมณ์) และด้านปัญญา เมื่อพิจารณาด้านกายภาพ (กายภาพ) ซึ่งเป็นด้านที่ได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุดพบว่า นักเรียนรู้จักการดูแลความสะอาดของร่างกายให้สะอาดตลอดเวลา มีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย และการดำเนินการในสถาบันการศึกษาวิถิพุทธที่ผู้วิจัยนำมาประกอบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย ทั้งนี้ จะได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ไปอภิปรายผลแสดงความสอดคล้องงานวิจัยในลำดับต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษา คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 พื้นที่การวิจัย
- 3.3 ประชากร / กลุ่มตัวอย่าง / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สรุปกระบวนการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการวิจัย เน้นการศึกษาวเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย มีการจัดกระบวนการวิจัยด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่ศึกษาและกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนเตรียมการ มีการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การสร้างทีมวิจัยหลัก เป็นกระบวนการแสวงหาผู้สนใจและผู้มีประสบการณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย
- 2) การเลือกประเด็นปฏิบัติการการวิจัย เป็นการสร้างความร่วมมือกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเพื่อร่วมกันพิจารณาคัดเลือกประเด็นที่เป็นคำถามวิจัยหลัก คือเป็นการร่วมกันศึกษาวิจัยภายใต้สภาพปัญหาและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายจนนำไปสู่การตั้งคำถามและพัฒนาไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการวิจัย
- 3) การวางแผนการวิจัย โดยเริ่มดำเนินการจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ในพื้นที่ ความต้องการในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อค้นหาทีมวิจัยหรือบุคคลที่จะเข้าร่วมเครือข่ายและทีมวิจัย หรือทีมดำเนินงานในพื้นที่

4) การดำเนินการอื่น ๆ ที่จำเป็น เป็นการร่วมกันพิจารณาแผนการวิจัยหรือขั้นตอนของการวิจัยทั้งหมดว่ามีความเหมาะสม สอดคล้อง และสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดได้ เพื่อนำไปปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.1.2 ขั้นลงมือทำ มีการดำเนินงาน ดังนี้

ในกระบวนการดำเนินการวิจัยหรือระหว่างการจัดกิจกรรมของขั้นตอนนี้จะต้องมีการดำเนินการใน 4 องค์ประกอบ คือ

1) การเตรียมการ ทั้งในแง่การประสานงานกลุ่มคน การจัดเตรียมทีมงาน วัสดุอุปกรณ์ วางแผนขั้นตอนต่าง ๆ และการแบ่งหน้าที่ของทีมนักวิจัย ส่วนนี้จะมีความสำคัญในแง่ของความพร้อมในการจัดการกิจกรรมซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมว่าจะได้ผลตามที่คาดหวังหรือตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

2) การปฏิบัติการ เป็นการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ และการปรับเปลี่ยนกิจกรรมดำเนินงานตามเงื่อนไขที่พบในขณะปฏิบัติการซึ่งอาจมีกิจกรรมที่หลากหลายมีรายละเอียดและขั้นตอนมาก

3) การบันทึกกระบวนการ ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งของการวิจัยเพราะต้องมีการบันทึกข้อมูลที่ได้พบเห็น ทั้งในการเขียนรายงาน การวิเคราะห์ และสรุปผลของกิจกรรมและการวิจัย รวมทั้งข้อมูลการสรุปกิจกรรม การสังเกตการณ์ การบันทึกเทป การบันทึกภาพ และการสรุปกระบวนการทั้งหมด

4) การสรุปบทเรียน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลและนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนและหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนหน่วยงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงบูรณาการกัน

3.1.3 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study)

การศึกษาในเชิงเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย การศึกษาระดับสถานศึกษาอาชีวศึกษา การบริหารจัดการ การศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศ และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวกับ การสร้างเครือข่าย การยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ จากแหล่งข้อมูล กลุ่มวิทยาลัยอาชีวศึกษา

2. การศึกษาสังเคราะห์องค์ความรู้จากพื้นที่อาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศ ได้แก่ 1) วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่อาชีวศึกษาวิเทศต้นแบบ

3. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ กระบวนการ ในการสร้างเครือข่ายอาชีวศึกษาวิพุทที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

4. ศึกษาการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

3.2 พื้นที่การวิจัย

สำหรับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เวทีแสดงความคิดเห็นและเวทีชุมชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พื้นที่การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดยมีประเด็นดังนี้

1. ทำการศึกษาเครือข่ายพื้นที่การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทที่เป็นเลิศ ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key-informant) ประกอบด้วยกลุ่มประชากร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีววิพุท และผู้เกี่ยวข้องกัพื้นที่การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทที่เป็นเลิศ (กลุ่ม บวร)

3. ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของตัวแทนจากกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีววิพุท และผู้เกี่ยวข้องกัพื้นที่การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทที่เป็นเลิศ (กลุ่ม บวร)

4. สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือ กระบวนการการสร้างเครือข่ายวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิพุท ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้เครือข่ายของวิทยาลัยอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนถึงชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

3.3 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรศึกษาเป็นกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีววิพุท และผู้เกี่ยวข้องกัการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ (กลุ่ม บวร) โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยกำหนด

เกณฑ์ คือเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษาและเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

สถาบันอาชีวศึกษาวิชาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษาวิชาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 3 แห่ง

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีวศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ (กลุ่ม บวร)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษามีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ มีแบบสำรวจ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussions) และแบบเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้สร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยมีเครื่องมือที่สำคัญดังนี้

1. แบบสำรวจ เพื่อที่จะทราบถึงบริบทของพื้นที่ที่จะทำการศึกษาว่า มีองค์ประกอบครอบคลุมในประเด็นของอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศ

2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบนวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่างๆ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่และดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้นโดยผู้วิจัยจะเตรียมแนวคำถามอย่างกว้าง ๆ มาล่วงหน้า

3. การอภิปรายกลุ่มย่อย โดยนำกิจกรรมสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ที่พบในการสัมภาษณ์มาทำการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างชุดกิจกรรม เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่ว ๆ ไป

คณะผู้วิจัย ได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) โดยได้เชิญตัวแทนเครือข่ายวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิชาชีพ ผู้เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิชาชีพ สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นักวิชาการทางด้านดิจิทัล และมัลติมีเดีย กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 10 รูป/คน มีรายนามดังต่อไปนี้

1.พระศรีธรรมภาณี, ดร. ผู้อำนวยการสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.นางสาวกรรณา วิทยารัตน์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.ดร.กรรณิกา ยอดสง่า ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.นายมารุต ศิริธร ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีเมโทร จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเหนือ

5. ดร.อิสริยา วรพิพัฒน์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ SBAC สะพานใหม่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง

6. นางสาวสุมีนา แดงใจ ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพนครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคกลาง

7. นายมนัสสมาน ชูเชิด ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา จังหวัดสงขลา ภาคใต้

8. นายจิระ ชนรักสุข นักวิชาการทางด้านดิจิทัลและมัลติมีเดีย กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

9. ผศ.ดร.เกษม แสงนนท์ ผู้อำนวยการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา และอาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

10. นายนพดล เพ็ญประชุม นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. ใช้ชุดกิจกรรมแบบเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ สร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ณ คณะครู ศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งชุดกิจกรรมประกอบด้วย

4.1 การสนทนากลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีววิธีพุทธ และผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ (กลุ่ม บวร)

4.2 การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกันของกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ อาชีววิธีพุทธ และผู้เกี่ยวข้องกับพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ (กลุ่ม บวร) เพื่อสร้างเครือข่ายนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

4.3 สร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่จากนั้นทำการสรุปผลผ่านเวทีแสดงความคิดเห็น

4.4 สร้างข้อตกลงร่วมกันผ่านเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

5. การใช้เครื่องมือการถ่ายภาพ โดยการใช้ภาพถ่ายเป็นภาพนิ่งเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษา

6. เทปบันทึกเสียง ใช้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยบันทึกการสนทนาที่เป็นประเด็นสำคัญๆ ตามวัตถุประสงค์ให้ได้ครบถ้วน

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. การกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2. ร่างเครื่องมือการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน

3. นำเครื่องมือมาตรวจสอบ

4. แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิด หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้งงานวิจัยที่มีผู้รู้ได้ศึกษาไว้ รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เช่น การสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น

ในส่วนของการวิจัยในภาคสนามเพื่อสร้างเครือข่ายจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในลักษณะของการวิจัยในภาคสนาม (Field Study) โดยดำเนินการใน 6 ลักษณะ คือ

(1) ศึกษารวบรวมเอกสาร ชุดความรู้ และความเป็นมาเกี่ยวกับแนวคิด ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ เครือข่าย การจัดการศึกษากับพัฒนาการของการศึกษาไทย การศึกษาระดับสถานศึกษาอาชีวศึกษา การบริหารจัดการการศึกษสถานศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพ ทฤษฎีการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างองค์ประกอบและเกณฑ์ชี้วัดในการสร้างพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ที่คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(3) การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ และถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

(4) การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่โดยใช้เครือข่ายเป็นตัวเชื่อมโยง โดยใช้การวิเคราะห์จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระดับสถานศึกษา

(5) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สันทนา กลุ่ม จัดเวทีแสดงความคิดเห็นที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(6) จัดทำผลสรุปจากการวิจัยและประมวลองค์ความรู้และข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสำรวจ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

- ดำเนินการศึกษาริบทพื้นที่โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย

- สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนามจากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพ และผู้เกี่ยวข้อง กับพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ (กลุ่ม บวร) สันทนา กลุ่มในแต่ละพื้นที่จัดเวทีแสดงความคิดเห็น ที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นสำคัญ กล่าวคือ เครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ กิจกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สร้างเครือข่าย ขับเคลื่อน และบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ที่เน้นการนำผลการวิเคราะห์มาเผยแพร่สู่สังคม ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

- สร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ใช้หลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การสร้างพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษา

อาชีวศึกษาวิพุทท์ที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

- สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

3.7 สรุปกระบวนการวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทท์ที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่รวมถึงการสร้างเกณฑ์ปฏิบัติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เห็นรูปแบบ กระบวนการ การสร้างเครือข่าย การขับเคลื่อน และการบูรณาการให้เกิดการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิพุทท์ที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่อย่างยั่งยืนต่อไป

3.8 แผนการดำเนินงานการวิจัย

แผนการดำเนินงาน การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศ
สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ขั้นตอน		การดำเนินงาน	เดือนที่ดำเนินการ (ตามปีงบประมาณ)											
ใหญ่	ย่อย		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1		การวิจัยเชิงคุณภาพ												
	1.1	การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	←	→										
	1.2	สังเคราะห์องค์ความรู้	←	→										
	1.3	สรุปผลการศึกษาค้นคว้าความรู้	←	→										
2		การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม												
2.1		1. ระยะก่อนทำการวิจัย												
	1.1	การคัดเลือกสถาบันอาชีวศึกษาวิถีพุทธ			←	→								
	1.2	การบูรณาการตัวนักวิจัยเข้ากับสถานศึกษาและชุมชน			←	→								
2.2		2. ระยะของการทำวิจัย												
	2.1	การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ร่วมกับสถานศึกษาและชุมชน				←	→							
	2.2	การฝึกอบรมทีมวิจัยพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่				←	→							
	2.3	การวิเคราะห์องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่				←	→							
2.3		3. ระยะการจัดทำแผน												
	3.1	การอบรมทีมงาน วางแผนพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่						←	→					
	3.2	การกำหนดกิจกรรมนวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่						←	→					
	3.3	การศึกษาความเป็นไปได้						←	→					
2.4		4. ระยะนำแผนไปปฏิบัติ												
	4.1	การกำหนดทีมงานปฏิบัติงานนวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่									←	→		

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หลักการของการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นการยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยงานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัย ได้ทำการสำรวจพื้นที่ โดยทำการสำรวจวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ จำนวน 3 แห่ง จากเครื่องมือแบบสำรวจ (Sue way) และ ได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อให้ได้ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

- 4.1 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
- 4.2 นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
- 4.3 การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
- 4.4 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยได้ทำแบบสำรวจเพื่อให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาได้ตอบแบบสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อมูลโดยภาพรวมว่าวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธนั้นได้ดำเนินการตามแนวทางอัตลักษณ์ 29 ประการสู่การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ โดยมีผู้ตอบแบบสำรวจ จำนวน 36 คน โดยได้ตอบแบบสอบถามตามรายการที่คณะผู้วิจัยได้ทำแบบสำรวจ ผ่านโปรแกรม Google ฟอรม มีผลการวิเคราะห์แบบสำรวจดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Coefficient of Variation)
Max	หมายถึง	ค่าสูงสุด (Maximum)
Min	หมายถึง	ค่าต่ำสุด (Minimum)
Sk	หมายถึง	ค่าความเบ้ (Skewness)
Ku	หมายถึง	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
χ^2	หมายถึง	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์
df	หมายถึง	องศาอิสระ (Degree of freedom)
p	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญ (Significant)
TE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลรวม (Total effect)
IE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect)
DE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางตรง (Direct effect)
R	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of determination)
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index)
AGFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index)
RMR	หมายถึง	ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (Root mean squared residual)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝง

BSIL	หมายถึง	พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านศีล
BMED	หมายถึง	พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสมาธิ
BWIS	หมายถึง	พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านปัญญา
BSMW	หมายถึง	พฤติกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้

BSIL1	หมายถึง	การพูดดี
BSIL2	หมายถึง	การกระทำสุจริต
BSIL3	หมายถึง	การดำรงชีพสุจริต
BMED1	หมายถึง	การมีความเพียรพยายาม

BMED2	หมายถึง	การมีสติกำกับตนเอง
BMED3	หมายถึง	การมีจิตตั้งมั่น
BWIS1	หมายถึง	การมีทัศนคติที่ดี
BWIS2	หมายถึง	การมีความคิดที่ดี

การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวนร้อยละ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

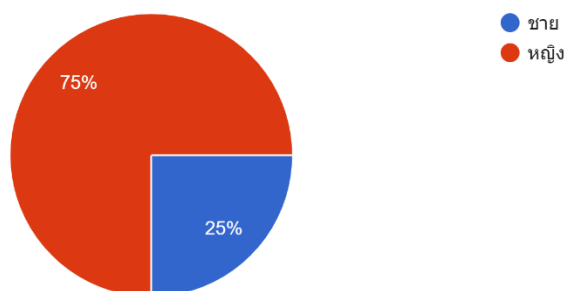
(n=36)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	9	25
	หญิง	27	75
	รวม	36	100
อายุ	25-32 ปี	-	-
	33-40 ปี	3	8.4
	41-48 ปี	12	33.3
	49-56 ปี	12	33.3
	มากกว่า 56 ปี	9	25
	รวม	36	100
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
	ปริญญาตรี	3	8.3
	ปริญญาโท	24	66.7
	ปริญญาเอก	9	25
	รวม	36	100
สถานภาพการทำงาน	ข้าราชการ	18	50
	พนักงานประจำ	6	16.8
	พนักงานชั่วคราว	3	8.3
	ครูวิทยาลัยเอกชน	3	8.3
	พระสงฆ์ฆาธิการ	3	8.3
	ครูเอกชน	3	8.3

รวม		36	100
ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย	6	16.8
ทางวิชาการ	ครูชำนาญการ	9	25
(วิทยฐานะ)	ครูเชี่ยวชาญ	3	8.3
	ชำนาญการพิเศษ	9	25
	ผู้อำนวยการ	3	8.3
	ครูพระสอนศีลธรรม	3	8.3
	อาจารย์	3	8.3
รวม		36	100
ระยะเวลา	ปีแรก	-	-
ปฏิบัติงาน	2-4 ปี	-	-
	5-7 ปี	6	25
	8-10 ปี	3	8.3
	มากกว่า 10 ปี	24	66.7
รวม		36	100
ดำรง	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	12	33.4
ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	18	50
	หัวหน้ากลุ่มงาน	3	8.3
	พระสอนศีลธรรม	3	8.3
รวม		36	100

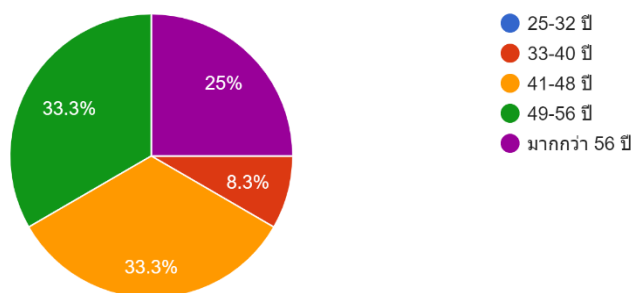
จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน ตามรายการดังนี้

1.ด้านเพศของผู้ตอบแบบสำรวจ

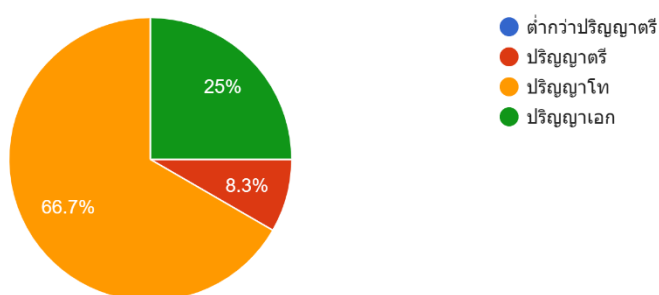
พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และเพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ดังนั้น จึงเห็นว่าเพศหญิงมากกว่าเพศชาย 3 เท่า

2. อายุของผู้ตอบแบบสำรวจ

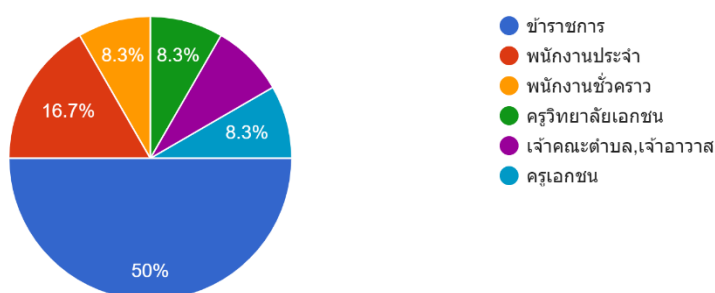
พบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุประกอบด้วย ช่วงอายุระหว่าง 33-40 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, ช่วงอายุระหว่าง 41-48 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3, ช่วงอายุระหว่าง 49-56 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และช่วงอายุมากกว่า 56 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ดังนั้น เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 41-56 ปี มากที่สุด

3. ระดับการศึกษา

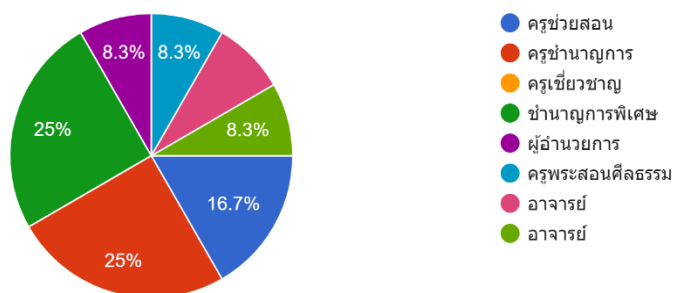
พบว่า กลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาประกอบด้วย ระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, ระดับปริญญาโท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และระดับปริญญาเอก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ดังนั้น เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับการศึกษา ระดับปริญญาโท มากที่สุด

4. สถานภาพการทำงาน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างสถานภาพการทำงานประกอบด้วย ข้าราชการ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50, พนักงานประจำ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7, พนักงานชั่วคราว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, ครูวิทยาลัยเอกชน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, พระสงฆ์ (เจ้าคณะตำบล) จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, ครูวิทยาลัยเอกชน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และครูเอกชน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างสถานภาพการทำงาน ข้าราชการ มากที่สุด คือ ร้อยละ 50

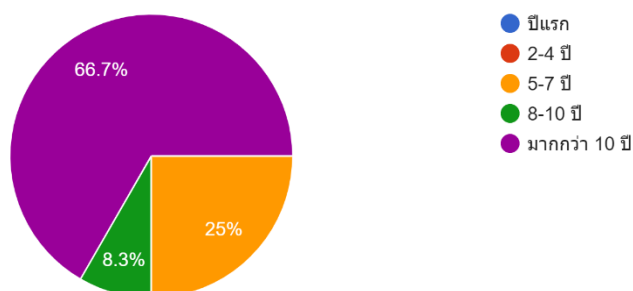
5. ตำแหน่งทางวิชาการ (วิทยฐานะ)

พบว่า กลุ่มตัวอย่างตำแหน่งทางวิชาการ (วิทยฐานะ) ประกอบด้วย ครูช่วยสอน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7, ครูชำนาญการ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25, ครูเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, ข้าราชการพิเศษ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25, ผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, ครูพระสอนศีลธรรม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และอาจารย์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3

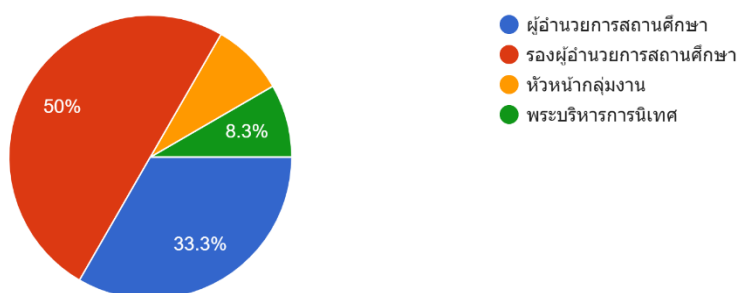
ร้อยละ 8.3 ดังนั้น เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างตำแหน่งทางวิชาการ ครูชำนาญการและชำนาญการพิเศษ มากที่สุด คือ ร้อยละ 25

6. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา ประกอบด้วย ระยะเวลา 5-7 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25, ระยะเวลา 8-10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และระยะเวลา มากกว่า 10 ปี จำนวน 24 คิดเป็นร้อยละ 66.7 ดังนั้น เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา ทำงานมากกว่า 10 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 66.7

7. ภายในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา ท่านได้ดำรงตำแหน่งใด

พบว่า กลุ่มตัวอย่างการดำรงตำแหน่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3, รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50, หัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และพระสอนศีลธรรม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น เห็นได้ว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างของตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษามีบทบาท มากที่สุด คือ ร้อยละ 50

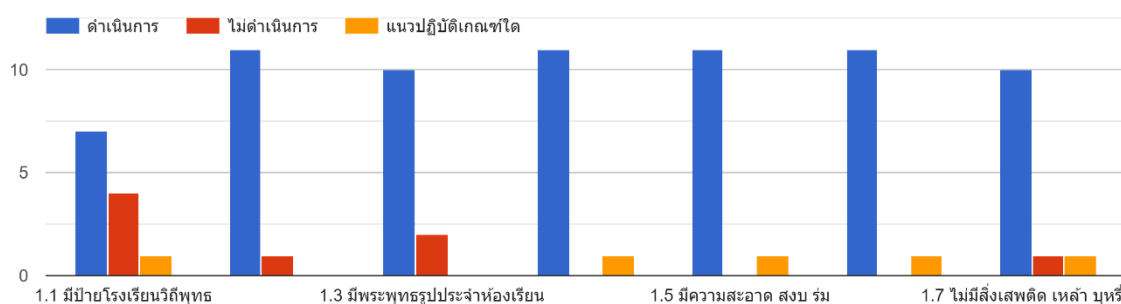
นอกจากข้อมูลตารางที่ปรากฏข้างบน มีข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

8. ในปีที่ผ่านมาพบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจ ได้เข้าอบรมหรือประชุมฝึกอบรม ไม่ต่ำกว่า 1 ครั้ง

9. ภูมิภาคที่ตั้งสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาที่ตอบแบบสำรวจ ดังนี้
ภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย,
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดบุรีรัมย์,
ภาคกลาง จังหวัดลพบุรี, กรุงเทพมหานคร, จังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

1. ด้านกายภาพ 7 ประการ

ด้านกายภาพ 7 ประการ ประกอบด้วย 1) มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ 2) มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน 3) มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน 4) มีพระพุทธรูปศาสนสุภาษิต วาทีธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ 5) มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น 6) มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม 7) ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 36 แห่ง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 21 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 58.4 ยังไม่ดำเนินการ 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.3 และแนวปฏิบัติตามเกณฑ์ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น มีการดำเนินการจัดทำป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.4

มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.7 และยังไม่ดำเนินการ 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น มีการดำเนินการประดิษฐานพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7

มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.4 และยังไม่ดำเนินการ 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.6 ดังนั้น มีการดำเนินการประดิษฐานพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.4

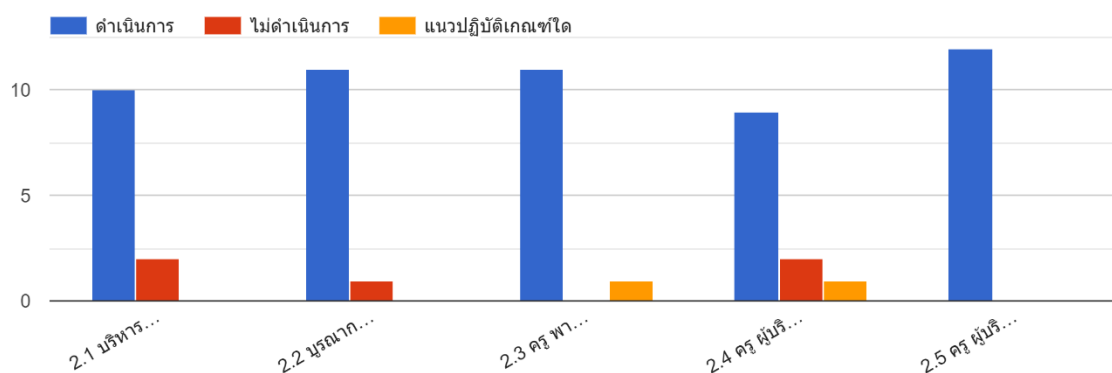
มีพระพุทธรูปศาสนาสถาปัตยกรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.7 และแนวปฏิบัติตามเกณฑ์ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น มีการดำเนินการจัดทำป้ายพระพุทธรูปศาสนาสถาปัตยกรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7

มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.7 และแนวปฏิบัติตามเกณฑ์ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น มีการดำเนินการเกี่ยวกับความสะอาด สงบ ร่มรื่น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7

มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.7 และแนวปฏิบัติตามเกณฑ์ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น มีการดำเนินการจัดทำห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7

ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.3 ยังไม่ดำเนินการ 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 และแนวปฏิบัติตามเกณฑ์ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น มีการดำเนินการจัดทำป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.3

2. ด้านการเรียนการสอน 5 ประการ

ด้านการเรียนการสอน 5 ประการ ได้แก่ 1) บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า บ่าย ทั้งครู และ นักเรียน 2) บูรณาการวิถีพุทธ ทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3) ครู พานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 4) ครู ผู้บริหาร และ นักเรียน ทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ 5) ครู ผู้บริหาร และ นักเรียนทุกคน เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 36 แห่ง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ด้านบริหารจัดการ เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า บ่าย ทั้งครู และ นักเรียน พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.3 และยังไม่ดำเนินการ 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.7 ดังนั้น มีการดำเนินการด้านบริหารจัดการ เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า บ่าย ทั้งครู และ นักเรียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.3

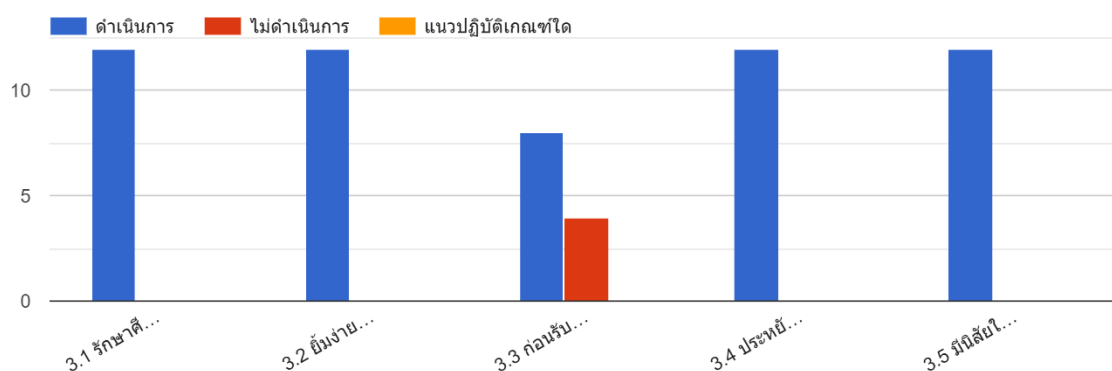
ด้านบูรณาการวิถีพุทธ ทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.7 และยังไม่ดำเนินการ 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น มีการดำเนินการด้านบูรณาการวิถีพุทธ ทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7

ด้านครู พานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.7 และแนวปฏิบัติเกณฑ์ใด 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น ด้านครู พานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7

ด้านครู ผู้บริหาร และ นักเรียน ทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 75 ยังไม่ดำเนินการ 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.7 และแนวปฏิบัติเกณฑ์ใด 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น ด้านครู ผู้บริหาร และนักเรียน ทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75

ด้านครู ผู้บริหาร และ นักเรียนทุกคน เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 36 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100

3. ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน 5 ประการ

ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน 5 ประการ ประกอบด้วย 1) รักษาศีล 5 2) ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม 3) ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ 4) ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และ สิ่งของ 5) มีนิสัยใฝ่รู้ สู้งาน โดยมียุทธศาสตร์ทั้งหมด 36 แห่ง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

รักษาศีล 5 พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 36 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100

ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 36 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100

ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 และยังไม่ดำเนินการ 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ดังนั้น ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67

ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และ สิ่งของ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 36 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100

มีนิสัยใฝ่รู้ สู้งาน พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 36 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100

4. ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ไม่มีอาหารขยะภายในโรงเรียน 2) ไม่ดูค่า นักเรียน 3) ชื่นชมคุณความดี หน้าเสาธงทุกวัน 4) โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี 5) ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี 6) ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอดได้ธรรม

ศึกษาศรีเป็นอย่างน้อย 7) บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง 8) มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 36 แห่ง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 และยังไม่ดำเนินการ 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ดังนั้น ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67

ไม่ดื่มน้ำ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.4 และยังไม่ดำเนินการ 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.6 ดังนั้น ก่อนรับประทานอาหารเช้าจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารเช้า ไม่ดื่มน้ำ ไม่หกล้ม ไม่เหวี่ยง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.4

ชื่นชมคุณความดี หน้าเสาธงทุกวัน พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 และยังไม่ดำเนินการ 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ดังนั้น ชื่นชมคุณความดี หน้าเสาธงทุกวัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67

โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 และยังไม่ดำเนินการ 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ดังนั้น ดำเนินการโฮมรูม เพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67

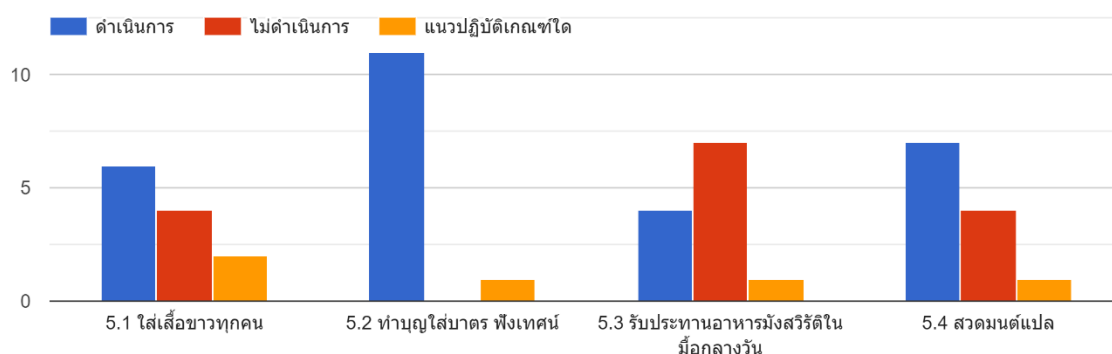
ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.4 และยังไม่ดำเนินการ 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.6 ดังนั้น ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67

ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ธรรมศึกษาศรีเป็นอย่างน้อย พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 และยังไม่ดำเนินการ 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ดังนั้น ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ธรรมศึกษาศรีเป็นอย่างน้อย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67

บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.67 และยังไม่ดำเนินการ 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.33 ดังนั้น บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.67

มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.67 และยังไม่ดำเนินการ 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.33 ดังนั้น มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.67

5. ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 4 ประการ

ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ใส่เสื้อขาวทุกคน 2) ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ 3) รับประทานอาหารมังสวิรัตในมื่อกลางวัน 4) สวดมนต์แปล โดยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ใส่เสื้อขาวทุกคน พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 ยังไม่ดำเนินการ 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 และแนวปฏิบัติเกณฑ์ใด 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.67 ดังนั้น กิจกรรมวันพระ ดำเนินการใส่เสื้อขาวทุกคน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75

ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.67 และแนวปฏิบัติเกณฑ์ใด 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.33 ดังนั้น กิจกรรมวันพระดำเนินการทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.67

รับประทานอาหารมังสวิรัตในมื่อกลางวัน พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ยังไม่ดำเนินการ 21 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 58.34 และแนวปฏิบัติเกณฑ์ใด 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.33 ดังนั้น กิจกรรมวันพระ ยังไม่ดำเนินการรับประทานอาหารมังสวิรัตในมื่อกลางวัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.34

สวดมนต์แปล พบว่า ดำเนินการแล้ว จำนวน 21 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 58.4 ยังไม่ดำเนินการ 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.3 และแนวปฏิบัติเกณฑ์ใด 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังนั้น กิจกรรมวันพระ ดำเนินการสวดมนต์แปล มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.4

จากผลการสำรวจโดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ตอบแบบสำรวจ ได้ดำเนินการ ในกิจกรรมแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป บางกิจกรรมสามารถทำได้ตลอดเวลาในวิทยาลัย บางกิจกรรม อยู่ในบางช่วงของการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัย และบางวิทยาลัยไม่สามารถดำเนินการจัดการตาม ตัวชี้วัดของโรงเรียนอาชีวศึกษาวิสุทธิ์พทุธทั้งหมด 29 ข้อ ทั้งนี้ จากผลการสำรวจดังกล่าวจะนำไปสู่การ วิเคราะห์ต่อไปในการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิสุทธิ์พทุธ บนพื้นฐานของการการสร้างความ เครือข่าย การยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิสุทธิ์พทุธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ประเด็น : ความต้องการในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิสุทธิ์พทุธให้เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิต วิถีใหม่ ประกอบด้วย 5 ด้าน มีข้อเสนอดังนี้

1) ด้านกายภาพ

สร้างบรรยากาศในวิทยาลัยให้สะอาด ร่มรื่น สร้างวัฒนธรรมให้กับบุคลากรโดยการ ยิ้ม ไหว้ ทักทาย มีหลักธรรมติดตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในวิทยาลัย มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต ภายในวิทยาลัย บุคลากรมีความสุขภาพเรียบร้อย มีการดำเนินชีวิตและสภาพแวดล้อมสอดคล้องกับหลักการทาง พระพุทธศาสนา เช่น กิจกรรมและศาสนพิธี หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณในการจัดเตรียม ด้านกายภาพ วิทยาลัยสะอาด มีความอ่อนน้อม อ่อนโยน จัดสถานที่ บรรยากาศให้เป็นรมณียสถาน

2) ด้านการเรียนการสอน

นักเรียน นักศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สร้างข้อกำหนดร่วมกัน ควรจัดวิชา พระพุทธศาสนาลงในแผนการเรียนทุกปี บูรณาการแผนการจัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ไตรสิกขา ครู นักเรียน นักศึกษา ไหว้พระ สวดมนต์ ก่อนเรียน ปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ เพิ่มพูนความรู้ บูรณา การกับการเรียนการสอนทุกรายวิชา ควรบูรณาหลักไตรสิกขาเข้าทุกรายวิชา มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในกระบวนการเรียนการสอน ให้บูรณาการกับหลักธรรม พัฒนาหลักสูตรในวิชาชีพแต่ละ สาขาวิชา

3) ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน

มีเมตตากรุณา ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการเรียนการสอน ให้รางวัลแก่ผู้มีจริยธรรมในการ ดำรงชีวิต ปฏิบัติศีล 5 สวดมนต์ได้ แบบอย่างที่ดี อัตลักษณ์แนวพุทธเช่นการดำเนินชีวิตด้านสังคมทาง พระพุทธศาสนา ผู้บริหาร ครู และนักเรียนต้องประพฤติตามหลักไตรสิกขา อย่างสม่ำเสมอ มีกิจกรรม พัฒนาจิตใจต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างวิถีพุทธที่ดีแก่ผู้เรียน ปฏิบัติตนโดยยึดหลักไตรสิกขา

4) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ

มีกิจกรรม วันพระอาชีวะพึงธรรม สนับสนุนการทำโครงการกิจกรรมวิถีพุทธนำหลักธรรมไปพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนนักศึกษาทำกิจกรรมทางศาสนาในหมู่บ้านหรือชุมชนปฏิบัติธรรม สวดมนต์ก่อนเรียน เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนทางพุทธศาสนา โรงเรียนควรมีแผนและกิจกรรมที่ส่งเสริมวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง มีสถานที่ที่เอื้อต่อการสวดมนต์/นั่งสมาธิ ทำบุญอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ถอดบทเรียนวิถีพุทธมาจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์จริง

5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ

มีกิจกรรมสวดมนต์ตอนเช้าแถว สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ ทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ สวดมนต์ หยุดทำบุญ สวดมนต์,ปฏิบัติธรรม เข้าร่วมฟังการบรรยายของพระสงฆ์ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมในวันพระเป็นประจำและต่อเนื่อง สวดมนต์หมู่

ประเด็น : ปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ประกอบด้วย 5 ด้าน มีข้อเสนอดังนี้

1) ด้านกายภาพ

ทำข้อตกลงร่วมกัน สภาพแวดล้อมไม่เอื้อ ไม่เรียบร้อย มีวัดอุทิศพระแต่ไม่ได้รับการดูแลงบประมาณที่มีจำกัดและไม่เพียงพอ ขาดห้องปฏิบัติธรรม

2) ด้านการเรียนการสอน

เพิ่มในกิจกรรมการเรียน ไม่บูรณาการเนื้อหาดุสิตา เวลาทุ่มเทน้อยไป ยังไม่ได้ดำเนินการตามแผน ครูยังไม่เข้าใจวิธีการในการบูรณาการแนวทางวิถีพุทธในรายวิชา ครูขาดความเข้าใจในการบูรณาการคุณธรรม จริตธรรม แทรกเข้าไปในการสอนเด็กนักเรียน

3) ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน

สร้างข้อกำหนดร่วมกัน ขาดวิสัยทัศน์ด้านวิถีพุทธ ช่องว่างห่างกัน ไม่ได้สอดแทรกให้เห็นชัดเจน ในด้านการปฏิบัติ เจตคติต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน ที่ต้องแข่งขันและความเร่งด่วน ถ้าผู้อำนวยการมี Mindset ขับเคลื่อนจริงจึงงานไปได้

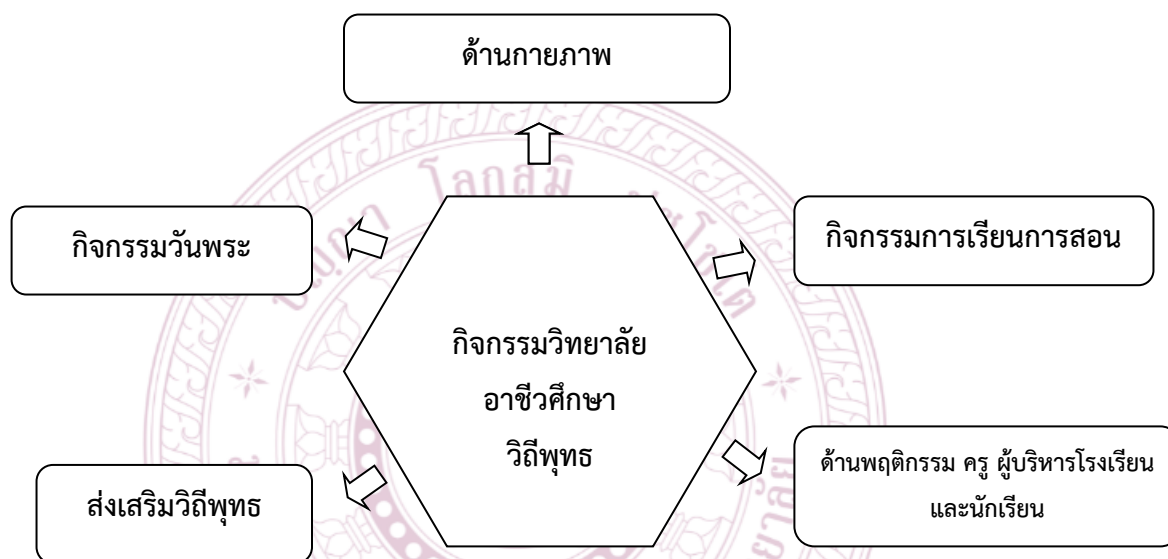
4) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ

สร้างนวัตกรรมวิถีพุทธ บุคลากรขาดการมีส่วนร่วม ขาดความร่วมมือเท่าที่ควร เป็นเพียงโฆษณา แต่ไม่เน้นความเข้าใจ นโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการพัฒนาจิตครู นักเรียน

5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ

ทำบุญตักบาตร ไม่สร้างความตระหนักในกิจกรรมเกี่ยวกับวันพระ เวลาร้อย มีอาหารทำบุญมากเกินไป ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมอื่นๆ สวดมนต์ นั่งสมาธิทุกวันพระ

ประเด็น : ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้ เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ชีวิต
วิถีใหม่ ประกอบด้วย 5 ด้าน มีข้อเสนอ ดังนี้

แผนภาพที่ 4.1 กิจกรรมวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ

ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2565

1) ด้านกายภาพ

ปรับปรุงภูมิทัศน์ของวิทยาลัยให้สวยงาม สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ และการสร้างบรรยากาศในด้านวิถีพุทธ หมู่บ้าน/ชุมชน ได้มีส่วนร่วมสถานศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธ แนะนำส่งเสริมสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติ หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณ วิทยาลัยสะอาด มีป้าย วิถีพุทธ ไตรสิกขา ป้ายจรรยาบรรณจิตใจคน จัดสถานที่เหมาะสม

2) ด้านการเรียนการสอน

จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจัดวิชาพุทธศาสนา/หน้าที่พลเมืองลงในหลักสูตรทุกช่วงชั้น ควรสร้างความเข้าใจให้กับคณะครูผู้สอน ครูและนักเรียน นักศึกษา ทำกิจกรรมส่งเสริมอาชีวศึกษาวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง ใฝ่ความรู้ ดำเนินการก่อนและหลังเรียน จัด

ฝึกอบรมให้ความรู้กับครู มีการกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนนั่งสมาธิก่อนเข้าสู่บทเรียนทุกรายวิชา เน้นย้ำบ่อยๆ โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

3) ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน

ประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องมีวิสัยทัศน์ต่อวิถีพุทธ ใฝ่พระ สวตมณต์ ผูกจิตภาวนาอย่างต่อเนื่อง สานสัมพันธ์ เป็นแบบอย่างในเชิงปฏิบัติ จัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การซึมซับและเป็นกิจวัตร ครูต้องเป็นแบบอย่างความพอเพียง ความเป็นพุทธมามกะที่ดี ทำให้เป็นวัฒนธรรมของวิทยาลัย

4) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ

สนับสนุนให้ทำกิจกรรม สนับสนุนกิจกรรมทุกอย่างเกี่ยวกับวิถีพุทธ ครู นักเรียนนักศึกษา และผู้ปกครอง ใฝ่พระสวตมณต์ ผูกจิตภาวนาร่วมกัน ส่งเสริมธรรม ช่วยแนะนำส่งต่อกันด้านความเข้าใจ จัดทำแผนงานโครงการ กิจกรรม ที่ส่งเสริมวิถีพุทธ ผู้บริหารใส่ใจ และให้กำลังใจแก่ครูผู้ดูแลโครงการสถานศึกษาวิถีพุทธ กำหนดอัตลักษณ์วิถีพุทธของวิทยาลัย เพื่อให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักศึกษา ยึดถือปฏิบัติ

5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ

มีการจัดกิจกรรมทำบุญภายในวิทยาลัย สร้างความตระหนักให้กับบุคลากรทั้งระบบเกี่ยวกับวันพระหรือวันธรรมสวนะ สร้างกิจกรรมทำบุญ ตักบาตร ใฝ่พระ สวตมณต์ ผูกจิตภาวนาอย่างต่อเนื่อง เน้นคุณธรรม ปรับวิธีการทำบุญควรมีการจัดทำแผนงานและปฏิทิน ควรมีกิจกรรมที่พัฒนาจิต เช่น สวตมณต์ ฟังธรรมะ ปฏิบัติตามหลัก “บวร”

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

คณะผู้วิจัย ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้งที่เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระราชทาน และวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อให้เห็นประเด็นของการเสนอแนะไปสู่การสร้างนวัตกรรมร่วมกัน โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เป็นภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้ง 3 แห่งได้แก่ 1) วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉวี จังหวัดศรีสะเกษ 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่อาชีววิถีพุทธต้นแบบ โดยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาดังกล่าวตามประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ ควรจะสร้างนวัตกรรมอย่างไร เพื่อที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างเครือข่าย

เป็นที่ทราบแล้วว่านวัตกรรมหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่โดยการคิดค้นของมนุษย์เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ด้วยกัน สำหรับนวัตกรรมในการสร้างเครือข่าย ประเด็นที่สำคัญสำหรับการสร้างเครือข่ายนั้น เบื้องต้นต้องเกิดจากการเปิดใจที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น เครือข่ายถือว่าเป็นส่วนสำคัญมาก ๆ ที่จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนงานการจัดการอาชีวศึกษาวិถีพุทธ อันจะเป็นการตอบสนองการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่¹

นวัตกรรมที่สำคัญเลยนั้น อย่าเพิ่งมุ่งประเด็นไปในเรื่องของเทคโนโลยี หรือสิ่งประดิษฐ์ เพราะก่อนที่จะเกิดนวัตกรรมได้นั้น Mindset ของผู้บริหารเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอันดับแรก² เพราะเมื่อผู้บริหารวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน จะต้องให้ความสำคัญ และตระหนักรู้ว่าประโยชน์ที่จะได้รับต่อการสร้างเครือข่ายอาชีวศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งองค์กรและระดับปัจเจกบุคคล

ประเด็นที่ 2 รูปแบบของนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ นั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญนั่นคือ การวางแผนร่วมกัน³ และจะต้องมีการดำเนินงานภายใต้กระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยใช้ทฤษฎีระบบเข้ามาเกี่ยวข้องคือ PDCA

ประเด็นที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายนั้น ย่อมจะมีเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ก่อนอื่นต้องนำข้อมูลที่เป็นจริงมาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษานั้น ไม่ได้มีบริบทที่เหมือนกัน จริงอยู่ว่าเป้าหมายของการพัฒนาการเรียนรู้นั้น จะมีมาตรฐานกลางในการวางกรอบการจัดการศึกษา แต่บริบทที่เป็นสภาพของสถาบันการศึกษาก็มีความแตกต่างกัน เช่น เป็นวิทยาลัยของรัฐ และเอกชน ฉะนั้น ปัญหาอุปสรรคแรกเลยนั่นคือ ความแตกต่างทางด้านนโยบายของการสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษาเมโทร จังหวัดเชียงใหม่ นั้นถือว่า ผู้เรียนมีความหลากหลาย เช่นการนับถือศาสนา ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ

¹ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

²ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

³ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

แล้ว เพราะจะต้องเคารพต่อความหลากหลายทางด้านพหุวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ⁴ แต่สิ่งที่สำคัญจะ
 ทำอย่างไร ให้เกิดความสมดุลระหว่างผู้เรียน และจุดเน้นองค์กร เช่น ไม่ยึดติดต่อคำจำกัด ความ เช่น วิถี
 พุทธ อาจจะเป็นคำกลาง ๆ ให้ไม่เกิดความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละศาสนา⁵ โดยจะต้องมาออกแบบ
 นวัตกรรมดังกล่าวร่วมกัน

ประเด็นที่ 4 กระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา
 วิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ควรจัดให้มีการอบรมของสถาบันเครือข่าย

การถ่ายทอดนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษานั้น เมื่อร่วมกัน
 ออกแบบนวัตกรรม จะรูปแบบใดก็ตามที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีส่วนร่วมต่อการออกแบบร่วม ความ
 เห็นชอบร่วมกัน และต้องสร้างบุคลากรทางด้านเครือข่าย หรือผู้รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่
 เป็นมาตรฐานเดียวกัน จะต้องจัดให้มีการอบรมสถาบันเครือข่าย⁶

ประเด็นที่ 5 นวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศ
 สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เชื่อมโยงไปสู่กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถี
 พุทธที่เป็นเลิศได้

นวัตกรรมจะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในหลายมิติ
 เพราะนอกจากจะพัฒนาเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งแล้ว จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านพัฒนาผู้เรียน
 ไปด้วย เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมคิดร่วมสร้างในระบบของนวัตกรรมนั้น เช่น เมื่อจะจัดการเครือข่ายด้วย
 นวัตกรรม โดยนำ Metaverse เข้ามาเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงทุกส่วนเข้าด้วยกัน⁷ ทั้งนี้ จะต้องเริ่ม
 จากการวางแผนและออกแบบร่วมกันว่าจะมีรูปแบบอย่างไร เพื่อที่จะเป็นสื่อกลางในการสร้างมาตรฐาน
 กลางการเรียนรู้ ซึ่งแต่เดิมนั้น นวัตกรรมของการสร้างเครือข่ายที่ทางสำนักงานพระสอนศีลธรรม
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในฐานะเป็นหน่วยงานกลาง ได้สร้างเครือข่ายความเชื่อมโยง
 เป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว หากแต่จะยกระดับจากเดิมและเกิดการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องที่มี นวัตกรรม
 เป็นสื่อกลางระหว่าง วิทยาลัยเครือข่ายก็ถือว่าเป็นกลไกสำคัญ⁸

⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10

พฤษภาคม 2565

⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10

พฤษภาคม 2565

⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

ประเด็น : การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศ สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

แนวคิด ฐานความรู้ หรือองค์ความรู้ การคิดและพัฒนาองค์ความรู้

เริ่มจากการถูกชักชวน ปลุกกระตม จากการให้ความรู้และเข้าใจจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ได้ดำเนินการอาชีวศึกษาวิถีพุทธ นั่นคือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉวีศรีสะเกษ โดยคุณแม่ชีระเปียบ ได้ชักนำให้เข้าร่วม⁹ จากนั้นก็เกิดจากการเรียนรู้ และได้พัฒนาองค์ความรู้ โดยได้มีโอกาสเข้าอบรมผู้ตรวจประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ จึงทำให้เข้าใจหัวใจสำคัญของ สถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธมากขึ้น

กรอบนโยบาย และมีวิสัยทัศน์ เพื่อสร้างให้ครูตระหนัก หรือให้ครูให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษา ผู้บริหารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องนำและทำให้ดู เริ่มจากผู้นำก่อนและใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจ กับคณะครู แรก ๆ อาจจะยังไม่ทราบแต่เมื่อได้มีนโยบายของวิทยาลัยที่ชัดเจนแล้วคณะครูทุกคนก็ให้การสนับสนุน

สื่อหลักรูปแบบหลักหรือรูปแบบการจัดการเรียนเกี่ยวกับองค์ประกอบว่ามีการพัฒนาให้เป็นต้นแบบ และวิธีการและขั้นตอนในการพัฒนาต้นแบบให้ไปสู่รูปแบบการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศ การจัดการการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศ มีกรอบและรูปขั้นตอนตามตัวชี้วัดแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ พ.ศ. 2528 แบ่งเป็น 5 ด้าน รวม 29 ประการ เมื่อดำเนินการแล้วสามารถที่จะตรวจเช็คได้เอง เพื่อนำไปสู่การสร้างมาตรฐานตามตัวชี้วัด หรือหากจะกล่าวว่าเมื่อตั้งใจที่จะทำวิทยาลัยให้เป็นวิถีพุทธ จะต้องทำการสำรวจตัวเอง เช่นการประเมิน SAR เบื้องต้นก่อน¹⁰ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการตามตัวชี้วัด จะแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ชัดขึ้น สำหรับการยกระดับนั้น ที่ผ่านมาวิทยาลัยได้ปฏิบัติโดยใช้ตนเองเป็นฐานก่อน และสถานศึกษาได้จัดทำรายงานประจำปี และมีการเผยแพร่กิจกรรมสำคัญ ๆ ทางด้านพระพุทธศาสนา ที่แสดงให้เห็นความเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ โดยเผยแพร่ผ่าน page และ YouTube เพื่อเป็นการรายงานกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นความภาคภูมิใจของวิทยาลัย

คณะผู้วิจัย ได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) โดยได้เชิญตัวแทนเครือข่ายวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ ผู้เกี่ยวข้องกัวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นักวิชาการทางด้านดิจิทัลและมัลติมีเดีย

⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการอาชีวศึกษาจุลฉวีศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2565

¹⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยวิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 เมษายน

กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 10 รูป/คน โดยกิจกรรมการสนทนากลุ่มนั้น ได้ดำเนินการสนทนาตามประเด็น ดังต่อไปนี้

แนวคิด หลักการ กระบวนการ และความสัมพันธ์ของการสร้างเครือข่าย การยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ

ประเด็นที่ 1 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ มีความสำคัญสำคัญมาก เพราะการสร้างเครือข่ายจะหมายถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษาในทุกมิติทั้งสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา ครอบครัว สถาบันศาสนา ที่ผู้เรียนใช้ชีวิตอยู่ในวิถีชีวิต หรือหากจะเรียกรวมว่า “บวร” หมายถึง บ้าน วัด โรงเรียน ที่จะต้องคอยปลูกฝังค่านิยมที่ดี เพื่อการพัฒนาผู้เรียน ทั้ง Hart Skill and Soft Skill เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา¹¹ เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จะสามารถสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ในสภาวะที่ปกติสุข

ประเด็นที่ 2 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ มีแนวคิดหรือกระบวนการใดที่จะสามารถนำมาสร้างเครือข่ายให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาเกิดเครือข่าย

วิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงใหม่ ยังไม่มีอย่างแพร่หลาย เหตุที่ต้องยกประเด็นนี้ขึ้นมา ก็เพราะว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน จะต้องร่วมกันสร้างเครือข่าย เพราะหากจะแยกแยะระหว่างรัฐและเอกชนนั้น บางวิทยาลัยก็ไม่สามารถบริหารจัดการให้เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธได้ เพราะมีข้อจำกัด เช่น มีนักศึกษาต่างศาสนา ศาสนาคริสต์ และอิสลาม มากกว่า 50 % เป็นต้น อาชีวศึกษาเอกชน สำคัญมากก็ต้องงบประมาณ จะทำให้เกิดกระทบกระเทือนต่อยอดนักศึกษาที่มาเรียน หากสถาบันการศึกษาจะดำเนินการเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ ก็จะทำให้มีผลกระทบต่อผู้เรียน ฉะนั้น การจะยกระดับเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ จะต้องทำการสำรวจก่อนว่ามีกลุ่มเปราะบางอย่างไร¹²

ฉะนั้น จะต้องหาทางออกให้ชัดเจนว่าจะมุ่งเน้น ศาสนธรรม คือคำสอน หรือแนวทางการปฏิบัติที่ดี โดยไม่ต้องเน้นในประเด็นของศาสนา หากจะสร้างเครือข่าย ต้องมีรูปแบบเดียวกัน เช่นจะวางกรอบศรัทธาอย่างไรต่อผู้เรียนที่มาจากความหลากหลายของศาสนา ถ้าอยากให้เป็นรูปแบบเดียวกัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต้องมีรูปแบบที่จะพัฒนาคุณธรรมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะ

¹¹ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

¹² ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเมโทร จังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ที่เป็นพหุวัฒนธรรม จะต้องดำเนินการออกแบบให้สอดคล้อง มีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน¹³ และกระบวนการแรก คือ Social Network เพราะปัจจุบันผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้ง่าย

ประเด็นที่ 3 บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศนั้น ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีความสำคัญ เพราะผู้บริหารนั้นเป็นผู้ที่จะต้องกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การที่จะจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธนั้นผู้บริหารเป็นเสมือนเฟืองจักรสำคัญที่คอยขับเคลื่อน และที่สำคัญการทำงานในระดับองค์กร คณะครูต้องร่วมคิด ร่วมทำ ด้วยความเต็มใจถ้าไม่ให้ความสำคัญจะทำให้ลำบากต่อการสร้างเครือข่ายและในส่วนของผู้เรียนต้องเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่ต้องทำด้วยความเต็มใจ เกิดความตระหนักรู้ และได้รับผลในทางที่ดีของการจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ ในด้านวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เป็นเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนก็ต้องเสริมแรงเพื่อที่จะความร่วมมือในระดับองค์กร¹⁴

วิถีพุทธของที่มีความหลากหลาย มีเรื่องของพหุวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็น ผีและพุทธ จะต้องสามารถบูรณาการ

ประเด็นที่ 4 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ กิจกรรมสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต้องอาศัยใช้ทฤษฎีระบบ ดำเนินการ PDCA¹⁵ ซึ่งเริ่มตั้งแต่กำหนดแผนงานโครงการ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น ประดิษฐานพระพุทธรูป สร้างบรรยากาศ บูรณาการหลักพุทธธรรม ไตรสิกขา เข้าไปหลักสูตรการเรียนการสอน แผนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี วัดและประเมินผล มีผลลัพธ์ที่ดี และตรงกับ Soft Skill

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องมากมาย คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เช่น แต่งชุดขาวในวันพระเป็นประจำและต่อเนื่อง ให้ความร่วมมือกับขอนแก่น ตกแต่งรถเทียน แท้เทียน เข้าร่วมวันสำคัญ ๆ ในทางพระพุทธศาสนา ให้องค์ความรู้แก่สามเณร ภายใน ๕ วัด เช่น วัดพระธาตุ พระอารามหลวง วัดหนองแวง เป็นต้น

จังหวัดเชียงใหม่ อาชีวศึกษาเอกชนนั้นมีการรวมกันอยู่แล้ว ยังไม่ได้เป็นเครือข่ายวิถีพุทธ แต่มีความร่วมมือกับ พุทธสมาคม ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ ได้ใบพุทธมามกะบัตร ได้พัฒนาวัดในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ทุกวันวิสาขบูชา เติมนิคมเทียน แต่ไม่ได้เป็นวิถีพุทธ ถือว่าเป็นกิจกรรมสำคัญ

¹³ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา จังหวัดสงขลา

¹⁴ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

¹⁵ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชุมชน พุทธสมาคมจังหวัด อาชีวศึกษาทั้งรัฐและเอกชน ต้องรวมกันเพื่อทำแผนงานในนามเครือข่ายวิถีพุทธ¹⁶

สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา จังหวัดสงขลา ได้มีการจัดการกิจกรรมที่เป็นกลาง แยกเป็นสองส่วน ชมรมพุทธศาสนา ชมรมคริสต์ ชมรมอิสลาม และที่สำคัญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำบันทึกตกลงความร่วมมือ MOU ด้วยกันระหว่างองค์กร เป็นต้นว่า มีวัดไหนบ้างที่จะสามารถส่งพระมาทำกิจกรรมร่วมกันในวิทยาลัย เช่น โครงการสันติสุข ทำให้เป็นองค์กรสันติวิถี ต้องทะเลาะความขัดแย้งก่อนจะทำให้เกิด ทำโครงการใหญ่ก่อน แล้วมีโครงการเล็ก ๆ ออกมา¹⁷

มุ่งขับเคลื่อนวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ¹⁸ มุ่งจะทำให้เป็นวิถีพุทธทั้งจังหวัด เพราะเป็นตัวอย่างในฐานะที่เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระราชนาน ได้นำเสนอ มี Roll Model เพื่อที่จะสื่อกลางชักนำให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาก้าวเข้าไปสู่ความเป็นวิถีพุทธ

ประเด็นที่ 5 ประโยชน์จากการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถี พุทธที่เป็นเลิศ มีหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้าน แต่เป็นเป้าหมายสำคัญนั่นก็คือการมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากหลาย ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผู้ปกครอง ให้ผู้เรียนมีความ เก่ง ดี และมีความสุข สามารถที่จะต่อยอดองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา พร้อมกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์

อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธก็มีสภาพปัญหาในการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ เช่น ด้านปัญหาในการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ สำคัญที่สุดคือ Mindset เป็นส่วนที่สำคัญของการขับเคลื่อน¹⁹ สร้างภาพลักษณ์ “คุณธรรม นำความรู้ คู่คุณภาพ ประมือ สามครั้ง” บูรณะวัดร้าง เพื่อที่จะให้เกิดการรวมตัวศาสนสถานที่สำคัญ ๆ

ด้านอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ เกิดวิกฤติศรัทธา ต้องสร้างศรัทธา²⁰ ไม่ปะทะด้วยปัญญา ต้องสร้างศรัทธา ด้านสติปัญญา วัดต้องมาร่วมมือกับวัด เราต้องสร้างก่อน ต้องบวชกายก่อนแล้วบวชใจ เน้นเรื่องของศีล 5 สักหนึ่งภาคเรียน แล้วยกระดับ

¹⁶ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเมโทร จังหวัดเชียงใหม่

¹⁷ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา จังหวัดสงขลา

¹⁸ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาคลองหลวง จังหวัดมุกดาหาร

¹⁹ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเมโทร จังหวัดเชียงใหม่

²⁰ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา จังหวัดสงขลา

ขึ้น ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน ร่วมกันถือศีล 5 ในทุกวันพระ จะได้ยั่งยืน แม้จะใส่ชุดขาวแต่ไม่มีหลักปฏิบัติที่ดี จะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างไร

การที่จะให้ครูขับเคลื่อนไปกับผู้บริหาร เป็นเรื่องยาก แต่ผู้บริหารจะต้องแข็งแกร่ง เช่น ครูดีมีหลักในสถาบันการศึกษา จะต้องบังคับไม่ให้ดื่มในสถาบัน เน้นวินัยหากครูไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องลาออกจากสถาบันไป²¹

ด้านแนวทางแก้ไขในการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ ต้องไม่บังคับ แต่ต้องหาวิธีการที่ทำให้เขาเข้าใจ และบอกประโยชน์ให้ได้ ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่า ต้อง Coaching นักเรียนให้ได้ พลัง Social Media สูงมาก²²

สร้างบุคคลต้นแบบ ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ครู ผู้บริหาร นักเรียน จะก่อให้เกิดเครือข่ายเองโดยอัตโนมัติ มาเร็ว และต้องร่วมกันวางแผน ใส่กิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง และอาจมีการแข่งขันสร้างรางวัล Award ในด้านต่าง ๆ เปิดพื้นที่เสมือนจริง Metaverse เช่น สร้างวัด พุทธ ธรรมะ สร้างอาชีวศึกษา ยกธรรมะคำสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่า และหากอาชีวศึกษาทำโรงเรียนต้นแบบ ให้ข้อคิดมุมมอง โดยไม่ตัดสิน เกิดช่องทางตอบปัญหา เวทีแลกเปลี่ยน ความคิด ความรู้ ใครมีปัญหาสามารถพูดคุยกันได้

ซึ่งที่ผ่านมาการสร้างเครือข่ายมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างอยู่แล้ว เช่น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน แต่จะยกระดับ และให้ทุกคนมีส่วนร่วม²³ ต้องร่วมกันสร้าง Model ขึ้นมา แล้วพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ก็จะดำเนินการไปได้ต่อ เพราะถือว่าเป็นหน่วยงานของมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบโดยตรง

หากมีการประกวดวัด ใน Metaverse อยากทราบจินตนาการนักเรียนนักศึกษา เราจะเห็นชัดเจน และการสร้าง Platform เช่น มีที่อ้อยที่ผัดมา ตอบคำถาม สนทนากันได้ วิถีพุทธวิถีธรรม มาจัดการปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ จะทำให้น่าสนใจ คือ สร้าง Community Zone²⁴ หากผู้ที่มีความสำเร็จในตลาดออนไลน์ สร้างบุคคลต้นแบบ โพสต์คำถามวันละสองคำคม

²¹ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

²² นักวิชาการทางด้านดิจิทัลและมัลติมีเดีย โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม

²³ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ

²⁴ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเมโทร จังหวัดเชียงใหม่

เข้าไปหากลุ่มนักเรียน และหาแหล่งโชว์ของให้เขา เพราะเด็กเล่น tiktok Instagram facebook อาศัยช่องทางเหล่านี้ให้เขามีส่วนร่วมในการให้มุมมองของคนยุคใหม่ที่อยากให้ วัด หรือ พระพุทธศาสนา ในมุมมองของเขาเป็นอย่างไร หาบุคคลต้นแบบให้ได้²⁵

การสร้างบุคคลต้นแบบ อยากให้สร้างเป็นแอนิเมชัน ไม่อยากให้เป็นบุคคล เพราะจะไม่น่าเชื่อถือ แต่อยากให้บุคคลตัวอย่างเป็นแบบการ์ตูน AWATAR เช่น สามเณร แล้วเป็นตัวแทนในการสนทนา สอบถามในทุก ๆ เรื่องราวที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน²⁶ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยพอจะสรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ และจะต้องอาศัยหน่วยงานที่คอยประสานงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการสร้างเครือข่ายคือ สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อนึ่ง การสร้างเครือข่ายที่เป็นนวัตกรรมสำคัญเลยนั้นคือ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วย ได้แก่ Metaverse จะทำให้เกิดการสร้างสภาพแวดล้อมของโลกแห่งความจริงและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน จนกลายเป็น “ชุมชนโลกเสมือนจริง” ทั้งนี้อยู่ในขั้นตอนการดำเนินการออกแบบร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เป็นเครือข่าย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

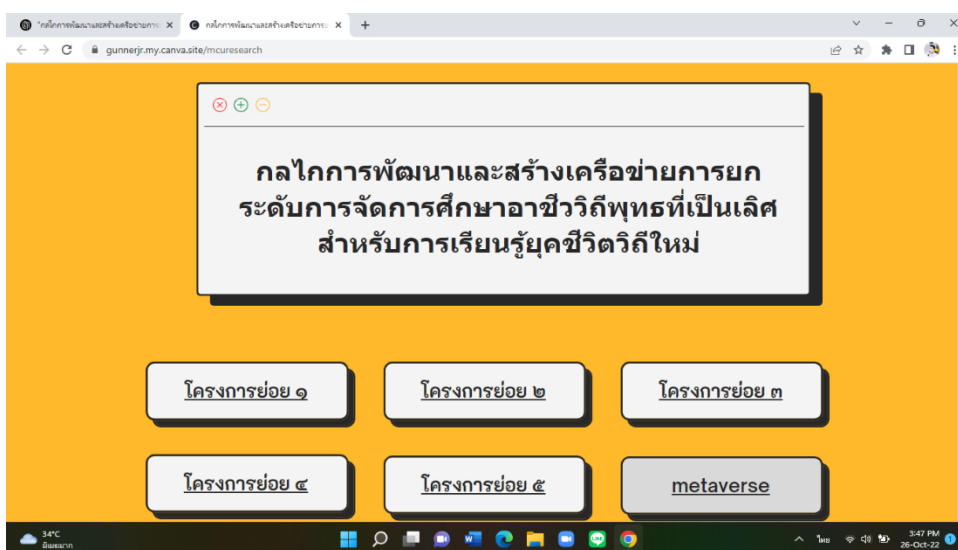
ในส่วนของการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่นั้น ทางคณะผู้วิจัย ได้นำ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วย ได้แก่ Metaverse จะทำให้เกิดการสร้างสภาพแวดล้อมของโลกแห่งความจริงและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน จนกลายเป็น “ชุมชนโลกเสมือนจริง” ซึ่งกลไกและขั้นตอนของการดำเนินงาน คือ คณะผู้วิจัย ได้ประสานงานสถาบันการศึกษา ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ 1) วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉวี จังหวัดศรีสะเกษ 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่อาชีววิถีพุทธต้นแบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้เรื่อง Metaverse ให้กับนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเป็นฐานการสร้างสถาบันการศึกษาออนไลน์ และให้นักศึกษา

²⁵ นักวิชาการทางด้านดิจิทัลและมัลติมีเดีย โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม

²⁶ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา จังหวัดสงขลา

และผู้เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการสร้างสถาบันของตนเองตามจินตนาการ โดยอาศัยกรอบของสถาบัน อาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทานเป็นฐานของการสร้างงาน

โดยในเบื้องต้นได้วางกรอบของการสร้าง Metaverse คือ กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่าย การยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ และได้ทำ Link Website ดังนี้ <https://gunnerjr.my.canva.site/mcuresearch> โดยแต่ละวิทยาลัยสามารถที่จะสร้าง และออกแบบตามกรอบ สภาพการบริหารจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิต วิถีใหม่

ภาพที่ 4.2 กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่าย

ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2565

โดยมีรายละเอียดทั้งด้านกายภาพและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทาง โรงเรียนวิถีพุทธฯ กำหนด เป็นต้นว่า ด้านกายภาพ 7 ประการ ประกอบด้วย 1) มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ 2) มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน 3) มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน 4) มีพระพุทธรูปศาสนสุภาษิต วาทีธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ 5) มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น 6) มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม 7) ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่

ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และ กิจกรรมประจำวันพระ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ใส่เสื้อขาวทุกคน 2) ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ 3) รับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อกลางวัน 4) สวดมนต์แปล

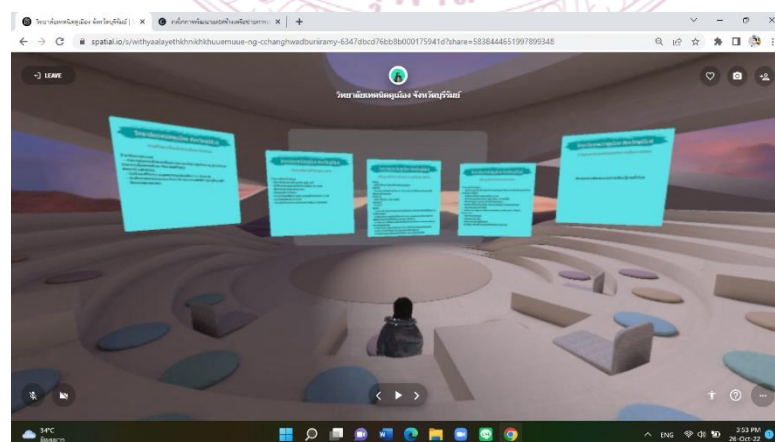
ผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมตามกรอบแห่งโรงเรียนวิถีพุทธฯ นั้น ทางสถาบันอาชีวศึกษาแต่ละแห่งสามารถที่จะนำข้อมูลที่โดดเด่นของแต่ละแห่งมานำเสนอ โดยให้นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ออกแบบและนำเสนอผลงานของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม

ภาพที่ 4.3 Link Website กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่าย

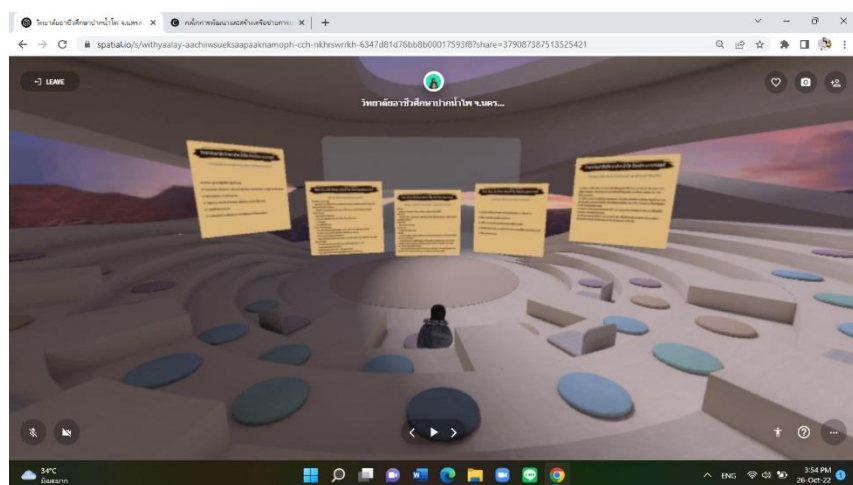
ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2565

ซึ่งการดำเนินการสร้างเครือข่ายดังกล่าว วัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันจะทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยในแต่ละสถาบันย่อมจะมีจุดเด่นที่แตกต่างกันทั้งนี้เกิดจากบริบททางสังคมที่มีความแตกต่าง

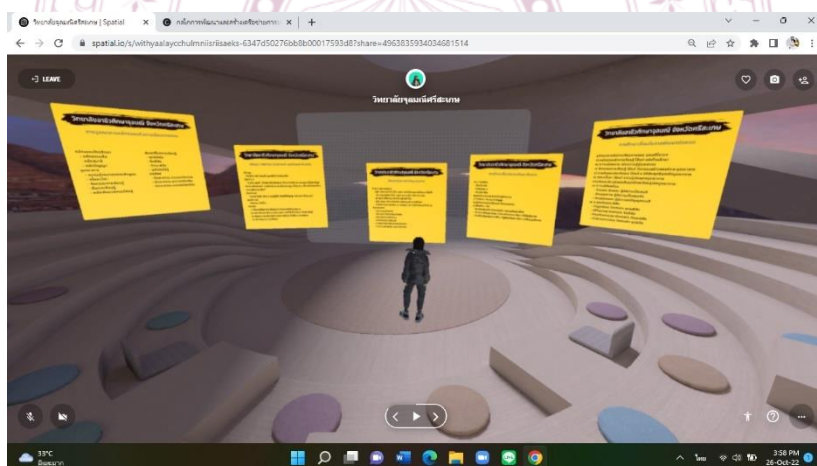

ภาพที่ 4.4 วิทยาลัยอาชีวศึกษาคุณเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2565

ภาพที่ 4.5 วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์
ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2565

ภาพที่ 4.6 วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลมนี จังหวัดศรีสะเกษ
ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2565

ห้อง Metaverse ที่เป็นเวทีของการสร้างเครือข่ายทั้ง 3 สถาบัน นั้น จะเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ของตนเองบนข้อมูลพื้นฐานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคลากรของแต่ละสถาบันต้องการนำเสนอ ซึ่งโดยย่อประกอบด้วยประวัติความเป็นมา และอัตลักษณ์ของสถาบัน ดังต่อไปนี้

วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง เป็นสถานศึกษาประเภท วิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งวิทยาลัยเทคนิคคูเมือง เป็นสถานศึกษาวิถีพุทธ ที่มีหลักการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสนา โดยมีบรรยากาศสงบเงียบ เรียบง่าย ร่มรื่น สะอาด มีระเบียบ ปลอดภัย สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีการปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ สถานศึกษา วิถีพุทธจะมีลักษณะก่อเกิดและใกล้ชิดกับชุมชน โดยโรงเรียนจะมีการร่วมมือกับบ้านวัด และสถาบันต่างๆ ในชุมชนที่จะพัฒนาทั้งนักเรียนและสังคมตามหลักธรรมในพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน

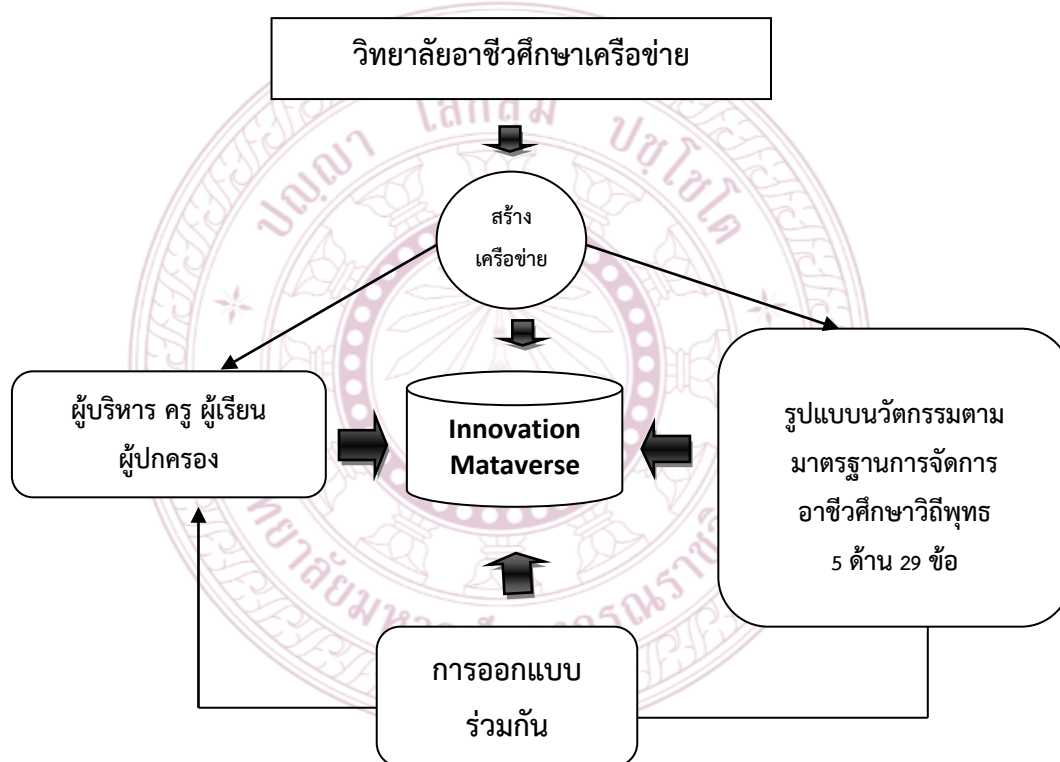
วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ ยึดหลัก ธรรมะสู่การปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ โดยผู้ใดอยากจะมีสัมผัสมงคลคือมรรคผล นิพพานจำเป็นต้องเป็นผู้ ปฏิบัติ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ คือสุปะฏิปันโน อสุปะฏิปันโน ญายะปะฏิปันโน สามิจิปะฏิปันโน ปฏิบัติดี ก็คือปฏิบัติเต็มร้อย เต็มที่ ถ้าเป็นนักเรียนก็ไม่ขาดเรียน ไม่ขาดส่งการบ้านทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายให้ทำ และสอบทุกครั้งก็สอบได้ที่ 1 เรียกว่าปฏิบัติดี ปฏิบัติอย่างเต็มที่ตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นจนหลับ ไม่มีเวลาใดที่ไม่ปฏิบัติไม่ว่ากำลังทำการกิจการงานอะไรก็ตาม ก็ปฏิบัติควบคู่กับการทำการงานเหล่านั้น

วิทยาลัยเชื่อว่าคุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้างผู้เรียน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม สภาพคุณงามความดีและความถูกต้องซึ่งบุคคลควรยึดมั่นไว้เป็นหลักการในการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยม ทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่าคุณธรรม คือ จริยธรรมที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น การเป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ และมีความรับผิดชอบ และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ และอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างปกติสุข

วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉิมบุรีสระเกษ ได้ดำเนินการจัดการบริหารการศึกษา วิชาการงาน อาชีพ และคุณธรรมจริยธรรม แก่เด็กและเยาวชน เป็นวิทยาลัยประเภทอาชีวศึกษาแนววิถีพุทธ เน้นให้ ผู้เรียนมีสติ มีสมาธิ มีปัญญา นำไปพัฒนาทักษะวิชาการงานอาชีพด้วยคุณธรรม ดำรงชีวิตในสังคมอย่าง ถูกวิธี จึงได้รับพิจารณาคัดเลือกให้เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทาน เมื่อปี 2560 ปัจจุบันมี นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 1,200 คน (หนึ่งพัน สองร้อยคน) แนวทางการขับเคลื่อน น้อมนำหลักพุทธธรรมเข้าไปบูรณาการกับหลักสูตรการจัดการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักถึงคุณค่าของการดำเนินชีวิต ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา อย่างเป็นวิถีชีวิต ตลอดจนมีทักษะวิชาชีพควบคู่กับทักษะชีวิตที่มีพุทธธรรมเป็นฐาน เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมรอบด้านทั้งพฤติกรรม จิตใจ ปัญญา ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

โดยข้อมูลพื้นฐานข้างต้น สามารถผู้ชมสามารถเข้าชมได้บน Link Website ดังนี้ <https://gunnerjr.my.canva.site/mcuresearch> ในขณะเดียวกันในห้อง Metaverse ได้นำกรอบแห่งการวิจัย ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่องกลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ มาแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องและความเป็นมาของการวิจัย อันจะนำไปสู่การเผยแพร่และการนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป

4.5 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 4.6 องค์ความรู้จากการวิจัย

ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2565

จากองค์ความรู้ที่ได้สรุปในโครงการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ จะเห็นได้ว่ากลไกการสร้างเครือข่ายโรงเรียนวิถิพุทธนั้น จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นส่วนของสถาบันการศึกษา โดยคณะผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักศึกษา ต้องมีความเข้าใจทิศทางการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ภายในองค์กร

เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันมีมาตรฐานในกรอบ ที่เป็นรูปแบบตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา วิทยาลัยฯ รายละเอียดทั้ง 5 ด้าน รวม 29 ข้อ ดังได้นำเสนอในรายละเอียดข้างต้น สู่การร่วมการจัดการหรือ การออกแบบ Creative ร่วมกัน โดยอาศัยฐานของนวัตกรรม ซึ่งตัวนวัตกรรมนั้น หมายถึง กลไกหรือ กระบวนการส่วนหนึ่ง และส่วนที่สำคัญอันเป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งคนทุกกลุ่มสามารถเรียนรู้และ เข้าถึง โดยเฉพาะกลุ่มของนักศึกษา จะเป็นที่น่าสนใจนั่นคือ Metaverse โลกเสมือนจริง แต่ทั้งนี้ต้องเกิด จากการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการนำเสนอ โดยอาศัยฐานของโรงเรียนวิทยาลัยฯ

ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญนอกเหนือจากนวัตกรรมสมัยใหม่ ที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงในการสร้างเครือข่าย โรงเรียนวิทยาลัยฯ แล้วนั้น ปัจจัยสำคัญอันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนนั่นคือการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ และ น้อมนำในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในสถาบันการศึกษาและวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน จึงจะ สามารถตอบโจทย์ได้ชัดว่า กระบวนการการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิทยาลัยฯ ที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ นั้น จะสามารถนำพาเครือข่ายแม้นโลกเสมือนจริง และในโลก ของความเป็นจริงในสังคมแห่งการศึกษายุคปัจจุบัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หลักการของการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นการยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยงานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัย ได้ทำการสำรวจพื้นที่ โดยทำการสำรวจวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ จำนวน 3 แห่ง จากเครื่องมือแบบสำรวจ (Sue way) และได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อให้ได้ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ 2) นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ 3) การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัด

การศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า ที่เป็นเกณฑ์แสดงถึงการยกระดับการจัดการศึกษานั้น มีทั้งหมด 5 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรม ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ซึ่งในแต่ละด้าน โดยภาพรวมดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ 7 ประการ ประกอบด้วย 1) มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ 2) มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน 3) มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน 4) มีพระพุทธรูปศาสนสุภาษิต วาθεธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ 5) มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น 6) มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม 7) ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่

2. ด้านการเรียนการสอน 5 ประการ ได้แก่ 1) บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า บ่าย ทั้งครู และ นักเรียน 2) บูรณาการวิถีพุทธ ทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3) ครู พานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 4) ครู ผู้บริหาร และ นักเรียน ทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ 5) ครู ผู้บริหาร และ นักเรียนทุกคน เข้า ค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน 5 ประการ ประกอบด้วย 1) รักษาศีล 5 2) ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม 3) ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ไม่ ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ 4) ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และ สิ่งของ 5) มีนิสัยใฝ่รู้ สู้งาน

4. ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน 2) ไม่ดู ด่า นักเรียน 3) ชื่นชมคุณความดี หน้าเสาธงทุกวัน 4) โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่นความรู้สึกที่ได้ทำ ความดี 5) ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี 6) ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ธรรม ศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย 7) บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง 8) มีพระมาสอนอย่าง สม่ำเสมอ

5. ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ใส่เสื้อขาวทุกคน 2) ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ 3) รับประทานอาหารมังสวิรัตในมื้อกลางวัน 4) สวดมนต์แปล โดยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

จากผลการสำรวจโดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ตอบแบบสำรวจ ได้ดำเนินการ ในกิจกรรมแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป บางกิจกรรมสามารถทำได้ตลอดเวลาในวิทยาลัย บางกิจกรรม อยู่ในบางช่วงของการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัย และบางวิทยาลัยไม่สามารถดำเนินการจัดการตาม ตัวชี้วัดของโรงเรียนอาชีวศึกษาวิถีพุทธทั้งหมด 29 ข้อ

ประเด็น : ความต้องการในการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถี ใหม่ ประกอบด้วย 5 ด้าน มีข้อเสนอดังนี้

1) ด้านกายภาพ สร้างบรรยากาศในวิทยาลัยให้สะอาด ร่มรื่น สร้างวัฒนธรรมให้กับบุคลากรโดย การ ยิ้ม ไหว้ ทักทาย มีหลักธรรมติดตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในวิทยาลัย มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต ภายใน วิทยาลัย บุคลากรมีความสุขกายสบายใจ มีการดำเนินชีวิตและสภาพแวดล้อมสอดคล้องกับหลักการทาง พระพุทธศาสนา เช่น กิจกรรมและศาสนพิธี หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณในการจัดเตรียม ด้านกายภาพ วิทยาลัยสะอาด มีความอ่อนน้อม อ่อนโยน จัดสถานที่ บรรยากาศให้เป็นรมณียสถาน

2) ด้านการเรียนการสอน นักเรียน นักศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สร้างข้อกำหนด ร่วมกัน ควรจัดวิชาพระพุทธศาสนาลงในแผนการเรียนทุกปี บูรณาการแผนการจัดการเรียนการสอนโดย ประยุกต์ไตรสิกขา ครู นักเรียน นักศึกษา ไหว้พระ สวดมนต์ ก่อนเรียน ปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ

เพิ่มพูนความรู้ บูรณาการกับการเรียนการสอนทุกรายวิชา ควรบูรณาหลักไตรสิกขาเข้าทุกรายวิชา มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในกระบวนการเรียนการสอน ให้บูรณาการกับหลักธรรม พัฒนาหลักสูตรในวิชาชีพแต่ละสาขาวิชา

3) ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน มีเมตตากรุณา ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการเรียนการสอน ให้รางวัลแก่ผู้มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต ปฏิบัติศีล 5 สวดมนต์ได้ แบบอย่างที่ดี อัตลักษณ์แนวพุทธ เช่น การดำเนินชีวิตด้านสังคมทางพระพุทธศาสนา ผู้บริหาร ครู และนักเรียนต้องประพฤติตามหลักไตรสิกขา อย่างสม่ำเสมอ มีกิจกรรม พัฒนาจิตต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างวิถีพุทธที่ดีแก่ผู้เรียน ปฏิบัติตนโดยยึดหลักไตรสิกขา

4) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ มีกิจกรรม วันพระอาชีวะพึงธรรม สนับสนุนการทำโครงการกิจกรรม วิถีพุทธนำหลักธรรมไปพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนนักศึกษาทำกิจกรรมทางศาสนาในหมู่บ้านหรือชุมชนปฏิบัติธรรม สวดมนต์ก่อนเรียน เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนควรมีแผนและกิจกรรมที่ส่งเสริมวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง มีสถานที่ที่เอื้อต่อการสวดมนต์/นั่งสมาธิ ทำบุญอย่างต่อเนื่องมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ถอดบทเรียนวิถีพุทธมาจัดกิจกรรม เพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์จริง

5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ มีกิจกรรมสวดมนต์ตอนเช้าแถว สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ ทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ สวดมนต์ หยุดทำบุญ สวดมนต์,ปฏิบัติธรรม เข้าร่วมฟังการบรรยายของ พระสงฆ์ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมในวันพระเป็นประจำและต่อเนื่อง สวดมนต์หมู่

ประเด็น : ปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ประกอบด้วย 5 ด้าน มีข้อเสนอดังนี้

1) ด้านกายภาพ ทำข้อตกลงร่วมกัน สภาพแวดล้อมไม่เอื้อ ไม่เรียบร้อย มีวัดอุองค์พระแต่ไม่ได้รับการดูแลงบประมาณที่มีจำกัดและไม่เพียงพอ ขาดห้องปฏิบัติธรรม

2) ด้านการเรียนการสอน เพิ่มในกิจกรรมการเรียน ไม่บูรณาการไตรสิกขา เวลาทุ่มเทน้อยไป ยังไม่ได้ดำเนินการตามแผนครูยังไม่เข้าใจวิธีการในการบูรณาการแนวทางวิถีพุทธในรายวิชา ครูขาดความเข้าใจในการบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรม แทรกเข้าไปในการสอนเด็กนักเรียน

3) ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียนสร้างข้อกำหนดร่วมกัน ขาดวิสัยทัศน์ด้านวิถีพุทธ ช่องว่างห่างกัน ไม่ได้สอดแทรกให้เห็นชัดเจนในด้านการปฏิบัติ เจตคติต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน ที่ต้องแข่งขันและความเร่งด่วน ถ้าผู้อำนวยการมี Mindset ขับเคลื่อนจริงจึงงานไปได้

4) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ สร้างนวัตกรรมวิถีพุทธ บุคลากรขาดการมีส่วนร่วม ขาดความร่วมมือเท่าที่ควร เป็นเพียงโฆษณาแต่ไม่เน้นความเข้าใจ นโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการพัฒนาจิตครู นักเรียน

5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ทำบุญตักบาตร ไม่สร้างความตระหนักในกิจกรรมเกี่ยวกับวันพระ เวลาน้อย มีอาหารทำบุญมากเกินไป ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมอื่น ๆ สวดมนต์ นั่งสมาธิทุกวันพระ

5.1.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

คณะผู้วิจัย ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้งที่เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระราชทาน และวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อให้เห็นประเด็นของการเสนอแนะไปสู่การสร้างนวัตกรรมร่วมกัน โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เป็นภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้ง 3 แห่งได้แก่ 1) วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่อาชีววิถีพุทธต้นแบบ โดยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาดังกล่าวตามประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ นวัตกรรมที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างเครือข่าย ประเด็นที่สำคัญ สำหรับการสร้างเครือข่านั้น เบื้องต้นต้องเกิดจากการเปิดใจที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น เครือข่ายถือว่าเป็นส่วนสำคัญมาก ๆ ที่จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนงานการจัดการอาชีววิถีพุทธ อันจะเป็นการตอบสนองการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่¹

ทั้งนี้ นวัตกรรมที่สำคัญเลยนั้น อย่าพึ่งมุ่งประเด็นไปในเรื่องของเทคโนโลยี หรือสิ่งประดิษฐ์ เพราะก่อนที่จะเกิดนวัตกรรมได้นั้น Mindset ของผู้บริหารเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอันดับแรก² เพราะเมื่อผู้บริหารวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน จะต้องให้ความสำคัญ และตระหนักว่าประโยชน์ที่จะได้รับต่อการสร้างเครือข่ายอาชีวศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งองค์กรและระดับปัจเจกบุคคล

¹ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

²ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

ประเด็นที่ 2 รูปแบบของนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ นั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญนั่นคือ การวางแผนร่วมกัน³ และจะต้องมีการดำเนินงานภายใต้กระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยใช้ทฤษฎีระบบเข้ามาเกี่ยวข้องคือ PDCA

ประเด็นที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายนั้น ย่อมจะมีเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ก่อนอื่นต้องนำข้อมูลที่เป็นจริงมาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษานั้น ไม่ได้มีบริบทที่เหมือนกัน จริงอยู่ว่าเป้าหมายของการพัฒนาการเรียนรู้นั้น จะมีมาตรฐานกลางในการวางกรอบการจัดการศึกษา แต่บริบทที่เป็นสถานภาพของสถาบันการศึกษาก็มีความแตกต่างกัน เช่น เป็นวิทยาลัยของรัฐ และเอกชน ฉะนั้น ปัญหาอุปสรรคแรกเลยนั่นคือ ความแตกต่างทางด้านนโยบายของการสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง เพราะผู้เรียนมีความหลากหลาย เช่น การนับถือศาสนา ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิชาชีพแล้ว เพราะจะต้องเคารพต่อความหลากหลายทางด้านพหุวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ⁴ แต่สิ่งที่สำคัญจะทำอย่างไร ให้เกิดความสมดุลระหว่างผู้เรียน และจุดเน้นองค์กร เช่น ไม่ยึดติดต่อคำจำกัด ความ เช่น วิชาชีพ อาจจะเป็นคำกลาง ๆ ให้ไม่เกิดความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละศาสนา⁵ โดยจะต้องมาออกแบบนวัตกรรมดังกล่าวร่วมกัน บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพที่เป็นเลิศนั้น ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีความสำคัญ เพราะผู้บริหารนั้นเป็นผู้ที่จะต้องกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การที่จะจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพนั้นผู้บริหารเป็นเสมือนเฟืองจักรสำคัญที่คอยขับเคลื่อน และที่สำคัญการทำงานในระดับองค์กร คณะครูต้องร่วมคิด ร่วมทำ ด้วยความเต็มใจถ้าไม่ให้ความสำคัญจะทำให้ลำบากต่อการสร้างเครือข่ายและในส่วนของผู้เรียนต้องเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่จะต้องทำด้วยความเต็มใจ เกิดความตระหนักรู้ และได้รับผลในทางที่ดีของการจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิชาชีพ ในด้านวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เป็นเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนก็ต้องเสริมแรงเพื่อที่จะความร่วมมือในระดับองค์กร⁶

³ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยวิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการอาชีวศึกษาจุลฉนิ จังหวัดศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

⁶ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

ประเด็นที่ 4 กระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ควรจัดให้มีการอบรมของสถาบันเครือข่ายการถ่ายทอดนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษานั้น เมื่อร่วมกันออกแบบนวัตกรรม จะรูปแบบใดก็ตามที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีส่วนร่วมต่อการออกแบบร่วม ความเห็นชอบร่วมกัน และต้องสร้างบุคลากรทางด้านเครือข่าย หรือผู้รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จะต้องจัดให้มีการอบรมสถาบันเครือข่าย⁷ ทั้งนี้ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ แนวคิด ฐานความรู้ หรือองค์ความรู้ การคิดและพัฒนาองค์ความรู้เริ่มจากการถูกชักชวน ปลุกกระตม จากการให้ความรู้และเข้าใจจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ได้ดำเนินการอาชีวศึกษาวิธีพุทธ นั่นคือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉนิศรีสะเกษ โดยคุณแม่ชีระเบียบ ได้ชักนำให้เข้าร่วม⁸ จากนั้นก็เกิดจากการเรียนรู้ และได้พัฒนาองค์ความรู้ โดยได้มีโอกาสเข้าอบรมผู้ตรวจประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ จึงทำให้เข้าใจหัวใจสำคัญของ สถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธมากขึ้น กรอบนโยบาย และมีวิสัยทัศน์ เพื่อสร้างให้ครูตระหนัก หรือให้ครูให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษา ผู้บริหารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องนำและทำให้ดู เริ่มจากผู้นำก่อนและใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจ กับคณะครูแรก ๆ อาจจะยังไม่ทราบแต่เมื่อได้มีนโยบายของวิทยาลัยที่ชัดเจนแล้วคณะครูทุกคนก็ให้การสนับสนุน

ประเด็นที่ 5 นวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เชื่อมโยงไปสู่กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิธีพุทธที่เป็นเลิศได้ เพราะนวัตกรรมจะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในหลายมิติ เพราะนอกจากจะพัฒนาเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งแล้ว จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านพัฒนาผู้เรียนไปด้วย เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมคิดร่วมสร้างในระบบของนวัตกรรมนั้น เช่น เมื่อจะจัดการเครือข่ายด้วยนวัตกรรม โดยนำ Metaverse เข้ามาเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงทุกส่วนเข้าด้วยกัน⁹ ทั้งนี้ จะต้องเริ่มจากการวางแผนและออกแบบร่วมกันว่าจะมีรูปแบบอย่างไร เพื่อที่จะเป็นสื่อกลางในการสร้างมาตรฐานกลางการเรียนรู้ ซึ่งแต่เดิมนั้น นวัตกรรมของการสร้างเครือข่ายที่ทางสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในฐานะเป็นหน่วยงานกลาง ได้สร้างเครือข่ายความ

⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการอาชีวศึกษาจุลฉนิศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2565

⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยวิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

เชื่อมโยงเป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว หากแต่จะยกระดับจากเดิมและเกิดการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องที่มีนวัตกรรม เป็นสื่อกลางระหว่าง วิทยาลัยเครือข่ายก็ถือว่าเป็นกลไกสำคัญ¹⁰ ประเด็นที่สำคัญ สื่อหลัก รูปแบบหลักหรือรูปแบบการจัดการเรียนเกี่ยวกับองค์ประกอบว่ามีการพัฒนาให้เป็นต้นแบบ และวิธีการ และขั้นตอนในการพัฒนาด้านแบบให้ไปสู่รูปแบบการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ การจัดการการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ มีกรอบและรูปขั้นตอนตามตัวชี้วัดแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ พ.ศ. 2528 แบ่งเป็น 5 ด้าน รวม 29 ประการ เมื่อดำเนินการแล้วสามารถที่จะตรวจเช็คได้เอง เพื่อนำไปสู่การสร้างมาตรฐานตามตัวชี้วัด หรือหากจะกล่าวว่าเมื่อตั้งใจที่จะทำวิทยาลัยให้เป็นวิถีพุทธ จะต้องทำการสำรวจตัวเอง เช่นการประเมิน SAR เบื้องต้นก่อน¹¹ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการตามตัวชี้วัด จะแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ชัดขึ้น สำหรับการยกระดับนั้น ที่ผ่านมหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติโดยใช้ตนเองเป็นฐานก่อน และสถานศึกษาได้จัดทำรายงานประจำปี และมีการเผยแพร่กิจกรรมสำคัญ ๆ ทางด้านพระพุทธศาสนา ที่แสดงให้เห็นความเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ โดยเผยแพร่ผ่าน page และ YouTube เพื่อเป็นการรายงานกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นความภาคภูมิใจของวิทยาลัย

5.1.3 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ผู้วิจัยได้จัดทำสนทนากลุ่ม ได้แนวคิดการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันมาช่วยในสร้างกิจกรรมสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เทคโนโลยี ชื่อว่า Metaverse คือ การสร้างสภาพแวดล้อมของโลกแห่งความจริงและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน จนกลายเป็น "ชุมชนโลกเสมือนจริง" ที่สามารถผสานวัตถุรอบตัวและสภาพแวดล้อมให้เชื่อมต่อกันเป็นหนึ่งเดียว โดยอาศัยเทคโนโลยี AR และ VR เข้ามาช่วยเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อให้กลายเป็นพื้นที่โลกเดียวกัน

ด้านแนวทางในการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ ต้องไม่บังคับ แต่ต้องหาวิธีการที่ทำให้เขาเข้าใจ และบอกประโยชน์ให้ได้ ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่า ต้อง

¹⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการอาชีวศึกษาจุลฉวี จังหวัดศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565

¹¹ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยวิทยาลัยเทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 เมษายน

Coaching นักเรียนให้ได้ พลัง Social Media สูงมาก¹² สร้างบุคคลต้นแบบ ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ครู ผู้บริหาร นักเรียน จะก่อให้เกิดเครือข่ายเองโดยอัตโนมัติ มาเร็ว และต้องร่วมกันวางแผน ใส่กิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง และอาจมีการแข่งขันสร้างรางวัล Award ในด้านต่าง ๆ เปิดพื้นที่เสมือนจริง Metaverse เช่น สร้างวัด บูธ ธรรมะ สร้างอาชีวศึกษา ยกธรรมะคำสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่า และหาก อาชีวศึกษาทำโรงเรียนต้นแบบ ให้ข้อคิดมุมมอง โดยไม่ตัดสิน เกิดช่องทางตอบปัญหา เวทีแลกเปลี่ยน ความคิด ความรู้ ใครมีปัญหาสามารถพูดคุยกันได้ ซึ่งที่ผ่านมาการสร้างเครือข่ายมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างอยู่แล้ว เช่น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน แต่จะยกระดับ และให้ทุกคนมีส่วนร่วม¹³ ต้องร่วมกัน สร้าง Model ขึ้นมา แล้วพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ก็จะดำเนินการไปได้ต่อ เพราะถือว่าเป็นหน่วยงาน ของมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบโดยตรง หากมีการประกวดวัด ใน Metaverse อยากทราบจินตนาการ นักเรียนนักศึกษา เราจะเห็นชัดเจน และการสร้าง Platform เช่น มีพี่อ้อยพี่ผดมา ตอบคำถาม สนทนากันได้ วิถีพุทธวิถีธรรม มาจัดการปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ จะทำให้น่าสนใจ คือ สร้าง Community Zone¹⁴ หากผู้ที่มีความสำเร็จในตลาดออนไลน์ สร้างบุคคลต้นแบบ โพสต์คำถามวันละสองคำคม เข้าไป หากกลุ่มนักเรียน และหาแหล่งโชว์ของเขา เพราะเด็กเล่น tiktok Instagram facebook อาศัยช่องทาง เหล่านี้ ให้เขามีส่วนร่วมในการให้มุมมองของคนยุคใหม่ที่อยากให้ วัด หรือ พระพุทธศาสนา ในมุมมอง ของเขาเป็นอย่างไร หาบุคคลต้นแบบให้ได้¹⁵ การสร้างบุคคลต้นแบบ อยากให้สร้างเป็นแอนิเมชัน ไม่อยากให้เป็นบุคคล เพราะจะไม่ยั่งยืน แต่อยากให้บุคคลตัวอย่างเป็นแบบการ์ตูน AWATAR เช่น สามเณร แล้วเป็นตัวแทนในการสนทนา สอบถามในทุก ๆ เรื่องราวที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน¹⁶ เป็นต้น

พอจะสรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ ยุคชีวิตวิถีใหม่ นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ และจะต้องอาศัยหน่วยงานที่คอยประสานงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการสร้างเครือข่ายคือ สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อนึ่งการสร้างเครือข่ายที่เป็นนวัตกรรมสำคัญเลยนั้นคือ การนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วย ได้แก่ Metaverse จะทำให้เกิดการสร้างสภาพแวดล้อมของโลกแห่งความ

¹² นักวิชาการทางด้านดิจิทัลและมัลติมีเดีย โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม

¹³ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ

¹⁴ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเมโทร จังหวัดเชียงใหม่

¹⁵ นักวิชาการทางด้านดิจิทัลและมัลติมีเดีย โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม

¹⁶ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา จังหวัดสงขลา

จริงและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน จนกลายเป็น “ชุมชนโลกเสมือนจริง” ทั้งนี้อยู่ในขั้นตอนการดำเนินการ ออกแบบร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เป็นเครือข่าย

5.2 อภิปรายผล

การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ ยุควิถีชีวิตใหม่

5.2.1 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการ เรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สิ่งที่สำคัญจะต้องทำให้การจัดการอาชีวศึกษาฯ มีความเป็นมาตรฐานทั้ง 5 โดย ภาพรวมสามารถอภิปรายผล ได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านกายภาพ ปรับปรุงภูมิทัศน์ของวิทยาลัยให้สวยงาม สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ และการสร้างบรรยากาศในด้านวิถีพุทธ หมู่บ้าน/ชุมชน ได้มีส่วนร่วมสถานศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธ แนะนำส่งเสริมสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติ หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณ วิทยาลัยสะอาด มีป้าย วิถีพุทธ ไตรสิกขา ป้ายจรจโรจจิตใจคน จัดสถานเหมาะสม 2) ด้านการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจัดวิชาพุทธศาสนา/หน้าที่พลเมืองลงในหลักสูตรทุก ช่วงชั้น ควรสร้างความเข้าใจให้กับคณะครูผู้สอน ครูและนักเรียนนักศึกษา ทำกิจกรรมส่งเสริมอาชีวศึกษา อย่างต่อเนื่อง ใฝ่ความรู้ ดำเนินการก่อนและหลังเรียน จัดฝึกอบรมให้ความรู้กับครู มีการกำหนดให้ผู้เรียน ทุกคนนั่งสมาธิก่อนเข้าสู่บทเรียนทุกรายวิชา เน้นย้ำบ่อยๆ โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม 3) ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน ประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องมีวิสัยทัศน์ต่อวิถีพุทธ ใฝ่พระ สวตมนต์ ฝึกจิตภาวนาอย่างต่อเนื่อง สานสัมพันธ์ เป็นแบบอย่างในเชิงปฏิบัติ จัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อให้การซึมซับและเป็นกิจวัตร ครูต้องเป็นแบบอย่างความพอเพียง ความเป็นพุทธมามกะที่ดี ทำให้เป็นวัฒนธรรมของวิทยาลัย 4) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ สนับสนุนให้ทำกิจกรรม สนับสนุนกิจกรรม ทุกอย่างเกี่ยวกับวิถีพุทธ ครู นักเรียนนักศึกษา และผู้ปกครอง ใฝ่พระสวตมนต์ ฝึกจิตภาวนาร่วมกัน ส่งเสริมธรรม ช่วยแนะนำส่งต่อกันด้านความเข้าใจจัดทำแผนงานโครงการ กิจกรรม ที่ส่งเสริมวิถีพุทธ ผู้บริหารใส่ใจ และให้กำลังใจแก่ครูผู้ดูแลโครงการสถานศึกษาวิถีพุทธ กำหนดอัตลักษณ์วิถีพุทธของ วิทยาลัย เพื่อให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักศึกษา ยึดถือปฏิบัติ 5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ มีการจัด กิจกรรมทำบุญภายในวิทยาลัย สร้างความตระหนักให้กับบุคลากรทั้งระบบเกี่ยวกับวันพระหรือวันธรรม สวณะ สร้างกิจกรรมทำบุญ ตักบาตร ใฝ่พระ สวตมนต์ ฝึกจิตภาวนาอย่างต่อเนื่อง เน้นคุณธรรม ปรับ วิธีการทำบุญควรมีการจัดทำแผนงานและปฏิทิน ควรมีกิจกรรมที่พัฒนาจิต เช่น สวตมนต์ ฟังธรรมะ

ปฏิบัติตามหลัก “บวร” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน)¹⁷ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันคือ โรงเรียนวิถีพุทธมีการดำเนินงานอยู่ 3 ระดับ ได้แก่ 1.1) โรงเรียนวิถีพุทธทั่วไป 1.2) โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ และ 1.3) โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ 3) การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา 4) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง และ 6) การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และ 2) พัฒนารูปแบบโดยนำหลักธรรมมาสนับสนุน มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) ศรัทธาและฉันทะ 2.2) ปัญญาอุทิศธรรม 2.3) ไตรสิกขา 2.4) กัลยาณมิตร 2.5) อิทธิบาท 4 อุပ္ปัญญาตรธรรม 2 และ 2.6) ปิติและชื่นชมร่วมกัน และรูปแบบดำเนินการ มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ระบบเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ 2) การสร้างแกนนำเยาวชนวิถีพุทธ และ 3) การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ เพื่อส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานบริหารโรงเรียนวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพขึ้น ทั้งนี้ ยังมีความสอดคล้องกับ สมศักดิ์ เอี่ยมดี¹⁸ ได้ศึกษา การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบที่มีประสิทธิผลของระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นเครือข่ายผสมผสานระหว่างบุคคลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอย่างไม่เป็นทางการและเป็นทางการช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย 1) องค์การของเครือข่าย 2) การจัดการเครือข่าย 3) การใช้ประโยชน์จากเครือข่าย 4) การธำรงรักษาเครือข่าย 2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่าย โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเป็น ประโยชน์ความเป็นไปได้ความเหมาะสม และความถูกต้องในระดับมากที่สุด ยกเว้น องค์ประกอบที่ 3 การใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความเป็นไปได้และองค์ประกอบที่ 4 การธำรงรักษาเครือข่าย ความเป็นไปได้ความถูกต้องในภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินผลการใช้ระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ความสำเร็จในภาพรวมมีความสำเร็จในระดับมากที่สุด การพัฒนาระบบสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับเครือข่ายการจัดการศึกษาได้มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ความพึงพอใจภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด การพัฒนาระบบมีการจัดศูนย์ ประสานงาน ติดต่อสื่อสาร และพัฒนาความรู้

¹⁷ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน), การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ Vol.8 No.1 (January 2021) ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม 2564 , หน้า 245-246.

¹⁸ สมศักดิ์ เอี่ยมดี, การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556 : 216-217.

และทักษะระหว่างสมาชิกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความต่อเนื่อง ภาพรวมมีความต่อเนื่องในระดับมากที่สุด การพัฒนาระบบมีการกำหนดคู่มือการ บริหารงานอย่าง ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ มีความสำคัญสำคัญมาก เพราะการสร้างเครือข่ายจะหมายถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษาในทุกมิติทั้งสถาน ประกอบการ สถาบันการศึกษา ครอบครัว สถาบันศาสนา ที่ผู้เรียนใช้ชีวิตอยู่ในวิถีชีวิตหรือหากจะเรียกรวมว่า “บวร” หมายถึง บ้าน วัด โรงเรียน ที่จะต้องคอยปลูกฝังค่านิยมที่ดี เพื่อการพัฒนาผู้เรียน ทั้ง Hart Skill and Soft Skill เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จะสามารถสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ในสภาวะที่ปกติสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับ กเชษฐ์ กิ่งชนะ¹⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณภาพ ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) คุณภาพของครูผู้สอน (3) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และประเด็นดังกล่าว สอดคล้องกับ เรวัช ศรีแสงอ่อน²⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพ การจัดการอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคพุนรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสภาพและแนวการพัฒนาเครือข่าย ความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพุนรี แนวทางการพัฒนา เครือข่ายความร่วมมือ พบว่า สถานศึกษาควรร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือเพื่อกำหนดกลยุทธ์การ พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา กลไกขับเคลื่อนคุณภาพด้วยเครือข่ายความร่วมมือ การจัดการอาชีวศึกษา การขับเคลื่อนคุณภาพด้วยเครือข่ายความร่วมมือ และการประเมินผลการพัฒนา เครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา ทั้งนี้ รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา 2) กลไกขับเคลื่อน คุณภาพด้วยเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา 3) การดำเนินงานขับเคลื่อนคุณภาพด้วย เครือข่ายความร่วมมือ 4) การกำกับ ติดตามประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อน คุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา และประเด็นสำคัญ เกิดการได้รับ รางวัลที่ได้จากการดำเนินการตาม

¹⁹กเชษฐ์ กิ่งชนะ, รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562), หน้า 75-76.

²⁰เรวัช ศรีแสงอ่อน, รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพ การจัดการ อาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคพุนรี, วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (2021): เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน 2021, หน้า 44.

รูปแบบ ซึ่งผลจากการดำเนินงานตามรูปแบบ ทำให้สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เรียนได้รับรางวัล จำนวน 28 รายการ โดยความสำคัญของรางวัลดังกล่าว ก็สอดคล้องกับการจัดการศึกษา อาชีวศึกษาวิเทศที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ซึ่งถือว่าเป็นรางวัลสูงสุดของสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษา

5.2.2 นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีววิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

การจัดการอาชีววิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ ควรจะสร้างนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างเครือข่าย แต่อย่างไรก็ตามเบื้องต้นต้องเกิดจากการเปิดใจที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น เครือข่ายถือว่าเป็นส่วนสำคัญมาก ๆ ที่จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนงาน การจัดการอาชีววิเทศ อันจะเป็นการตอบสนองการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่ และนวัตกรรมที่สำคัญเลยนั้น อย่างที่มุ่งประเด็นไปในเรื่องของเทคโนโลยี หรือสิ่งประดิษฐ์ เพราะก่อนที่จะเกิดนวัตกรรมได้นั้น Mindset ของผู้บริหารเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ เอี่ยมดี²¹ ได้ศึกษา การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการ การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบที่มีประสิทธิผลของระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการ การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นเครือข่ายผสมผสานระหว่างบุคคล และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอย่างไม่มี เป็นทางการและเป็นทางการช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) องค์การของเครือข่าย 2) การจัดการเครือข่าย 3) การใช้ประโยชน์จาก เครือข่าย 4) การธำรงรักษาเครือข่าย 2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่าย โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเป็น ประโยชน์ความเป็นไปได้ความเหมาะสม และความถูกต้องในระดับมากที่สุด ยกเว้น องค์ประกอบที่ 3 การใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความเป็นไปได้และองค์ประกอบที่ 4 การธำรงรักษา เครือข่าย ความเป็นไปได้ความถูกต้องในภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินผล การใช้ระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ความสำเร็จในภาพรวมมีความสำเร็จในระดับมาก ที่สุด การพัฒนาระบบสามารถนำไปปรับ ใช้ให้เหมาะสมกับเครือข่ายการจัดการศึกษาได้มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ความพึงพอใจภาพรวมมีความพึงพอใจใน ระดับ มากที่สุด การพัฒนาระบบมีการจัดศูนย์ ประสานงาน ติดต่อสื่อสาร และพัฒนาความรู้และทักษะ

²¹ สมศักดิ์ เอี่ยมดี, การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556 : 216-217.

ระหว่างสมาชิกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความต่อเนื่อง ภาพรวมมีความต่อเนื่องในระดับมากที่สุด การพัฒนาระบบมีการกำหนดคู่มือการบริหารงานอย่าง ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ประเด็นสำคัญอีกประการคือ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศนั้น ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีความสำคัญ เพราะผู้บริหารนั้นเป็นผู้ที่จะต้องกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การที่จะจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธนั้นผู้บริหารเป็นเสมือนเฟืองจักรสำคัญที่คอยขับเคลื่อน และที่สำคัญการทำงานในระดับองค์กร คณะครูต้องร่วมคิดร่วมทำ ด้วยความเต็มใจถ้าไม่ให้ความสำคัญจะทำให้ลำบากต่อการสร้างเครือข่ายและในส่วนของผู้เรียนต้องเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่จะต้องทำด้วยความเต็มใจ เกิดความตระหนักรู้ และได้รับผลในทางที่ดีของการจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ยศสรัล ยศบุญเรือง²²ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานและคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ : ศึกษากรณีโรงเรียนประชาราชวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยรวมได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมตามกรอบตัวชี้วัดของโรงเรียนวิถีพุทธในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวัน และด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นด้านที่ได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด พบว่าโรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครองมีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุดส่วนคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมตามกรอบตัวชี้วัดของโรงเรียนวิถีพุทธในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากเช่นเดียวกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกายภาพ (กายภาพ) ด้านศีล (สังคม) ด้านจิต (จิตใจ/อารมณ์) และด้านปัญญา เมื่อพิจารณาด้านกายภาพ (กายภาพ) ซึ่งเป็นด้านที่ได้ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุดพบว่า นักเรียนรู้จักการดูแลความสะอาดของร่างกายให้สะอาดตลอดเวลา มีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด

5.2.3 การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

²² ยศสรัล ยศบุญเรือง, การดำเนินงานและคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ : ศึกษากรณีโรงเรียนประชาราชวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง, วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มิถุนายน 2556 – พฤษภาคม 2557, หน้า 702-703.

ประเด็น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศ กิจกรรมสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต้องอาศัยใช้ทฤษฎีระบบ ดำเนินการ PDCA²³ ซึ่งเริ่มตั้งแต่กำหนดแผนงานโครงการ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น ประดิษฐานพระพุทธรูป สร้างบรรยากาศ บูรณาการหลักพุทธธรรม ไตรสิกขา เข้าไปหลักสูตรการเรียนการสอน แผนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี วัดและประเมินผล มีผลลัพธ์ที่ดี และตรงกับ Soft Skill ซึ่งสอดคล้องกับ **บุญถม ธรรมศิริ**²⁴ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิชิพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภู เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. สภาพการปฏิบัติการบริหารโรงเรียนวิชิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภูเขต 1 พบว่าในภาระงานหลัก 5 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และด้านการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สวนปัญหาการบริหารในภาระงานหลัก 5 ด้านนั้น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แนวทางการปรับปรุงการบริหารที่สำคัญได้แก่ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดหาสื่ออินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างพอเพียง ใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชน จัดห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิตโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และฝึกอบรมผู้เรียนให้รู้จักวางแผนชีวิตอยู่บนพื้นฐานตามกรอบของศีล สมาธิ ปัญญา เป็นสำคัญ 2. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิชิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภู เขต 1 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นการผสมผสานรูปแบบเดิมของโรงเรียนวิชิพุทธกับกลยุทธ์การบริหารตามระบบแนวคิดวงจรเดมิง คือ การวางแผน (P-Plan) การปฏิบัติตามแผน (D-Do) การประเมินผล (C-Check) และการปรับปรุงแก้ไข (A-Act) และใช้แนวทางการดำเนินงาน 4 ขั้น คือ กลไก ขั้นตอน โครงการ/กิจกรรม และตัวชี้วัด โดยได้ผลการพัฒนารูปแบบที่สำคัญ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การวางแผนการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ 2) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ 3) การประเมินผลการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดบรรยากาศโรงเรียน 2) การจัดบรรยากาศโรงเรียน 3) การประเมินผลการจัดบรรยากาศโรงเรียน และ 4) การปรับปรุงแก้ไขการจัด

²³ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

²⁴ บุญถม ธรรมศิริ, การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิชิพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภู เขต 1, การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 6, หน้า 1054-1055.

บรรยากาศโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต 2) การจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต 3) การประเมินผลการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต 4) การปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และด้านการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา 2) การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา 3) การประเมินผลการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และ 4) การปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัย ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานการใช้กลไก ขั้นตอน โครงการ/กิจกรรม และตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะมีโครงการและกิจกรรมอย่างหลากหลายที่เชื่อมโยงระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ซึ่งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ในสภาพจริงของโรงเรียนวิถีพุทธ

เชื่อมโยงไปสู่กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศได้ ทั้งนี้ นวัตกรรมจะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในหลายมิติ เพราะนอกจากจะพัฒนาเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งแล้ว จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านพัฒนาผู้เรียนไปด้วย เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมคิดร่วมสร้างในระบบของนวัตกรรมนั้น เช่น เมื่อจะจัดการเครือข่ายด้วยนวัตกรรม โดยนำ Metaverse เข้ามาเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงทุกส่วนเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ จะต้องเริ่มจากการวางแผนและออกแบบร่วมกันว่าจะมีรูปแบบอย่างไร เพื่อที่จะเป็นสื่อกลางในการสร้างมาตรฐานกลางการเรียนรู้ ซึ่งแต่เดิมนั้น นวัตกรรมของการสร้างเครือข่ายที่ทางสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในฐานะเป็นหน่วยงานกลาง ได้สร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงเป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว หากแต่จะยกระดับจากเดิมและเกิดการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องที่มี นวัตกรรม เป็นสื่อกลางระหว่าง วิทยาลัยเครือข่ายก็ถือว่าเป็นกลไกสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ Syed Shah Alam²⁵ ศึกษาเรื่อง Assessing Knowledge Sharing Behaviour among Employees in SMEs: An Empirical Study พบว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กรได้แก่ ระบบการสร้างแรงจูงใจ วัฒนธรรม ความเชื่อใจ และ เทคโนโลยีนอกจากนี้การที่บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันนั้น จะช่วยให้เกิดความรู้และ ความคิดใหม่ในการพัฒนาองค์กร อนึ่ง การใช้เทคโนโลยี เป็นส่วนสำคัญและเป็นกลไกในการสร้างเครือข่าย แม้ในระดับประเทศและระหว่างประเทศย่อมจะอาศัยการสร้างเครือข่ายบนพื้นฐานการสร้างเครือข่าย ที่จะต้องอาศัยความเป็นเอกภาพทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ แกลนเชล

²⁵ Syed Shah Alam, Assessing Knowledge Sharing Behaviour among Employees in SMEs: An Empirical Study. International Business Research. 2,2 (April 2009).

(Glanzel)²⁶ ได้วิเคราะห์เครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยในระดับประเทศ และระหว่างประเทศของ นักวิจัยจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจำนวน 50 ประเทศ โดยใช้บทความที่ ตีพิมพ์ในช่วง ค.ศ.1995 - 1996 เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศซึ่งมีทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ผล การศึกษาพบว่า บทความระดับนานาชาติหรือบทความที่มีผู้แต่งร่วมจากต่างประเทศมีจำนวนการอ้างอิง มากกว่าบทความระดับท้องถิ่นซึ่งมีผู้แต่งร่วมมาจากประเทศเดียวกัน และในประเด็นนี้ยังมีความ สอดคล้องกับ สุวิทย์ สวัสดิ์ และ ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์²⁷ ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความร่วมมือสถานประกอบการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศ 4) การวัดผลประเมินผล 2. สภาพปัจจุบันของการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของ สถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. การพัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความสัมพันธ์และติดต่อประสานงานความ ร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการจัด การศึกษาระบบทวิ ภาคี กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย กลยุทธ์ที่ 5 เพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมพัฒนากระบวนการวัดผล ประเมินผล

²⁶ Glanzel, W., National Characteristics in International Scientific Co-authorship Relations, *Scientometrics*.2001,51(1): 69-115.

²⁷ สุวิทย์ สวัสดิ์ และชัยยุทธ ศิริสุทธิ์, กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา อาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2564) หน้า 139-140.

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ พบว่า ปัจจัยสำคัญของการสร้างเครือข่าย คือการมีส่วนร่วมของทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง ทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้และนำเสนอ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถาบันของตนเอง

2. ควรมีการศึกษารักษาความเป็นมาตรฐานในกรอบที่เป็นรูปแบบตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาวิถีพุทธ รายละเอียดทั้ง 5 ด้าน รวม 29 ข้อ อันเป็นฐานของอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศ เพราะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงทั้งในสถานศึกษาและในวิถีชีวิตของผู้เรียน

3. การสร้างเครือข่ายด้วยนวัตกรรมรูปแบบ Metaverse เป็นเรื่องใหม่และเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ควรขยายผลให้กับนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจให้ร่วมคิดร่วมทำร่วมสร้างอย่างต่อเนื่อง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ควรจะขยายผลไปถึง วิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยเกษตร วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการ ทั้งภาครัฐและเอกชน และกลุ่มที่ยังไม่ได้เป็นอาชีวศึกษาวิถีพุทธ

2. ในระดับผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเครือข่าย ควรให้ความสำคัญกับการการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยกำหนดเป็นนโยบายหลักของวิทยาลัย

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

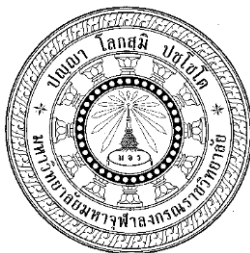
1. ควรมีการวิจัยในประเด็น การประเมินผลการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธในโลกเสมือนจริงบนแพลตฟอร์ม Metaverse

2. ควรมีการวิจัยในประเด็น ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเครือข่ายวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ และวิทยาลัยอาชีวศึกษาทั่วไปที่ยังไม่ได้เข้าวิถีพุทธในประเด็นพฤติกรรมองค์กร

บรรณานุกรม

- กเชษฐ์ กิ่งชนะ, รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเชียงราย, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562).
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด, 2543).
- ธนา ประมุขกุล, เครือข่าย, วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ปีที่ 24 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2544.
- นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, (กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543).
- บุญถม ธรรมศิริ, การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 6.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, การขับเคลื่อนทางสังคมด้านการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ : ผลการประเมินปี 2548 -2549, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ (สสส.)),2549.
- ปรีดา เรืองวิชาธร, งานพลังกลุ่ม และความสุข, กรุงเทพมหานคร : เพื่องฟ้าพริ้นตัง,2547.
- ชนัญญา กาญจนรังษิณนท์, (2551), การบริหารงานเครือข่าย, แหล่งที่มา : [1http://www.cdd.go.th/chumchon/artical/network/netmangt.doc](http://www.cdd.go.th/chumchon/artical/network/netmangt.doc).,[20 ตุลาคม 2557].
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน), การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ Vol.8 No.1 (January 2021) ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม 2564.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และคณะ. โรงเรียนวิถีพุทธ Buddhist oriented School. พระนครศรีอยุธยา. ส่วนวางแผนและพัฒนการอบรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2562.
- เรวัช ศรีแสงอ่อน, รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพ การจัดการอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี, วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (2021): เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน 2021.
- โรบิน ชาร์ป, คู่มือเบื้องต้นการสร้างเครือข่ายงานพัฒนา, แปลโดยกวิณชุดิมา, (กรุงเทพมหานคร, คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, 2533).

- ยศสรัล ยศบุญเรือง, การดำเนินงานและคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ : ศึกษากรณี
โรงเรียนประชาราชาวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง, วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มิถุนายน 2556 – พฤษภาคม 2557.
- สมศักดิ์ เอี่ยมดี, การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่
15 ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556 : 216 - 217.
- สุวิทย์ สวัสดิ์ และชัยยุทธ ศิริสุทนต์, กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
อาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์
มจร ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2564).
- อภิญา เวชชัย, บทบาทขององค์การอาสาสมัครเอกชนในการสร้างสถาบันเกษตรกรเพื่อการ
พัฒนา : ศึกษากรณีการสร้างกลุ่มธนาคารข้าวขององค์การอนุเคราะห์เด็กเป็รียบเทียบอ้างอิง
การสร้างกลุ่ม ธนาคารของกรมการพัฒนาชุมชน, (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2540).
- Alter, Cathrin and Hage, Jerald, *Organization Working Together*, California : Sage,
1993.
- Badaracco, Joseph L., *Managing Alliances In Strategic Synergy*, pp 193-208 Edited
by Andrew Campbell and Kathleen Sommers Luchs, (London : ITP, 1998),
- Boissevain, Jeremy, *Friends of Friends : Network, Manipulators and Coalitions*,
Oxford : Basil Blackwell, 1974.
- Borgatta, Edgar F.; and Borgatta, Marie, *Encyclopedia of Sociology*, (Volume 4 :
SZIndex), New York : Macmillan Publishing Company, 1992.
- Bruce, Steve ; and Yearley, Steven, *The SAGE Dictionary of Sociology*, London :
SAGE Publication Ltd., 2006
- Daft ,Richard L., *Organization Theory*, (California : Free Press, 1998), p.15.
- Glanzel, W., *National Characteristics in International Scientific Co-authorship
Relations*, *Scientometrics*. 2001, 51(1):
- Starkey, Paul., *Networking for Development*, IFRTD (The International Forum for
Rural Transport and Development), 1997.
- Syed Shah Alam, *Assessing Knowledge Sharing Behaviour among Employees in
SMEs: An Empirical Study*. *International Business Research*. 2,2 (April 2009).

ชุดที่ 1. แบบสำรวจ

โครงการย่อยที่ 4 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศ

สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ภายใต้แผนงานวิจัย กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษา

อาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

คำชี้แจง

แบบสำรวจ ฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเอกสารฉบับนี้ เป็นการสำรวจเชิงพื้นที่ของอาชีวศึกษาวิชิพุทธ ที่ได้ดำเนินการตามกรอบแห่งการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิชิพุทธที่เป็นเลิศ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างเครือข่ายต่อไป

ผลการดำเนินงานในพื้นที่นี้จะส่งผลให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
2. เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
3. เพื่อการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ตอนที่ 3 ความต้องการ ปัญหา ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธให้เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

การตอบในครั้งนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาวิจัย จึงขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลทุกข้อตามสิ่งที่ท่านได้ปฏิบัติเพื่อความสมบูรณ์ในงานวิจัย ทางคณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือที่ดีของท่าน โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะใช้ประโยชน์เฉพาะการศึกษาวิจัยนี้เท่านั้น

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.ญาศิรินทร์ อินทร์กรูเก่า และ คณะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 25-32 ปี ☐ 33-40 ปี ☐ 41-48 ปี ☐ 49-56 ปี ☐ มากกว่า 56 ปี

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

4. สถานภาพการทำงาน

☐ ข้าราชการ ☐ พนักงานประจำ

☐ พนักงานชั่วคราว ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

5. ตำแหน่งทางวิชาการ (วิทยฐานะ)

☐ ครูช่วยสอน ☐ ครูชำนาญการ ☐ ครูเชี่ยวชาญ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

6. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา

☐ ปีแรก ☐ 2-4 ปี ☐ 5-7 ปี ☐ 8-10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปี

7. ภายในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา ท่านได้ดำรงตำแหน่งใด

☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่าย (ระบุ).....

☐ หัวหน้ากลุ่มงาน ฝ่าย (ระบุ).....

8. การพัฒนาตนเองในการเข้าฝึกอบรม จำนวน.....ครั้ง หลักสูตร.....

9. ภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษา

☐ ภาคเหนือ จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคกลาง จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันออก จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันตก จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคใต้ จังหวัด (ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

คำชี้แจง : โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ที่ท่านเห็นว่าสถานศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ของท่านมีการปฏิบัติในแต่ละรายประเด็น ดังนี้

ประเภท/ ข้อ	แนวทางการดำเนินงาน	ดำเนินการ	ไม่ ดำเนินการ	แนวปฏิบัติ เกณฑ์ใด
๑.	ด้านกายภาพ ๗ ประการ ประกอบด้วย			
	๑.๑ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ๑.๒ มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน ๑.๓ มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน ๑.๔ มีพระพุทธรูปศาสนสุภาวดี วาทีธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ ๑.๕ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น ๑.๖ มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม ๑.๗ ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ๑๐๐ %			
๒.	ด้านการเรียนการสอน ๕ ประการ ประกอบด้วย			
	๒.๑ บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้า เรียน เข้า ป้าย ทั้งครู และ นักเรียน ๒.๒ บูรณาการวิถีพุทธ ทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๒.๓ ครู พานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ๒.๔ ครู ผู้บริหาร และ นักเรียน ทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ๒.๕ ครู ผู้บริหาร และ นักเรียนทุกคน เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง			
๓.	ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน ๕ ประการ ประกอบด้วย			
	๓.๑ รักษาศีล ๕ ๓.๒ ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม ๓.๓ ก่อนรับประทานอาหารจะมีการ			

ประเภท/ ข้อ	แนวทางการดำเนินงาน	ดำเนินการ	ไม่ ดำเนินการ	แนวปฏิบัติ เกณฑ์ใด
	พิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ ๓.๔ ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และ สิ่งของ ๓.๕ มีนิสัยใฝ่รู้ สู้งาน			
๔.	ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ๘ ประการ ประกอบด้วย			
	๔.๑ ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน ๔.๒ ไม่ดู ด่า นักเรียน ๔.๓ ชื่นชมคุณความดี หน้าเสาธงทุกวัน ๔.๔ โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี ๔.๕ ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุด บันทึกความดี ๔.๖ ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ ธรรมศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย ๔.๗ บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการ ประชุมทุกครั้ง ๔.๘ มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ			
๕.	ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ๔ ประการ ประกอบด้วย			
	๕.๑ ใส่เสื้อขาวทุกคน ๕.๒ ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ ๕.๓ รับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อ กลางวัน ๕.๔ สวดมนต์แปล			

ตอนที่ 3 ความต้องการ ปัญหา ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้
ยุคชีวิตวิถีใหม่ ประกอบด้วย ๕ ด้าน มีข้อเสนอดังนี้

1. ด้านกายภาพ

.....

.....

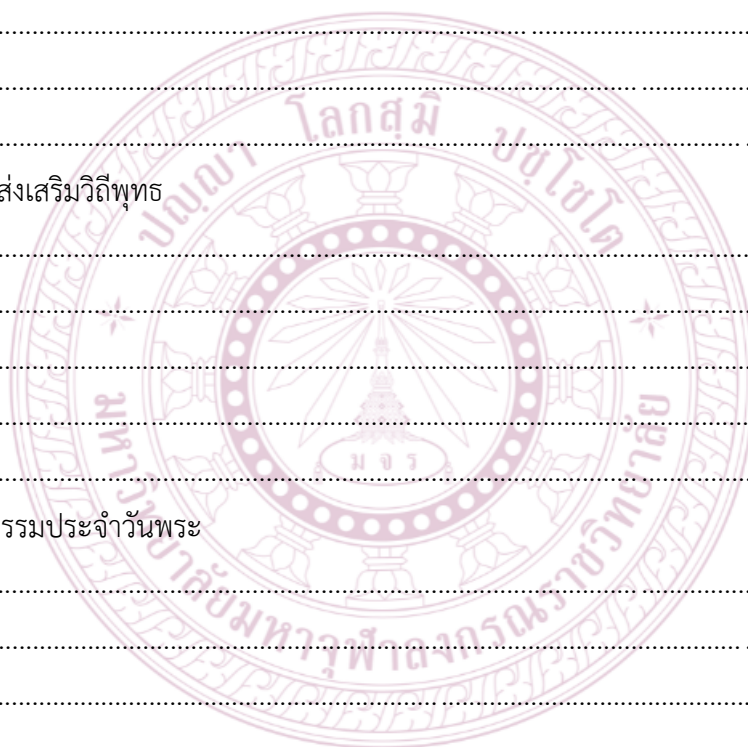
.....

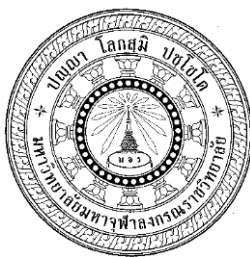
2. ด้านการเรียนการสอน

3. ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน

4. ด้านการส่งเสริมวิถึพุทธ

5. ด้านกิจกรรมประจำวันพระ

ชุดที่ 2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

โครงการย่อยที่ 4 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศ
สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ภายใต้แผนงานวิจัย กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษา

อาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่และดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้จะส่งผลให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
2. เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
3. เพื่อการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ตอนที่ 3 ข้อคำถามการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิชิพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

การตอบครั้งนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อผลการศึกษาวิจัย จึงขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลทุกข้อตามความคิดเห็นของท่านเพื่อความสมบูรณ์ในงานวิจัย ทางผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือที่ดีของท่าน โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะใช้ประโยชน์เฉพาะการศึกษาวิจัยนี้เท่านั้น

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.ญาศิรินทร์ อินทร์กรุงเก่า และคณะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 25-32 ปี ☐ 33-40 ปี ☐ 41-48 ปี ☐ 49-56 ปี ☐ มากกว่า 56 ปี

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

4. สถานภาพการทำงาน

☐ ข้าราชการ ☐ พนักงานประจำ
☐ พนักงานชั่วคราว ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

5. ตำแหน่งทางวิชาการ

☐ ครูช่วยสอน ☐ ครูชำนาญการ ☐ ครูเชี่ยวชาญ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

6. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา

☐ ปีแรก ☐ 2-4 ปี ☐ 5-7 ปี ☐ 8-10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปี

7. ภายในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา ท่านได้ดำรงตำแหน่งใด

☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา
☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่าย (ระบุ).....
☐ หัวหน้ากลุ่มงาน ฝ่าย (ระบุ).....

8. การพัฒนาตนเองในการเข้าฝึกอบรม จำนวน.....ครั้ง หลักสูตร.....

9. ภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษา

☐ ภาคเหนือ จังหวัด (ระบุ).....
☐ ภาคกลาง จังหวัด (ระบุ).....
☐ ภาคตะวันออก จังหวัด (ระบุ).....
☐ ภาคตะวันตก จังหวัด (ระบุ).....
☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด (ระบุ).....
☐ ภาคใต้ จังหวัด (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

1. ท่านคิดว่า การจัดการอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ ควรจะสร้างนวัตกรรมอย่างไร เพื่อที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า รูปแบบของนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่า ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่า กระบวนการถ่ายทอด นวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ควรจัดให้มีการอบรมของสถาบันเครือข่ายหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. นวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เชื่อมโยงไปสู่กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศได้อย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อคำถามการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

1. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ท่านใช้แนวคิด ฐานความรู้ หรือองค์ความรู้อะไรในการคิดและพัฒนาองค์ความรู้

2. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ท่านวางกรอบนโยบาย และมีวิสัยทัศน์อย่างไรที่สร้างให้ครูตระหนัก หรือให้ครู ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษาแห่งนี้

3. สถานศึกษาของท่าน มีสื่อหลัก รูปแบบหลัก หรือรูปแบบการจัดการเรียนเกี่ยวกับองค์ประกอบว่ามีการพัฒนาให้เป็นต้นแบบ

4. ท่านมีวิธีการ และขั้นตอนอย่างไรในการพัฒนาต้นแบบให้ไปสู่รูปแบบการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศ

5. ท่านมีขั้นตอนและวิธีการอย่างไร ในการทดลอง มีการทำซ้ำ หรือ try out กับใคร อย่างไร

6. การยกระดับ ใช้พื้นที่กับใคร มีกลุ่มไหน มาศึกษาดูงาน สถานศึกษาของท่าน

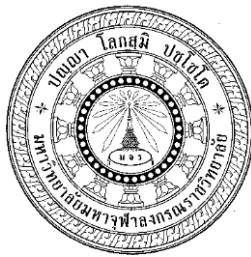
7. สถานศึกษาของท่านได้จัดทำหนังสือ คู่มือ ระบบ ทำคลิปเผยแพร่ผ่าน page และ YouTube หรือไม่

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่...../...../.....

ผู้ให้ข้อมูล

ชุดที่ 3. แบบสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussions)

โครงการย่อยที่ 4 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ
สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ภายใต้แผนงานวิจัย กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษา

อาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

คำชี้แจง

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) ฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษา อาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งการสร้างพื้นที่สนทนาพูดคุยอย่างสร้างสรรค์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยนำกิจกรรมพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ที่พบในการสนทนาร่วมกัน เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่ว ๆ ไป

การเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่และดำเนินการสนทนากลุ่มนี้จะส่งผลให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
2. เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
3. เพื่อการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ กระบวนการ และความสัมพันธ์ของการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ

การถามครั้งนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อผลการศึกษาวิจัย จึงขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความคิดเห็นของท่านเพื่อความสมบูรณ์ในงานวิจัย ทางผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือที่ดีของท่าน โดยข้อมูลจากแบบสอบถามดังกล่าวจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะใช้ประโยชน์เฉพาะการศึกษานี้เท่านั้น

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.ญาคิรินทร์ อินทร์กรูเก่า และ คณะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 25-32 ปี ☐ 33-40 ปี ☐ 41-48 ปี ☐ 49-56 ปี ☐ มากกว่า 56 ปี

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

4. สถานภาพการทำงาน

☐ ข้าราชการ ☐ พนักงานประจำ

☐ พนักงานชั่วคราว ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

5. ตำแหน่งทางวิชาการ

☐ ครูช่วยสอน ☐ ครูชำนาญการ ☐ ครูเชี่ยวชาญ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

6. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา

☐ ปีแรก ☐ 2-4 ปี ☐ 5-7 ปี ☐ 8-10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปี

7. ภายในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา ท่านได้ดำรงตำแหน่งใด

☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่าย (ระบุ).....

☐ หัวหน้ากลุ่มงาน ฝ่าย (ระบุ).....

8. การพัฒนาตนเองในการเข้าฝึกอบรม จำนวน.....ครั้ง หลักสูตร.....

9. ภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษา

☐ ภาคเหนือ จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคกลาง จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันออก จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันตก จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคใต้ จังหวัด (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ กระบวนการ และความสัมพันธ์ของการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิิพทุฑที่เป็นเลิศ

2.1 ท่านคิดว่า การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิิพทุฑที่เป็นเลิศ มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่า การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิิพทุฑที่เป็นเลิศ มี แนวคิดหรือกระบวนการใดบ้าง (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่า บุคคลใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัด การศึกษาอาชีววิิพทุฑที่เป็นเลิศ (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

2.4 ท่านคิดว่า กิจกรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัด การศึกษาอาชีววิิพทุฑที่เป็นเลิศ (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

2.5 ท่านคิดว่า ประโยชน์จากการการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิิ พทุฑที่เป็นเลิศ คืออะไรบ้าง (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิทย์พุทธที่เป็นเลิศ

3.1 ด้านปัญหาในการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิทย์พุทธที่เป็นเลิศ

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ด้านอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิทย์พุทธที่เป็นเลิศ

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ด้านแนวทางแก้ไขในการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิทย์พุทธที่เป็นเลิศ

.....

.....

.....

.....

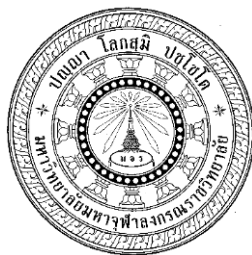
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่...../...../.....

ผู้ให้ข้อมูล

ชุดที่ 4. กิจกรรมการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์

โครงการย่อยที่ 4 การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ

สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ภายใต้แผนงานวิจัย กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษา

อาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

คำชี้แจง

การเข้าร่วมเครือข่าย ฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งการสร้างพื้นที่สนทนาพูดคุยอย่างสร้างสรรค์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยนำกิจกรรมพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ที่พบในการสนทนาร่วมกัน เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่ว ๆ ไป

การเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่และดำเนินการสนทนากลุ่มนี้จะส่งผลให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
2. เพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
3. เพื่อการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการเข้าร่วมเครือข่าย

การถามครั้งนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อผลการศึกษาวิจัย จึงขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความคิดเห็นของท่านเพื่อความสมบูรณ์ในงานวิจัย ทางผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือที่ดีของท่าน โดยข้อมูลจากแบบสอบถามดังกล่าวจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะใช้ประโยชน์เฉพาะการศึกษาวิจัยนี้เท่านั้น

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.ญาศิรินทร์ อินทร์กรุงเก่า และ คณะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 25-32 ปี ☐ 33-40 ปี ☐ 41-48 ปี ☐ 49-56 ปี ☐ มากกว่า 56 ปี

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

4. สถานภาพการทำงาน

☐ ข้าราชการ ☐ พนักงานประจำ

☐ พนักงานชั่วคราว ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

5. ตำแหน่งทางวิชาการ

☐ ครูช่วยสอน ☐ ครูชำนาญการ ☐ ครูเชี่ยวชาญ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

6. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา

☐ ปีแรก ☐ 2-4 ปี ☐ 5-7 ปี ☐ 8-10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปี

7. ภายในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา ท่านได้ดำรงตำแหน่งใด

☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่าย (ระบุ).....

☐ หัวหน้ากลุ่มงาน ฝ่าย (ระบุ).....

8. การพัฒนาตนเองในการเข้าฝึกอบรม จำนวน.....ครั้ง หลักสูตร.....

9. ภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษา

☐ ภาคเหนือ จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคกลาง จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันออก จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันตก จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด (ระบุ).....

☐ ภาคใต้ จังหวัด (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสำรวจการเข้าร่วมโครงการ

1) ท่านคิดว่า การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิทย์พุททที่เป็นเลิศ มีความสำคัญ
 มากน้อยเพียงใด (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) ท่านคิดว่า การสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิทย์พุททที่เป็นเลิศ มีแนวคิดหรือ
 กระบวนไต่บ้าง (กรุณาอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) ท่านคิดว่า บุคคลใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีว
 วิทย์พุททที่เป็นเลิศ (ช่วยกรุณาอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

4) ท่านคิดว่า กิจกรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิ
 พุททที่เป็นเลิศ (ช่วยกรุณาอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

5) ท่านคิดว่า ประโยชน์จากการสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิฤพทุทที่เป็นเลิศ คืออะไรบ้าง (ช่วยกรณออธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

6) ท่านเคย/ไม่เคย เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้

- ☐ ข้าพเจ้าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้
- ☐ ข้าพเจ้าเคยเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ คือ

.....

.....

7) หากคณะผู้วิจัยจะเชิญท่านเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยกันสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิฤพทุทที่เป็นเลิศ ท่านจะเต็มใจเข้าร่วมด้วยไหมครับ/คะ

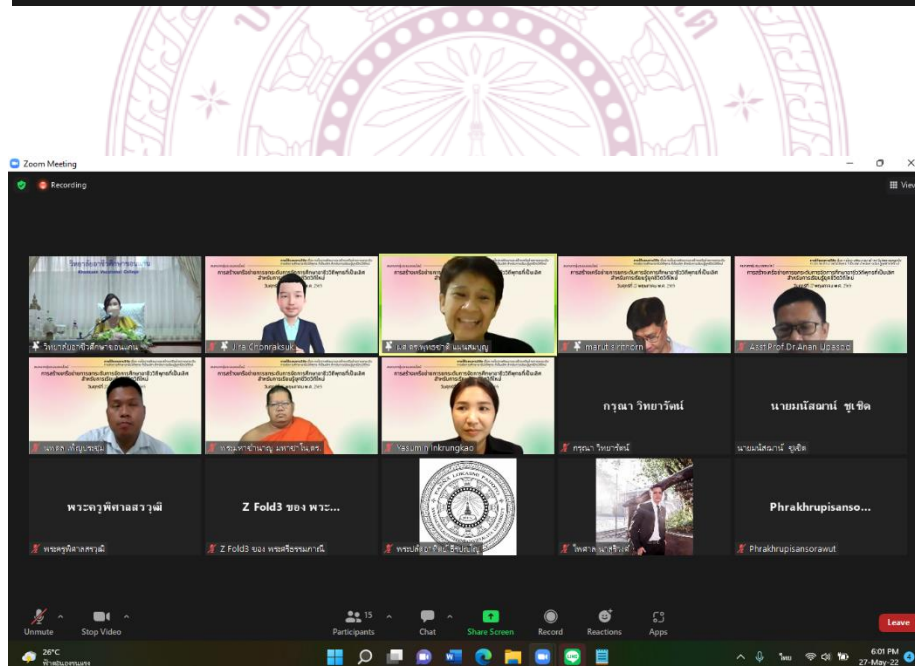
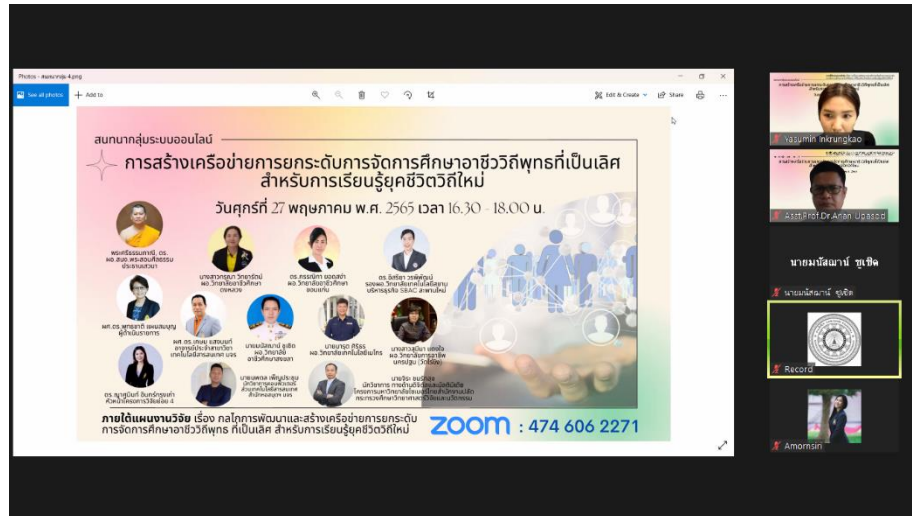
- ☐ ข้าพเจ้ายินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในครั้งนี้
- ☐ ข้าพเจ้ายังไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการวิจัยในครั้งนี้

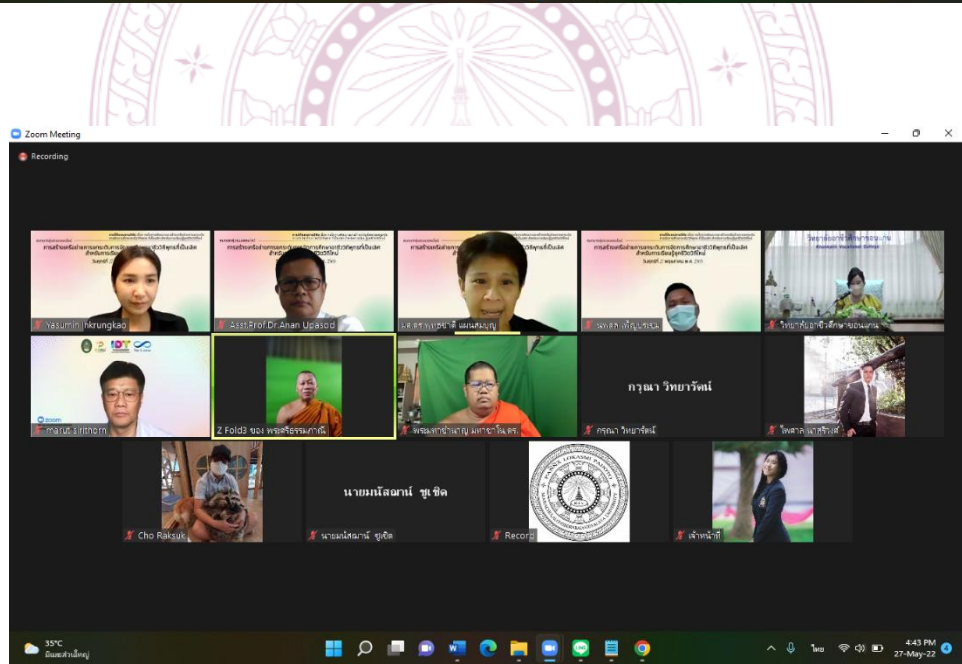
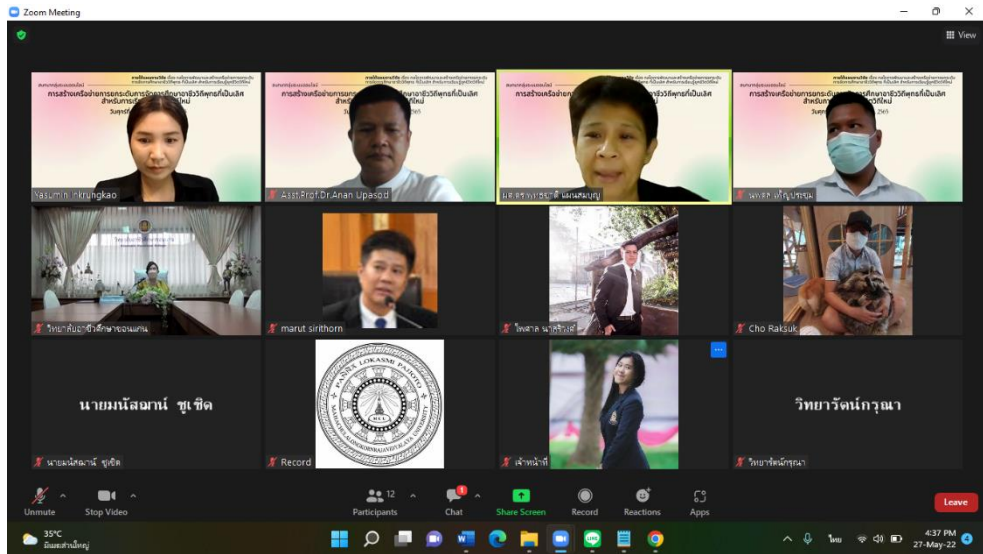
ลงชื่อ.....ผู้ให้ข้อมูล

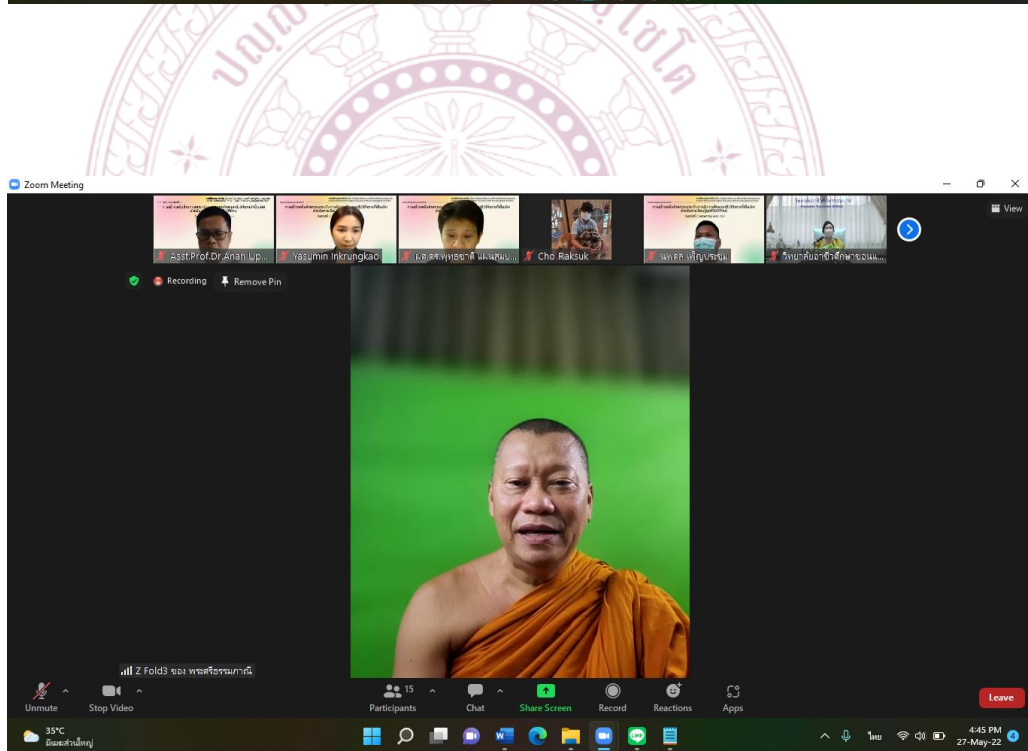
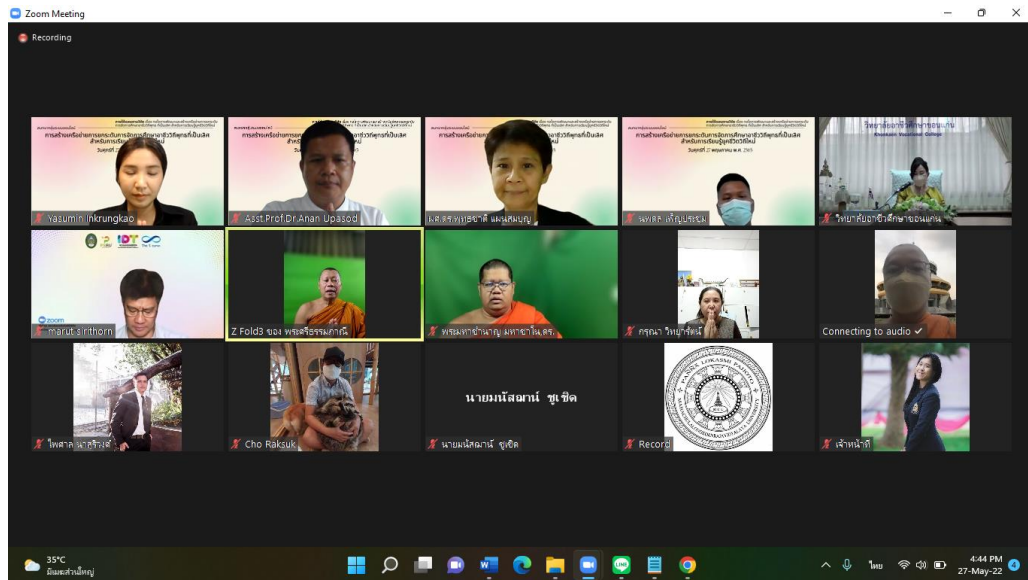
(.....)

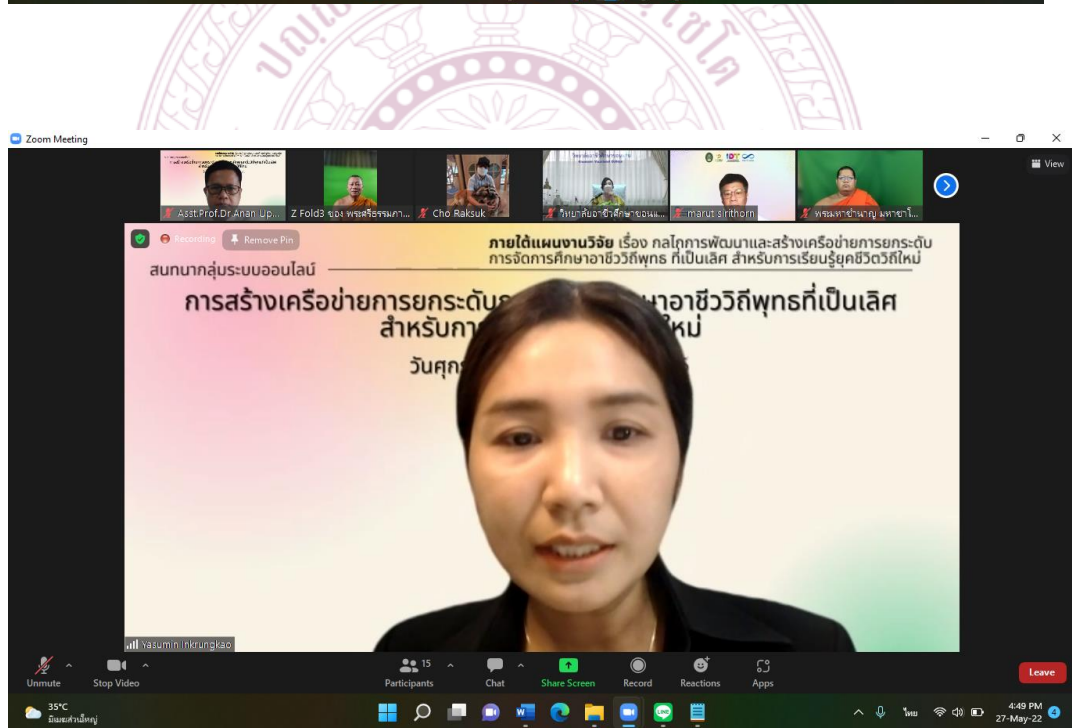
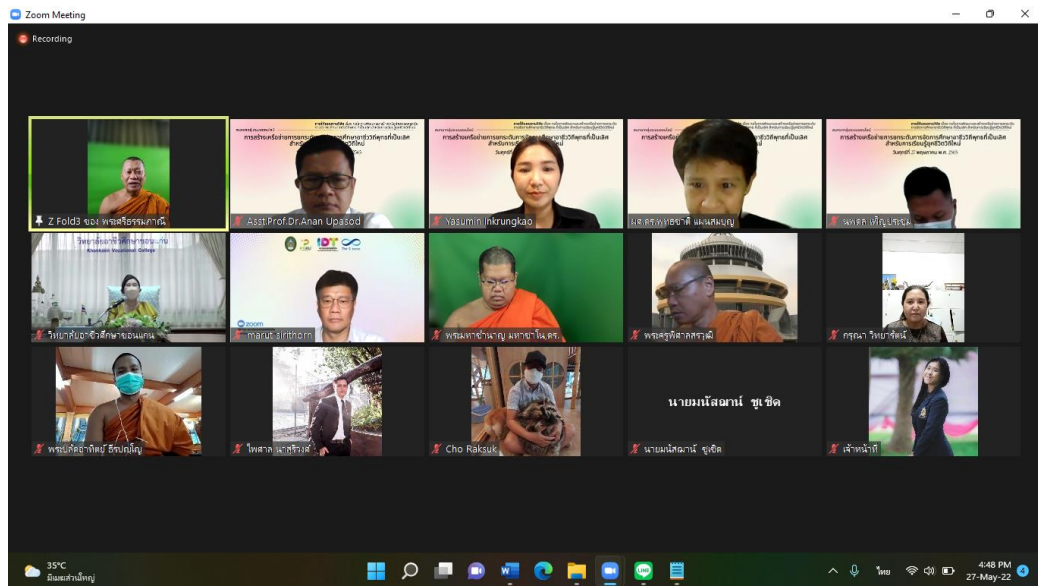
...../...../.....

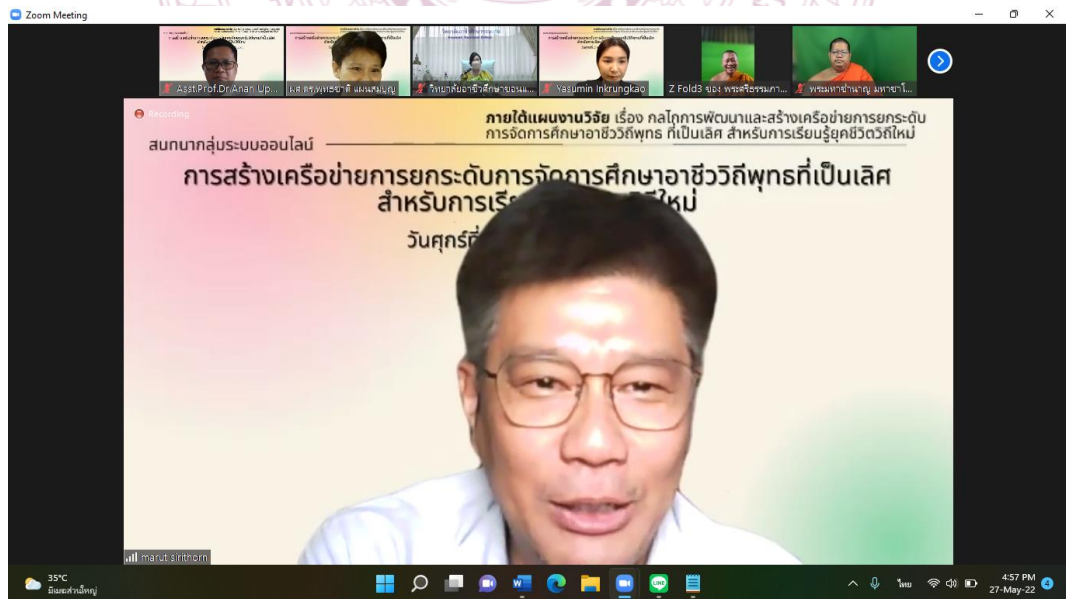
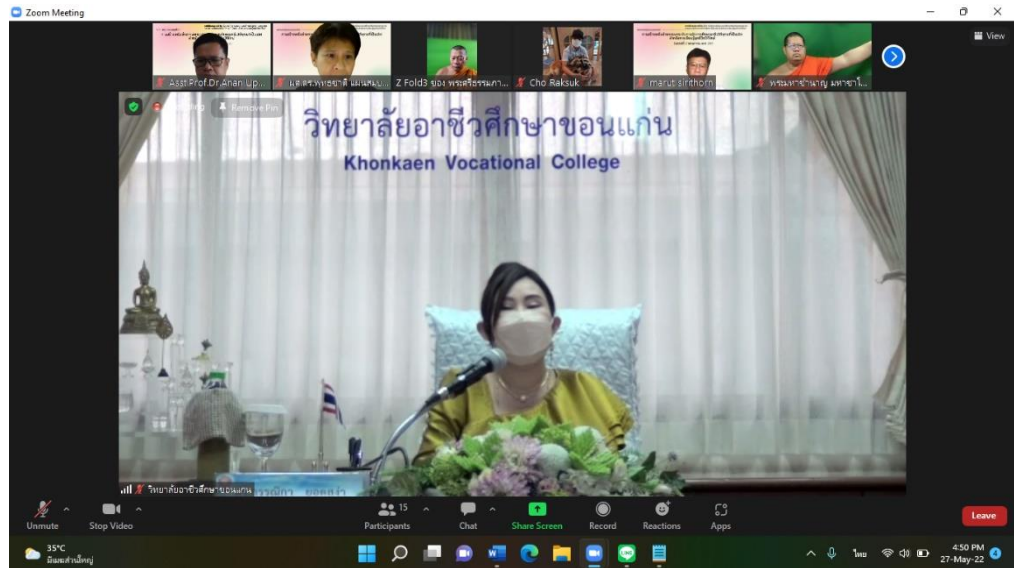
ประมวลภาพสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

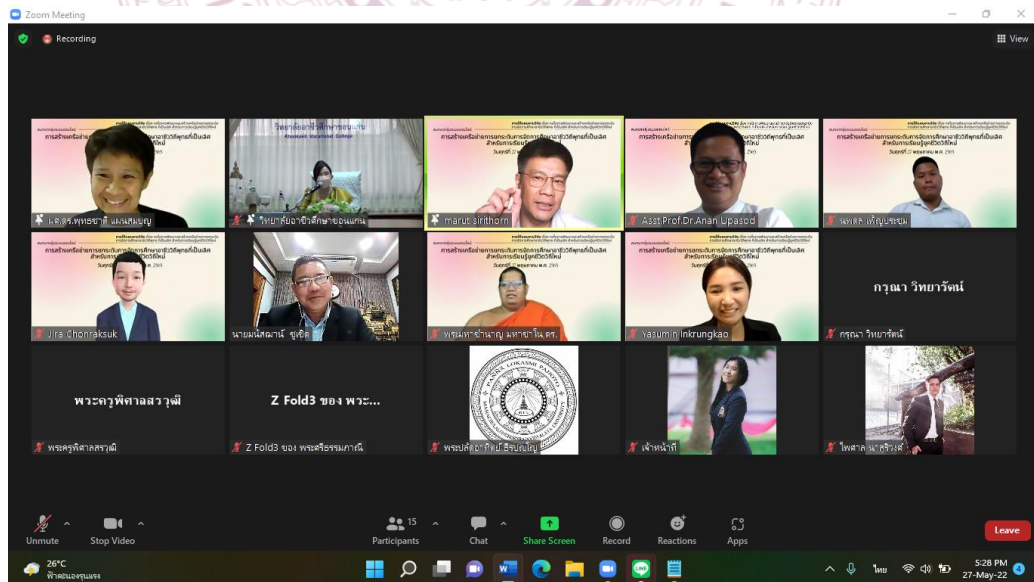
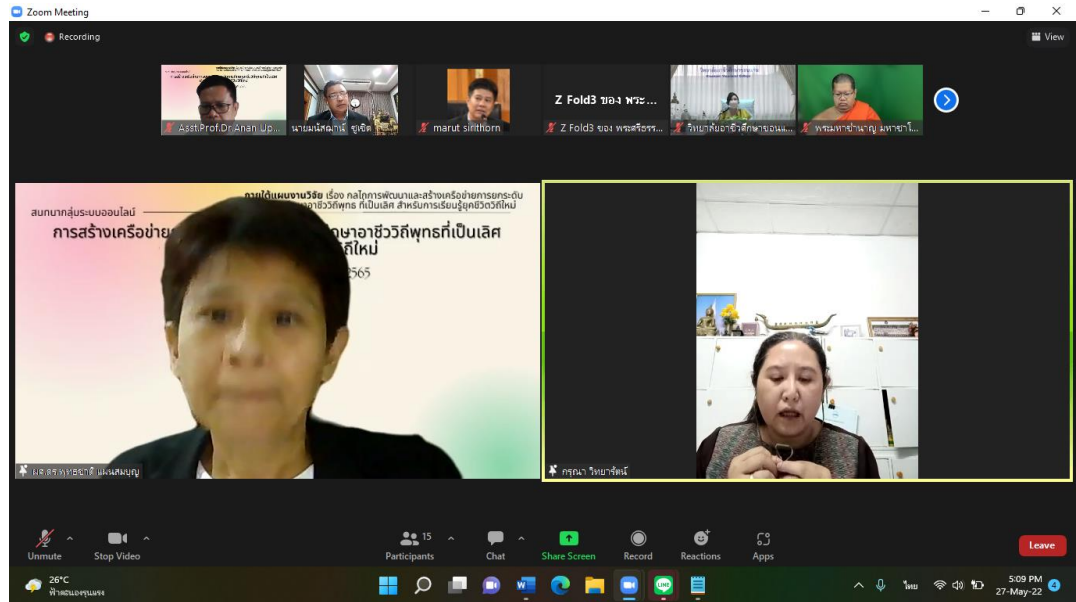

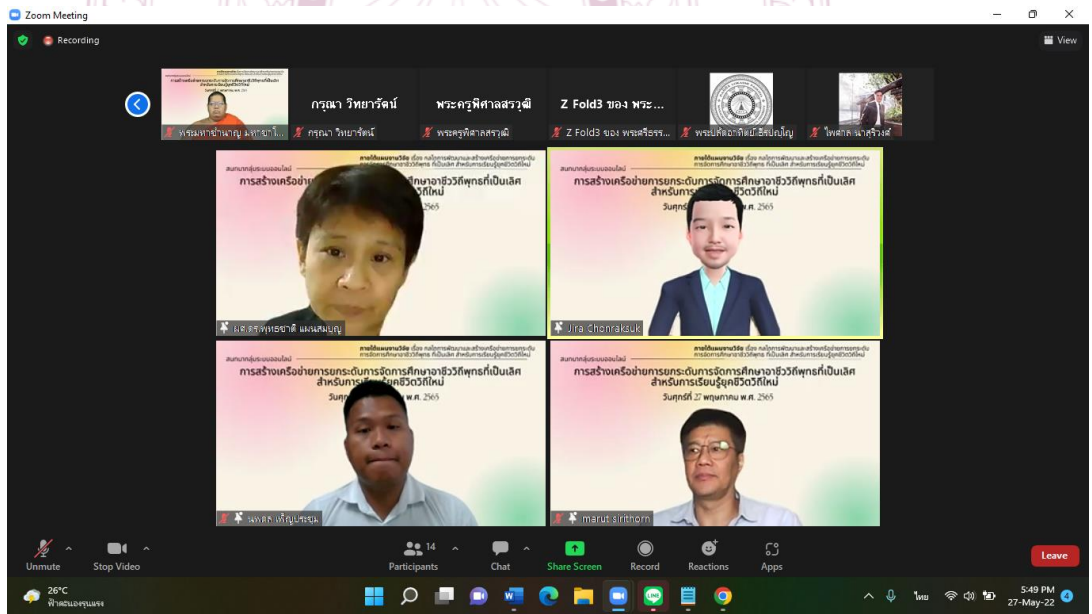
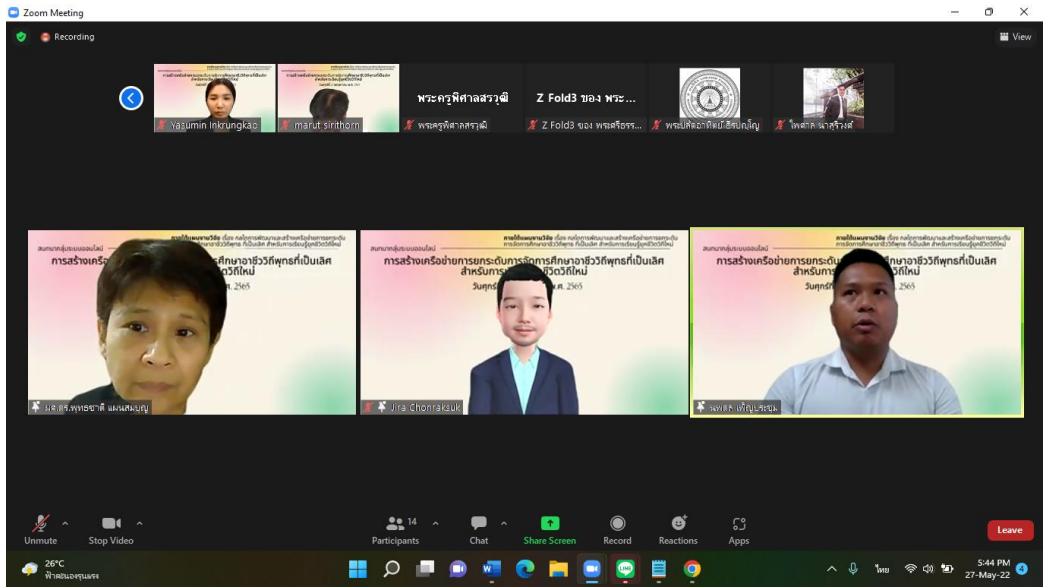

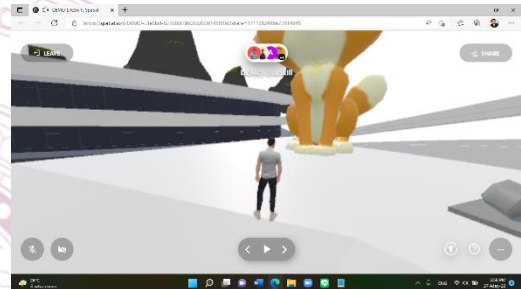

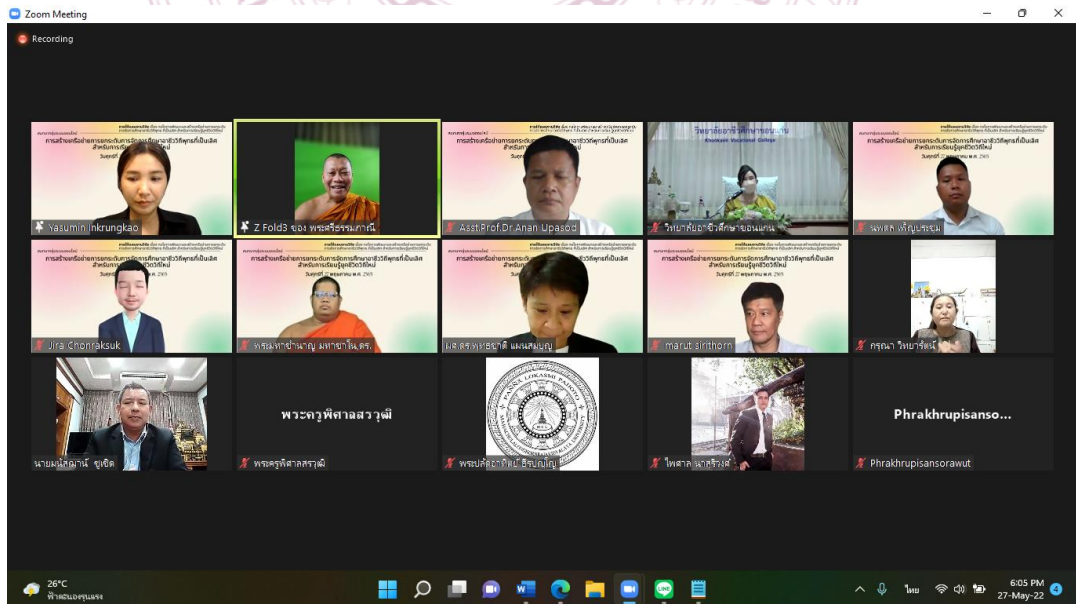

ภาพตัวอย่างการสร้างเครือข่ายแบบ Metaverse

ภาพสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาอาชีวศึกษาวิถิพุทธพระราชทาน

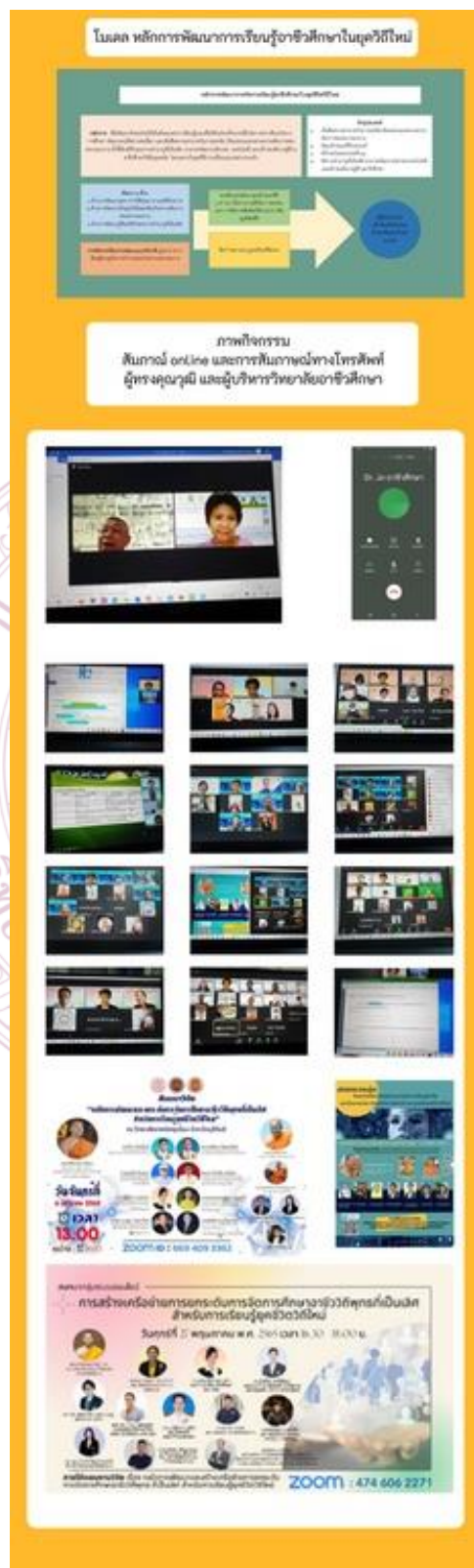
สัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาอาชีวศึกษาวิสุทธิพุทธพรราชทาน

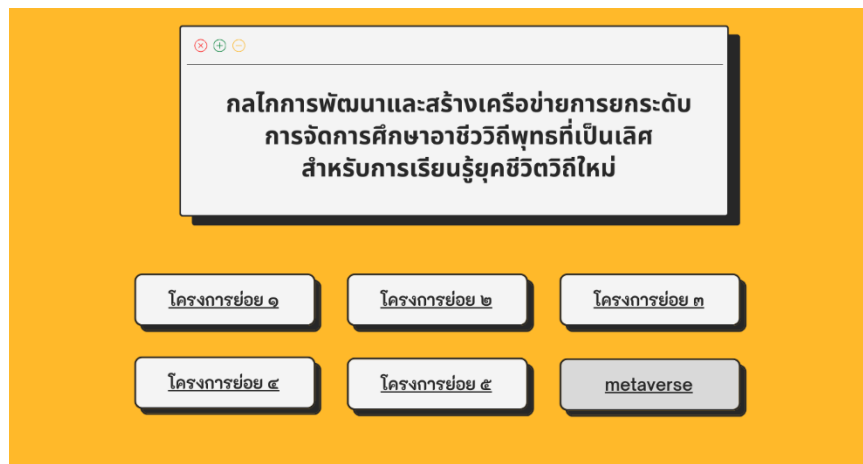
ลงพื้นที่ศึกษาบริบททั่วไปของวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิจิตรพรพระราชทาน

แพลตฟอร์มการจัดทำโลกเสมือนจริง Metaverse

Link Website : <https://gunnerjr.my.canva.site/mcuresearch>

การนำเสนอโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการ

Yaqubzadeh

เพื่อพัฒนา
นวัตกรรมการ
จัดการเรียนรู้
อาชีพและทักษะ
อนาคตสำหรับ
วิทยาลัยอาชีว
และเทคโนโลยียุค
ดิจิทัล

เพื่อการถ่ายทอด
และนำไปใช้
ประโยชน์การ
จัดการเรียนรู้
อาชีพและทักษะ
อนาคตสำหรับ
วิทยาลัยอาชีว
และเทคโนโลยี
และเทคนิคอุตสาหกรรม
วิธีใหม่

Wang et al.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาชีวศึกษา หรือการจัดการเรียนรู้
อาจแบ่งได้ทั้งขณะสอนตามห้องเรียนหรือวิชาชีวศึกษา มีหลักการ
พัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาชีวศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ดังนี้ พัฒนา
สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเพื่อให้อนาคตไทยทั้งปวงได้
รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่อง
และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน มีสมรรถนะตรงตามความต้องการ
ของภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ต้องมีทั้งความรู้ความชำนาญที่เป็นเลิศ
สามารถพัฒนาชีวิตคน เทคโนโลยี และสร้างองค์ความรู้ด้าน
วิชาชีวศึกษาให้มันดูดีมีคุณค่า โดยเฉพาะในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็ว หรือ Disruption ด้านการจัดการพัฒนาคน มีนโยบาย
การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และมีศักยภาพ พัฒนาหลักสูตรให้
สอดคล้องกับความต้องการภาคแรงงาน สามารถผลิต
นักศึกษาให้มีคุณภาพและพึงประสงค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษ
ที่ ๒๑ ทั้งด้านเทคโนโลยี ด้านภาษา และในส่วนของ soft skill
ได้แก่ ความมีวินัย การตรงต่อเวลา การมีความซื่อสัตย์ มีมารยาท
หรืออุปนิสัยที่ดี หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต้องเป็นหลักสูตรที่เน้นความรู้
มีจากภาคผู้ประกอบการ หรือเรียกว่า วิทยาลัย ที่ทำการจัดการ
เรียนการสอนแบบวิทยาลัย บูรณาการการเรียนรู้อยู่ควบคู่กัน
ทั้งด้านความรู้กับด้านประกอบอาชีพ มีข้อกำหนด กฎระเบียบที่ชัดเจน
สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ ๑

Parameter	The parameter values for the four models				The significance
	Logistic regression model	Logistic regression model with interaction	Logistic regression model with quadratic interaction	Logistic regression model with quadratic interaction and quadratic main effect	
Intercept	4	4	4	4	4
Age	1	1	1	1	1
Gender	1	1	1	1	1
Marital status	1	1	1	1	1
Income	1	1	1	1	1

Indikator	Kategori		Skor
	Ya	Tidak	
1. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik?	3	2	1
2. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang berat?	3	2	1
3. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang sedang?	3	2	1
4. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang ringan?	3	2	1
5. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang berat?	3	2	1
6. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang sedang?	3	2	1
7. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang ringan?	3	2	1
8. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang berat?	3	2	1
9. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang sedang?	3	2	1
10. Berapa kali dalam seminggu Anda melakukan aktivitas fisik yang ringan?	3	2	1

Category	Sub-category					Total
	Sub-category 1	Sub-category 2	Sub-category 3	Sub-category 4	Sub-category 5	
Category 1	1	2	3	4	5	15
Category 2	6	7	8	9	10	40
Category 3	11	12	13	14	15	60
Category 4	16	17	18	19	20	100
Category 5	21	22	23	24	25	125
Category 6	26	27	28	29	30	150
Category 7	31	32	33	34	35	175
Category 8	36	37	38	39	40	200
Category 9	41	42	43	44	45	225
Category 10	46	47	48	49	50	250

ID	Description of the problem		Description of the solution		Status
	Problem	Solution	Result	Comments	
1	Problem 1: A person is unable to access the internet.	Check the internet connection and the router settings.	The person was able to access the internet.	Problem solved.	Completed
2	Problem 2: A person is unable to access the company's internal network.	Check the network settings and the firewall rules.	The person was able to access the company's internal network.	Problem solved.	Completed
3	Problem 3: A person is unable to access the company's email.	Check the email settings and the server status.	The person was able to access the company's email.	Problem solved.	Completed
4	Problem 4: A person is unable to access the company's database.	Check the database settings and the server status.	The person was able to access the company's database.	Problem solved.	Completed
5	Problem 5: A person is unable to access the company's website.	Check the website settings and the server status.	The person was able to access the company's website.	Problem solved.	Completed

	Environmental management systems	Product management systems	Process management systems	Supplying chain
1. Environmental management system (EMS)	✓			
2. Product management system (PMS)		✓		
3. Process management system (PPMS)			✓	
4. Supplying chain (SC)				✓

Indikator	Kategori				Berkas
	1	2	3	4	
1. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan visi, misi, dan tujuan organisasi?					
2. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					
3. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					
4. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					
5. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					
6. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					
7. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					
8. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					
9. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					
10. Apakah terdapat rencana strategis yang menguraikan strategi bisnis, strategi pemasaran, strategi keuangan, strategi SDM, strategi teknologi, strategi lingkungan, dan strategi lainnya?					

Question	Qualitative data analysis methods			Appropriateness
	Content analysis Thematic analysis Grounded theory	Discourse analysis Narrative analysis Case study	Phenomenology Ethnography Interpretive description	
1. How do you define qualitative research?	Qualitative research is a research approach that seeks to understand the meaning and experience of individuals in a particular context. It is often used to explore complex phenomena that cannot be fully understood through quantitative methods.	Qualitative research is a research approach that seeks to understand the meaning and experience of individuals in a particular context. It is often used to explore complex phenomena that cannot be fully understood through quantitative methods.	Qualitative research is a research approach that seeks to understand the meaning and experience of individuals in a particular context. It is often used to explore complex phenomena that cannot be fully understood through quantitative methods.	Highly appropriate